

STUDIUM ROZWOJU

WOJEWÓDZTWA
BIAŁSKOPODLASKIEGO

BIAŁA PODLASKA 1994

STUDIUM ROZWOJU

WOJEWÓDZTWA BIALSKOPODLASKIEGO

BIAŁA PODLASKA 1994

ubw

euregio team

STUDIUM ROZWOJU WOJEWÓDZTWA BIALSKOPODLASKIEGO

Doradztwo inwestycji
gospodarczych GmbH
Dyrektorzy:
Michael Mackenthun
Prof. dr Horst Trauer

Euregio TEAM GmbH
Dyrektor
Pani dr Stefanie Warth

Redakcja **STANISŁAW JADCZAK**

*Miejska Biblioteka Publiczna
Biała Podlaska*

© FUNDACJA ROZWOJU REGIONU,
Biała Podlaska 1994

K

VI Stud
REGIONALIA

95912

338.26(438-11)

VI A.3

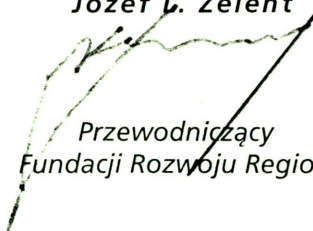
druk: „**KWADRAT**” tel./fax (0-80)43-49-72
Biała Podlaska, ul. Pocztowa 2

W maju 1993 r. Forum Współdziałania na Rzecz Rozwoju Województwa zleciło firmie Ubw z Berlina opracowanie studium projektowego województwa bielskopodlaskiego uznając, że jest ono niezbędnym krokiem do uzyskania środków z funduszy EWG na opracowanie szczegółowego programu rozwoju województwa.

Na mocy upoważnienia Forum wszelkie pertraktacje w tej sprawie prowadziła Fundacja Rozwoju Regionu.

Niniejsze Studium jest wynikiem półrocznej pracy niemieckich naukowców oraz współpracujących z nimi pracowników Urzędu Wojewódzkiego w Białej Podlaskiej, Fundacji Rozwoju Regionu i Bielskopodlaskiej Izby Gospodarczej. Sądzymy, że jest ono dobrym punktem wyjścia do dalszych prac projektowych i realizacji opracowanego projektu rozwoju województwa.

Józef L. Zelent

Przewodniczący
Fundacji Rozwoju Regionu

Tadeusz Korszeń
Wojewoda Bielskopodlaski

Przewodniczący
Forum Współdziałania
na Rzecz Rozwoju Województwa

USTALENIE PROBLEMU I CELÓW STUDIUM PROJEKTOWEGO

Podstawami opracowania są: umowa zawarta między Fundacją Rozwoju Regionu i firmami Ubw Unternehmensberatung i euregio TEAM GmbH z 24.09.1993, jak też przekazany przez jednostki wojewódzkie materiał statystyczny i analityczny.

USTALENIE CELÓW Zasadniczym celem studium jest wypracowanie głównych kierunków rozwoju województwa, z uwzględnieniem następujących zagadnień:

- ♦ Gospodarka rolna i leśna
- ♦ Przemysł przetwórczy
- ♦ Środki infrastruktury ze względu na ich rolę
- ♦ Województwo jako miejsce przeładunku i tranzytu
- ♦ Znaczenie strefy wolnocłowej dla gospodarczego rozwoju

Studium projektowe jest podstawą do opracowania regionalnej koncepcji rozwoju województwa. Zawiera ponadto propozycje projektów, zalecenia ekonomiczne i wnioski dotyczące potrzeb inwestycyjnych, niezbędnych do osiągnięcia postępu w rozwoju regionu.

Rozmowy i wizje lokalne przeprowadzone od 25.10.1993 do 29.10.1993 prowadzą do wniosku, że ruch turystyczny odgrywający niewielką rolę w regionie, i może przyczynić się - dzięki gospodarczym efektom - do powstania dodatkowych miejsc pracy, wzrostu dochodów gmin i rozwoju regionu.

Przy zaleceniach ekonomicznych i potrzebach inwestycyjnych, punktem wyjściowym były porównywalne obiekty i projekty Republiki Federalnej Niemiec. Niezbędne jest prawne i finansowe ich dostosowanie do warunków polskich.

Możliwość realizacji poszczególnych projektów musi być potwierdzona przez opracowanie dla nich studium realizacyjnego.

Studium rozwojowe umożliwia dalszą współpracę województwa i wyżej wymienionych firm w poszukiwaniu inwestorów, kredytów oraz środków pomocowych z funduszy UE. W celu konkretyzacji sposobu postępowania przy ubieganiu się o środki finansowe proponuje się, podjęcie w styczniu 1994 ustaleń na wspólnych obradach.

SPIS TREŚCI

I. NATURALNE I GOSPODARCZE WARUNKI WYJŚCIOWE REGIONU 9

1. Położenie i funkcja województwa na obszarze europejskim
2. Naturalne warunki jako podstawa regionu
3. Struktura gospodarcza i stan zatrudnienia w województwie
4. Prawne i gospodarcze warunki ramowe dla racjonalnej polityki lokalizacji zagranicznych inwestorów

II. OGÓLNA STRATEGIA DLA WOJ. BIALSKOPODLASKIEGO 11

1. Ustalenie celu strategicznego
2. Urozmaicenie struktury gospodarczej i określonych czynników gospodarczych
3. Uzupełniające czynniki gospodarcze
4. Czynniki wspierające
5. Instrumenty realizacji ogólnej strategii

III. REALIZACJA OGÓLNEJ STRATEGII - WYBRANE KIERUNKI ROZWOJU REGIONU I PROPOZYCJE PROJEKTÓW 14

1. Rozbudowa województwa białkopodlaskiego w centrum transportowo-gospodarcze jako impuls do gospodarczego i socjalnego rozwoju regionu
 - 1.1. Uzasadnienie
 - 1.2. Nowe tendencje w europejskiej gospodarce transportowej
 - 1.3. Propozycje projektowe dotyczące utworzenia ośrodka transportowego, przemysłowego i usługowego
 - 1.3.1. Budowa, funkcja i działanie Ośrodka Obrotu Towarów
 - 1.3.2. Centrum przemysłowe i usługowe
 - 1.3.3. Park lotniczo-przemysłowy Biała Podlaska
 - 1.3.4. Zadania Spółki Rozwoju i Wdrożenia potrzeby inwestycyjnej, możliwości finansowania
 - 1.3.5. Specjalna Strefa Ekonomiczna Terespol - Małaszewicze
 - 1.3.5.1. Ustalenie celów
 - 1.3.5.2. Charakterystyka Specjalnej Strefy Ekonomicznej
 - 1.3.5.3. Zarządzanie Specjalną Strefą Ekonomiczną
 2. Rozwój rolnictwa i uszlachetnienia rolniczych produktów
 - 2.1. Tendencje rozwoju w europejskim rolnictwie
 - 2.2. Uwarunkowania rozwoju rolnictwa w województwie
 - 2.3. Uszlachetnianie rolniczych produktów jako baza dla przemysłu przetwórczego
 - 2.4. Urynkowienie produktów rolniczych

- 2.5. Poprawa rentowności pojedynczych gospodarstw rolnych
- 3. Turystyka jako uzupełniający czynnik gospodarczy
 - 3.1. Międzynarodowe tendencje i wymagania
 - 3.2. Uzasadnienie szans rozwoju turystyki zagranicznej w województwie białskopodlaskim
 - 3.3. Propozycje projektowe
 - 3.3.1. Urlop sportowy na obszarach turystycznych nad Bugiem i południowym pojezierzu
 - 3.3.2. Turystyka konna na obszarze nadbużańskim z Państwową Stadnią Koni w Janowie Podlaskim
 - 3.3.3. Urlop w „pod strzechą”.
 - 3.3.4. Zadania i struktura związku ruchu turystycznego

IV. INSTRUMENTY DO ZREALIZOWANIA PROPOZYCJI PROJEKTU 52

- 1. Planowanie terenu
- 2. Wspomaganie gospodarki
- 3. Marketing regionalny

V. KROKI NASTĘPNE 64

- 1. Sytuacja wyjściowa
- 2. Opis projektu
- 3. Etapy robocze służące przygotowaniu, wypracowaniu i sfinansowaniu projektu
- 4. Nakłady finansowe
- 5. Organizacja projektu - kierowanie projektem
- 6. Następane etapy robocze

I. NATURALNE I GOSPODARCZE WARUNKI WYJŚCIOWE REGIONU

Województwo białkopodlaskie ma powierzchnię 5.348 km². W miastach i gminach żyje 308.500 mieszkańców. Gęstość zaludnienia wynosi 57 mieszk./km². W województwie jest obecnie 8.076 przedsiębiorstw gospodarczych. Pod względem gęstości zaludnienia Białkopodlaskie należy do bardzo słabo zurbanizowanych rejonów obszaru europejskiego. Związana z tym mała koncentracja przemysłu i słabo rozwinięte rolnictwo usprawiedliwiają zaliczenie tego obszaru do kategorii słabych strukturalnie regionów Europy. Należy sprawdzić, jak dalece województwo może korzystać z pomocy PHARE, w ramach programu wspierania regionów słabo rozwiniętych.

Istniejące w regionie małe potencjały rozwojowe wymagają wsparcia z zewnątrz oraz odpowiedniej polityki rozwoju, zmierzającej do wykorzystania zalety pozycji, jaką region posiada, ze względu na swoje położenie przygraniczne i istniejącą funkcję tranzytową.

1. POŁOŻENIE I FUNKCJA WOJEWÓDZTWA NA OBSZARZE EUROPEJSKIM

Województwo jest powiązane najważniejszymi „osiąmi rozwojowymi”, szczególnie „europejską osią” Zachodnia Europa - Niemcy - Białoruś - Rosja, arterią komunikacyjną Londyn - Paryż - Berlin - Warszawa - Mińsk - Moskwa i dalej na Syberię, jak też „osią rozwojową o ponadregionalnym znaczeniu”, która łączy obszar Morza Bałtyckiego z południowym obszarem, szczególnie Ukrainą, Węgrami i Czechami, aż do Morza Śródziemnego. Jakość centralnego punktu wynika, nie w mniejszym stopniu, z położenia tego regionu w punkcie przecięcia się ważnych dróg kolejowych, lądowych i wodnych, które przy uwzględnieniu planowanej rozbudowy dróg wodnych, tworzą ważne skrzyżowanie komunikacyjne. Region białkopodlaski czerpie profity średnio- i długookresowo ze swojej funkcji tranzytowej wewnątrz korytarza komunikacyjnego Berlin - Warszawa - Moskwa.

Przez teren województwa przewożonych jest 6,1 milionów ton towarów rocznie, a zdolność przeładunkowa portu kolejowego w Małaszewiczach wynosi 23.000 ton/dobę. Położenie geograficzne, związane z już istniejącą funkcją tranzytową i położeniem granicznym wewnątrz Europy, jest szansą na gospodarczy i socjalny rozwój regionu. Tę zaletę województwa trzeba uznać za priorytetową przy dalszej rozbudowie dróg komunikacyjnych. Trzeba przy tym wziąć pod uwagę zamierzenia rozwojowe sąsiadujących województw i rozbudować powiązania tranzytowe z nimi.

Położenie i funkcja tranzytowa regionu może doprowadzić do gospodarczego rozkwitu w województwie, jeżeli uda się :

- ♦ stworzyć miejsce przecięcia przynajmniej dwóch szlaków komunikacyjnych
- ♦ rozbudować miejsce przecięcia między ruchem lokalnym i dalekobieżnym
- ♦ rozwinąć logistyczny węzeł w formie przedsiębiorstwa przeładunkowego.

2. NATURALNE WARUNKI JAKO PODSTAWA GOSPODARCZA REGIONU

Województwo należy do regionów ubogich w surowce. Występujące tu surowce mają niską jakość. Najważniejsze surowce, jak węgiel kamienny, torf, kreda, jak też surowce do produkcji materiałów budowlanych, są wydobywane tylko w niewielkich ilościach.

Region jest słabo zalesiony (22.6% ogólnej powierzchni, co daje województwu 33 miejsce w Polsce). Rzeźba terenu pozostałej powierzchni stwarza korzystne warunki do rolniczego wykorzystania. Przy czym jakość gleby jest niska i zróżnicowana w poszczególnych rejonach. Przeważają gleby powstałe na formacjach piaszczystych. Zła jakość gleby znacznie ogranicza strukturę upraw i wpływa na efektywność gospodarstw rolniczych.

Około 1/3 ogólnej powierzchni województwa jest atrakcyjna turystycznie, małe jest zanieczyszczenie powietrza a lasy dobrze utrzymane. Żeby wykorzystać istniejące warunki naturalne jako podstawę gospodarki, należy podjąć długofalowe następujące działania:

- ♦ Opracowanie koncepcji surowcowej województwa
- ♦ Podwyższenie stopnia nawodnienia powierzchni użytkowanych rolniczo
- ♦ Zabezpieczenie kompleksowych środków do rozwoju rolnictwa, turystyki, jak też pielęgnacji terenu i ochrony środowiska, przez utworzenie terenów chronionych
- ♦ Wykorzystanie krajobrazowego i ekologicznego potencjału dla turystyki, która rozwinie się jako uzupełniająca czynnik gospodarczy.

3. STRUKTURA GOSPODARZA I STAN ZATRUDNIENIA W WOJEWÓDZTWIE

Gospodarka jest zdominowana przez rolnictwo. W Białkopodlaskim dominuje przemysł przetwórczy rolno-spożywczy, ale stopień uszlachetnienia nie jest rozwinięty odpowiednio do potrzeb i możliwości surowcowych. Następną ważną gałęzią gospodarki jest transport. Pozostałe branże to przede wszystkim przemysł włókienniczy, przemysł drzewny, przemysł materiałów budowlanych oraz usługi. Ogólnie należy ocenić stopień rozwoju gospodarczego jako niski. Dotyczy to szczególnie stopnia uprzemysłowienia województwa, w stosunku do ogólnego uprzemysłowienia Polski wynosi on - 0,2.

Głębokie przemiany strukturalne, które następują w związku z prowadzeniem gospodarki rynkowej i integracją Polski z EWG, są związane z poważną ingerencją w strukturę gospodarczą i strukturę zatrudnienia. Dotyczy to przede wszystkim:

- ♦ Zmian profilu produkcyjnego istniejących przedsiębiorstw przemysłu przetwórczego
- ♦ Nacisku konkurencji i cen na gospodarstwa rolnicze
- ♦ Redukcji zatrudnienia w rolnictwie.

Ze względu na konieczność poprawy stan zatrudnienia, wskazane jest stworzenie różnorodnej struktury gospodarczej, w której transport, rolnictwo i turystyka stanowiłyby filary nośne gospodarki. Do przeprowadzenia zmian w strukturze gospodarczej potrzebne są odpowiednie środki. Istniejąca w regionie infrastruktura może dać impuls koniunkturalny i być podstawą do poprawy struktury gospodarczej. Jest ona rozwinięta w różny sposób: pozytywnie, jeśli chodzi o energię gazową i elektryczną, negatywnie natomiast w przypadku melioracji oraz sieci dróg, z uwagi na ich gęstość i jakość. Niedostateczne rozwiązanie jest problem utylizacji śmieci, jako jedno z najważniejszych wymagań lokalizacyjnych dla zagranicznych inwestorów. Ograniczenia występują również w systemie przepływu informacji.

4. PRAWNE I GOSPODARCZE WARUNKI RAMOWE DLA RACJONALNEJ POLITYKI LOKALIZACJI ZAGRANICZNYCH INWESTYCJI

Ramy prawne dla inwestycji zagranicznych zależą od krajowego ustawodawstwa polskiego i tylko pod względem realizacji mogą być przedmiotem oddziaływania województwa. Ramy inwestycji zagranicznych, w odniesieniu do dopuszczalnych zakresów działania, procedury pozwoleń, form prawnych i minimalnego kapitału zakładowego, wysokości zagranicznych udziałów, opodatkowania, transferu zysków i nabywania nieruchomości na własność, należy ocenić jako korzystne w porównaniu do innych wschodnioeuropejskich krajów, szczególnie dzięki nowej wersji prawa o joint-venture.

Dla aktywnej polityki alokacji niewystarczająco uregulowane są jeszcze :

- ♦ Planowanie przestrzenne
- ♦ Wspieranie przedsiębiorczości
- ♦ Marketing regionu.

Mankamenty w planowaniu przestrzennym polegają przede wszystkim na tym, że nie wynika ono z obrazu całego regionu, lecz leży w kompetencjach gmin. Tymczasem dla inwestora jest decydujące wiedzieć o tym jak planowana inwestycja jest wpisowana w rozwój przestrzenny regionu i jakich preferencji może oczekiwać.

Wspieranie przedsiębiorczości powinno odgrywać w rozwoju województwa ogromną rolę, która przy obecnych formach organizacyjnych jest bardzo mało widoczna i nieefektywna. Wspieraniem gospodarki zajmują się głównie następujące organizacje:

- ♦ Wydział Rozwoju Gospodarczego Urzędu Wojewódzkiego
- ♦ Białkopodlaska Izba Gospodarcza (organizacja samorządu gospodarczego) i powołana przez nią Fundacja Rozwoju Regionu
- ♦ Cechy Rzemiosł Różnych
- ♦ Ośrodek Doradztwa Rolniczego.

Do koordynacji działań różnych organizacji powołane zostało Forum Współdziałania na Rzecz Rozwoju Województwa, którego przewodniczącym jest Wojewoda Białkopodlaski. Forum powinno podejmować i forsować decyzje dotyczące rozwoju regionu. Organizacja ta nie posiada jednak do dyspozycji własnych środków finansowych, co znacznie ogranicza jej pole działania. Dla inwestora jest ważne, żeby mieć w regionie tylko jednego partnera do pertraktacji, który by mu doradził przy wyszukaniu miejsca lokalizacji inwestycji, pomógł i zaopiekował się nim przy załatwianiu formalności związanych z uzyskaniem pozwolenia. Ten cel wymaga zmiany w treści i w formie organizacyjnej instytucji wspierania przedsiębiorczości. Początki marketingu regionalnego są zbyt mało zauważalne.

II. OGÓLNA STRATEGIA DLA WOJEWÓDZTWA BIAŁKOPODLASKIEGO

1. USTALENIE CELU STRATEGICZNEGO

Województwo białkopodlaskie potrzebuje bodźca do znaczącego gospodarczego rozwoju. Z dotychczasowych analitycznych badań wynika, że takim bodźcem nie może być ani rolnictwo, ani przemysł przetwórczy, ani też turystyka. Region dysponuje jednak, ze względu na swoje położenie przy trasach międzynarodowych Europa Zachodnia - Rosja, zaletą lokalizacji, która nie mogła być do tej pory wystarczająco

wykorzystana do gospodarczego i społecznego rozwoju.

Przy celowo przeprowadzonych technicznych, infrastrukturalnych i gospodarczych środkach wspierania, aż do momentu utworzenia Specjalnej Strefy Ekonomicznej (SSE), można się liczyć z tym, że ruch tranzytowy będzie mógł znowu wzrastać, a obrót towarowy będzie się zwiększał. Dlatego też tak bardzo ważne jest utworzenie Centrum Transportu, którego rdzeniem jest Ośrodek Obrotu Towarów (OOT).

Przez opracowanie i realizację nowoczesnej koncepcji OOT, jak też przez stworzenie wszystkich koniecznych do realizacji infrastrukturalnych i organizacyjnych podstaw, można podnieść logistyczną atrakcyjność i konkurencyjność województwa, stosownie do międzynarodowych wymagań rynku. W znacznie silniejszym stopniu działają jednak efekty wtórne, które może wywierać OOT na region.

Ciągle wzrasta uzależnienie innowacyjnych, przyszłościowych gałęzi gospodarki narodowej, od wysokojakościowych usług transportowo-logistyczno-usługowych. W efekcie Ośrodek Obrotu Towarów, wraz ze swoją szeroką ofertą usług logistycznych, będzie zwiększał siłę przyciągania do regionu zakładów produkcyjnych, szczególnie takich, które potrzebują intensywnego transportu. Dotyczy to zarówno nowych inwestycji, jak też rozwoju istniejących przedsiębiorstw. Potencjalni inwestorzy z Polski, jak też z krajów zachodnich, skierują się do tego obszaru, jeżeli znajdą tu dla swoich działań korzystne warunki logistyki i dystrybucji np. w formie Ośrodka Obrotu Towarów. Biorąc pod uwagę te wszystkie czynniki należy zdefiniować strategiczny cel rozwoju regionu w sposób następujący :

Rozbudowa województwa białkopodlaskiego w centrum transportowo-gospodarcze na wschodzie Polski, jako istotny impuls dla gospodarczego i społecznego rozwoju tego regionu.

Tranzyt i przeładunek towarów może stać się w sumie impulsem dla dywersyfikacji struktury gospodarczej pod względem poziomu i dynamiki rozwoju oraz wzrostu gospodarczego w warunkach gospodarki rynkowej. Należy mieć na uwadze, że definicja tego strategicznego celu, jako głównej idei studium projektowego, została opracowana przez zespół w oparciu o dostępne materiały analityczne. Brakuje informacji co do hierarchii celów, w odniesieniu do tranzytu i przeładunku towarów, dla gospodarki całej Polski i dlatego nie mogły być one w studium uwzględnione.

Dopiero studium realizacyjne może dać ostateczną pewność, co do trafności sformułowanego strategicznego celu. Teraz można tylko przyjąć założenie, że tranzyt i przeładunek towarów w oparciu o nowoczesną gospodarkę transportową, może być impulsem dla rozwoju gospodarczego. Wykorzystanie istniejących zalet lokalizacyjnych wymaga odpowiedniego przyporządkowania województwa ogólnej komunikacyjnej strategii kraju. Miejsce i rola województwa białkopodlaskiego w tej strategii powinny być przedmiotem intensywnych ustaleń administracji lokalnej z rządem.

2. UROZMAIACENIE STRUKTURY GOSPODARCZEJ I OKREŚLONYCH CZYNNIKÓW GOSPODARCZYCH

Niezależnie od spodziewanych, w wyniku utworzenia centrum transportowo-gospodarczego efektów, należy dążyć do urozmaicenia struktury gospodarczej w następujących kierunkach:

- 1) Rozbudowa niezawodnego, szybkiego, taniego, dobrego jakościowo i dopuszczalnego ekologicznie transportu towarowego i osobowego, z odpowiednimi usługami transportowymi (rozbudowa gospodarki

transportowej).

2) Intensyfikacja rolnictwa, podniesienie jego opłacalności i wydajności.

3) Podwyższenie stopnia uszlachetnienia produkcji rolniczej, przez dalszą rozbudowę przemysłu przetwórstwa produktów rolniczych i zapewnienie ich zbytu.

Gospodarkę transportową, rolnictwo, jak też przetwórstwo produktów rolniczych, należy uznać za główne sektory gospodarki i sukcesywnie je rozwijać.

3. UZUPEŁNIAJĄCE CZYNNIKI GOSPODARCZE

Jako czynniki uzupełniające szczególnego znaczenia nabierają :

1) Budownictwo : zakłady budowlane, zakłady przemysłu budowlanego i mechanizacji budownictwa. Należałoby zbadać stopień wykorzystania występujących tu surowców do produkcji materiałów budowlanych, przede wszystkim w aspekcie przewidywanych w przyszłości inwestycji (autostrady, drogi), jak też budownictwa przemysłowego i mieszkaniowego.

2) Wykorzystanie surowców jako podstawy przemysłu przetwórczego. Potrzebne jest do tego :

- udokumentowanie złóż i rezerwowanie terenów dla potrzeb wydobycia surowców,
- ustalenie potencjalnych miejsc do dalszego ich przetwarzania,
- określenie preferencji w dostępie do przetwórstwa w poszczególnych miejscach,
- oferta terenowa w postaci katalogów dla inwestorów.

3) Przedsiębiorstwa usługowe i towarzyszące, które świadczą przede wszystkim innowacyjne, techniczne i technologiczne usługi dla transportu, jak też przedsiębiorstwa, które przyczyniają się bezpośrednio do zwiększenia przeładunku towarów z regionu.

4) Usługi dla turystów i ludności.

5) Turystyka : Proponuje się, żeby rozwijać turystykę przede wszystkim przez rozbudowę ponadregionalnych (połączenie województw białostockiego na północy i lubelskiego na południowym zachodzie z województwem białkopodlaskim), i międzynarodowych (połączenie z regionem brzeskim na Białorusi) ośrodków turystycznych i wypoczynkowych po obu stronach Bugu. Ośrodki te, będą tylko wówczas spełniać swoją rolę, jeżeli podniesie się standard obsługi, warunków zakwaterowania i wypoczynku.

4. CZYNNIKI WSPIERAJĄCE

Przekształcenie województwa w ośrodek transportowo-gospodarczy i rozwój jego struktury gospodarczej wymaga czynnika wspierającego w postaci dobrze rozwiniętej infrastruktury.

Ogniwami łańcucha są :

1) rozwój, projektowanie i rozbudowa infrastruktury dla ośrodka transportowego, przemysłowego i usługowego na trasie międzynarodowej Europa Zachodnia - Rosja i w dogodnie położonych na tym szlaku miejscowościach: Terespol i Małaszewicze.

2) wypracowanie i realizacja projektu włączenia opisanego w punkcie 1 ośrodka transportowego, przemysłowego i usługowego, w ogólny rozwój regionu.

Dotyczy to :

- Budowy autostrad, (odcinek A2), jak też rozwoju centrum komunikacyjnego mającego połączyć ważne drogi, kolej i ruch lokalny z autostradą i terminalem do odpraw celnych.
- Opracowania projektów komunikacji lotniczej i ewentualnie utworzenia dróg wodnych, przy czym priorytetowe znaczenie ma wykorzystanie lotniska Biała

- Podlaska dla celów cywilnych i połączenie jego z autostradą,
- ♦ Analizowania dotychczasowych koncepcji rozwoju infrastruktury regionu i zagwarantowanie dopasowania takich elementów infrastruktury jak: telekomunikacja, sieć wodociągowa i kanalizacyjna, utylizacja odpadów dla potrzeb ośrodka transportowego, przemysłowego i usługowego.
- 3) Rozbudowa wymaganej infrastruktury dla ponadregionalnego i międzynarodowego ośrodka wypoczynku (hotele i restauracje, budowa dróg i ulic, punkty turystyczne, wypożyczalnie samochodów, rowerów, łodzi itp).
- 4) Rozbudowa infrastruktury służącej głównie uatrakcyjnieniu terenu. Aby stworzyć planowany ośrodek transportowy, przemysłowy i usługowy, jak też ośrodek ponadregionalnej turystyki i wypoczynku o odpowiednim standardzie, trzeba doprowadzić do :
- ♦ Upiększenia obrazu miast i wsi, szczególnie na obszarze Terespol -Brześć
 - ♦ Polepszenia warunków ruchu lokalnego
 - ♦ Poprawy warunków nawodnienia i odwodnienia
 - ♦ Rozwoju zaopatrzenia w energię i wodę
 - ♦ Budowy nowych mieszkań w miastach i wsiach
 - ♦ Renowacji zabytków
 - ♦ Budowy hoteli i restauracji
- 5) Instrumenty realizacji ogólnej strategii.
- Realizacja strategii regionu wymaga, obok konsekwentnej kontynuacji procesu reform, wypracowania metodyki i zgodnej z wymogami społecznymi gospodarki rynkowej, przede wszystkim zaś celowego zastosowania następujących środków:
- 1/ planowania przestrzennego, która wymaga przewartościowania jakościowego
 - 2/ racjonalnego systemu wspierania przedsiębiorczości
 - 3/ efektywnego marketingu regionalnego.
- Ogólna strategia przedstawiona jest na schemacie numer 1.

III. REALIZACJA OGÓLNEJ STRATEGII - WYBRANE KIERUNKI ROZWOJU REGIONU I PROPOZYCJE PROJEKTÓW

1. ROZBUDOWA WOJEWÓDZTWA BIALSKOPODLASKIEGO W CENTRUM TRANSPORTOWO-GOSPODARCZE JAKO IMPULS DO GOSPODARCZEGO I SOCJALNEGO ROZWOJU REGIONU

1.1. Uzasadnienie

1) Region wymaga bodźców do rozwoju gospodarczego. Ani rolnictwo (niewystarczająca opłacalność ze względu na niskie plony), ani turystyka (sezonowy charakter ruchu turystycznego, uboga infrastruktura turystyczna) nie mogą dać takich bodźców. Najbardziej ważkim czynnikiem rozwojowym województwa jest jego geograficzne położenie przy wschodniej granicy Polski, wzdłuż jednych z najważniejszych magistrali kolejowych i drogowych w relacji Europa Zachodnia - Rosja. Wraz z tą zaletą lokalizacyjną, zgodnie z nowymi tendencjami rozwojowymi w europejskiej gospodarce transportowej, otwierają się nie tylko możliwości rozwoju województwa, ale też perspektywy dla całego regionu wzdłuż polskiej granicy wschodniej. Konieczne jest jednak wykorzystanie funkcji tranzytowej tego obszaru, między Wschodem a Zachodem Europy, i przez to stymulację samodzielnego rozwoju lokalnego potencjału gospodarczego.

2) Intensywność przewozów na kolejowym przejściu granicznym Terespol-Brześć drastycznie zmniejsza się od 1990 roku i w 1993 roku osiągnęła tylko jedną czwartą ówczesnej wielkości (patrz tabela nr 1). Szacunki wskazują, że poziom transportu z roku 1990 będzie osiągnięty dopiero w roku 2000. W ciągu następnych 10 lat transport powinien wzrosnąć ponad pięciokrotnie. Nastąpi przy tym istotna zmiana struktury przewożonych towarów. Grupa stałych materiałów energetycznych, których udział w 1990 r. wynosił jeszcze dwie trzecie ogółu przewożonych towarów, w przyszłości będzie miała drugorzędne znaczenie. Głównymi ładunkami będą surowce, materiały budowlane, wyroby chemiczne, jak też maszyny i sprzęt. Zgodnie z tymi tendencjami rozwojowymi w ruchu tranzytowym trzeba dążyć, aby województwo miało przez odpowiednią strategię, środki i projekty, swój udział w ożywieniu transportu, w postaci zwiększenia zatrudnienia i uzyskania odpowiednich wpływów finansowych.

3) Zaletom lokalizacyjnym towarzyszą jednak braki w przepustowości dróg, szczególnie drogi międzynarodowej E-30. Nie ma też ośrodków obrotu towarów, ani obszarów transportowo-gospodarczych, to jest centrów istotnych dla nowoczesnego ruchu towarów. Potencjalni inwestorzy z Polski, jak też z krajów zachodnich, zwrócą uwagę na ten obszar tylko wówczas, jeżeli zastaną tu dogodnie warunki dla swojej logistyki zatrudnienia i dystrybucji, na przykład w postaci Ośrodków Obrotu Towarów.

Tymczasem funkcjonujące tu urządzenia są przystosowane wyłącznie do odpraw granicznych i nie odpowiadają jeszcze wymogom złożonego ruchu, niezbędnego do utworzenia łańcuchów transportowych. Konieczne jest więc, lepsze wykorzystanie wydajności i jakości istniejących tu nośników transportowych. Dlatego należy przebudować w białkopodlaskim obszarze gospodarczym kolej i drogi w zintegrowany system transportowy. Przez dobrowolną kooperację przedsiębiorstw transportu drogowego, jak też celową lokalizację przedsiębiorstw transportowo-gospodarczych różnego rodzaju, w specjalnie do tego celu zorganizowanym obszarze przemysłowym, stworzone zostaną warunki nowej organizacji ruchu drogowego w regionie białkopodlaskim i poprawy poziomu oferty usług transportowych.

W zintegrowanym systemie ruchu, opartym o podział pracy, należy wykorzystać specyficzną siłę pojedynczych nośników ruchu drogowego, w interesie lepszego zaspokajania popytu. Taki system ruchu może zapewnić wzrost atrakcyjności i konkurencyjności tego regionu.

4) Sektor transportowy i spedycyjny powstający w Polsce jest średnio rozwinięty. Wymaga on korzystniejszych ofert dla wspierającej go polityki lokalizacyjnej. Konieczne jest więc przygotowanie odpowiednich terenów przemysłowych, w korzystnych dla ruchu tranzytowego miejscach.

Stan techniczny istniejącej w Polsce infrastruktury nie jest wystarczający, by sprostać współczesnym wymogom gromadzenia, magazynowania, przeładunku i dystrybucji towarów. W szczególności linie kolejowe, urządzenia do przeładunku, drogi i mosty, oraz inne obiekty, wymagają w dużym stopniu modernizacji. Obok niezadawalającej jakości infrastruktury ruchu drogowego, zbyt uboga jest oferta usług logistycznych: magazynowania i dystrybucji. Nie ma ośrodków obrotu towarów i obszarów transportowo-przemysłowych - tych infrastrukturalnych placówek dla nowoczesnego ruchu towarów. Niewystarczające są także możliwości niezawodnego, szybkiego, taniego i odpowiedniego jakościowo i ekologicznie ruchu towarów.

5) Środki finansowe niezbędne do rozwoju regionu są ograniczone. Bez uruchomienia państwowych i międzynarodowych funduszy, rozwój nie będzie możliwy. Stworzenie

centrów transportowo-gospodarczych-w postaci Ośrodków Obrotu Towarów, jest ogólnie uznaną w Europie formą wspierania regionalnej gospodarki. Innowacyjne, przyszłościowe gałęzie gospodarki narodowej są bowiem szczególnie uzależnione od wysokiej jakości usług transportowych i logistycznych. Stosownie do tego Ośrodek Obrotu Towarów, ze swoimi różnorodnymi ofertami usług logistycznych, podwyższy atrakcyjność regionu dla korzystających z transportu zakładów przemysłowych. Dotyczy to zarówno nowych inwestycji, jak też istniejących przedsiębiorstw. Dobrze funkcjonujący Ośrodek Obrotu Towarów może stać się decydującym czynnikiem wyboru lokalizacji przemysłu, handlu, rzemiosła. Potrzeba zainteresowania tymi sprawami zagranicznych instytucji finansowych (Bank Światowy, EWG i in.), jak też Polskiego Zagranicznego Funduszu Inwestycyjnego oraz zagranicznych inwestorów, jest znacznie większa, niż przy innych zadaniach dotyczących rozwoju regionu.

1.2. Nowe tendencje w europejskiej gospodarce transportowej

Dzisiejszy rynek obrotu towarów w Europie wykazuje różnorodne zmiany. Przed wszystkim wzrastają wymagania jakościowe w stosunku do transportu. Usługi transportowe, przy równoczesnym wykorzystaniu nowoczesnych środków komunikacyjnych, zyskują coraz bardziej na znaczeniu.

Klient w coraz większym stopniu wymaga od spedytora świadczenia logistycznych usług, takich jak magazynowanie, kontrola jakości, przepakowanie, zarządzanie. Transport towarów masowych, z wyjątkiem szczególnych towarów masowych (śmieci, towary utylizacyjne, gruz budowlany) traci na znaczeniu, na rzecz transportu wysokojakościowych dóbr inwestycyjnych i konsumpcyjnych, określających w coraz większym stopniu charakter transportu.

Wzrost produkcji, większa wydajność pracy i postępująca specjalizacja w produkcji towarów, przyczyniają się do coraz częstszej redukcji kosztownego magazynowania towarów przez producentów finalnych. Od kooperantów i spedytorów wymaga się coraz dokładniejszych terminów dostaw, zarówno do producentów finalnych, jak też do użytkowników (zasada 'just - in - time').

Wzrost znaczenia przede wszystkim terminowości, szybkości i elastyczności transportu, przy atrakcyjnych cenach, zmusza w znacznym stopniu do tworzenia wspólnych przewozów (na przykład łączenia towarów z różnych dróg transportowych w jeden łańcuch transportowy, lub też wspólny transport różnych dóbr na jednej drodze transportowej).

Wynika z tego trend do tworzenia wspólnot frachtowych (łącznie z ruchem łączonym), do koncentracji przedsiębiorstw i do częstsze zawierania umów z przedsiębiorstwami, to znaczy oferowania zleceniodawcy rozwiązania problemów, 'z jednej ręki'. Jednocześnie ekspansywny transport oznacza zagrożenie środowiska przez hałas i substancje szkodliwe. Zgodnie z rosnącą świadomością potrzeby ochrony środowiska, niezbędne jest zminimalizowanie drogowego transportu towarów. Można to osiągnąć zarówno przez efektywne wykorzystanie środków transportowych, np. zaniechanie pustych przejazdów, optymalizowanie kosztów transportowych lub lepsze warunki przy zestawianiu ładunków, jak też przez szersze zastosowanie dogodniejszych dla środowiska naturalnego środków transportowych (statek i kolej, mniejsze ciężarówki w ruchu lokalnym).

1.3. Propozycje projektowe dotyczące utworzenia ośrodka transportowego, przemysłowego i usługowego.

Ze względu na położenie geograficzne, województwo białkopodlaskie ma szansę

stać się punktem węzłowym, na granicy z Białorusią, dla tranzytu i przeladunku towarów, między zachodnią i wschodnią Europą.

Niezbędne jest w tym celu utworzenie ośrodka transportowego, przemysłowego i usługowego. Ośrodek Obrotu Towarów(OOT) stanowi rdzeń, z którego będzie mógł rozwinąć się ośrodek przemysłowy i usługowy. Ogólna struktura ośrodka transportowego, przemysłowego i usługowego, przedstawiona jest na schemacie nr 2. Będzie on ulokowany w korzystnie położonym rejonie komunikacyjnym Terespol - Małaszewicze, z uwzględnieniem dotychczasowego obszaru do obsługi przejścia granicznego Kukurki (70,3 ha), strefy wolnocdowej, powierzchni magazynów przemysłowych w Małaszewiczach (138,35 ha) i innych dogodnych terenów w tym ewentualnie, lotniska w Białej Podlaskiej (obszar około 500 ha).

Przedsięwzięcie składa się z następujących składników :

- 1) Ośrodek Obrotu Towarów (OOT) jako lokalne połączenie przedsiębiorstw transportowych, logistycznych i usługowych z terminalem do połączonego ruchu załadunkowego, zapewniającym tranzyt i przeladunek towarów.
- 2) Ośrodek przemysłowy z firmami produkcyjnymi, które korzystają z transportu i są innowacyjnym, technicznym i technologicznym uzupełnieniem OOT, ale też przyczyniają się do zwiększenia przeladunku towarów wyprodukowanych przez lokalne firmy.
- 3) Ośrodek usługowy z uzupełniającą tranzyt i przemysł ofertą usług dla handlu, eksportu/importu, z bankami, restauracjami, barami, telekomunikacją, placówkami służby zdrowia (patrz punkt 1.3.2.)
- 4) Kompleks lotniczo-przemysłowy, który powstanie przez przekształcenie lotniska w Białej Podlaskiej w „Aeroville“.

Perspektywnym celem byłoby utworzenie, na podstawie projektu wstępnego, OOT z jego projektami peryferyjnymi, przede wszystkim kompleksem przemysłowym, i strefą wolnocdową, oraz wydzieloną strefą graniczną. Niezbędne są jednak odpowiednie uregulowania prawne i decyzje rządowe (patrz projekt strefy gospodarczej).

1.3.1. BUDOWA, FUNKCJA I DZIAŁANIE OŚRODKA OBROTU TOWARÓW

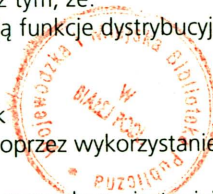
Ośrodki Obrotu Towarów (OOT) to ważny krok na drodze do zintegrowanego systemu transportowego (lokalne połączenie przedsiębiorstw transportowych, logistycznych i usługowych). Przez powiązanie ruchu kolejowego i drogowego można zlikwidować wąską przepustowość infrastruktury transportowej. Funkcjonalnie OOT odpowiada przy tym:

- ♦ Punktowi przecięcia dwóch systemów transportowych
- ♦ Punktowi łączności między ruchem lokalnym i dalekobieżnym
- ♦ Logistycznemu węzłowi.

Efekty funkcjonowania OOT przejawiają się w organizacyjnym połączeniu zadań sektora transportowego i spedycyjnego. Dominującą cechą OOT-w odróżnieniu od konwencjonalnego obszaru transportowego i przemysłowego - jest integracja łączonego ruchu zakładowego (ŁRZ). Ośrodki Obrotu Towarów charakteryzują się również tym, że:

- ♦ obok usług transportowych i magazynowych przejmują funkcje dystrybucyjne i zarządzające
- ♦ oferują ruch połączony (drogi, kolej, drogi)
- ♦ minimalizują koszty przy mniejszych ilościach przesyłek
- ♦ oferują większą elastyczność w przepływie towarów poprzez wykorzystanie transportu łączonego.

Ośrodek Obrotu Towarów, jako obszar transportowo-przemysłowy, jest miejscem

dla takich przedsiębiorstw usługowych, które tworzą, ewentualnie uzupełniają, proces logistyczny np. prowadzą depozyt kontenerów, zakłady naprawcze, oraz myjnie samochodów ciężarowych i osobowych, warsztaty naprawcze i wypożyczalnie wózków widłowych. Dzięki bliskości Ośrodków Obrotu Towarów stwarza się przeładunkowi dodatkowy, interesujący potencjał synergiczny. Aby spełnić zapotrzebowanie na zamknięte łańcuchy transportowe i logistyczne, kompletne rozwiązania, OOT powinien oferować możliwie szeroką gamę usług logistycznych.

Takie usługi zintegrowane z centrum usługowym lub parkiem sewisowym OOT, jak bary, poczta, bank i.t.d. podwyższają - jako oferta uzupełniająca - atrakcyjność tego rodzaju terenów przemysłowych. Odpowiednia ilość miejsc w barach OOT, zlokalizowanych w bezpośredniej bliskości zakładów przemysłowych, pozwoli poszczególnym firmom zrezygnację z własnych inwestycji tego typu. Takich zalet inwestycyjnych może być więcej. Trzeba to uwzględnić przy planowaniu OOT i możliwych do zintegrowania z nim terenów przemysłowych.

Wymienione trendy i efekty synergiczne dają regionowi białkopodlaskiemu - przy odpowiedniej dyspozycyjności terenu i wydajności infrastruktury - niepowtarzalną szansę wykorzystania dokonującego się teraz gospodarczego i społecznego przełomu do tego, żeby równocześnie z utworzeniem Ośrodka Obrotu Towarów zapoczątkować i realizować zmianę struktury i dywersyfikację sektora przemysłowego. Ośrodek Obrotu Towarów może być istotnym bodźcem do rozwoju wydajnego, przyszłościowego sektora przemysłowego i usługowego, o ile tylko stworzy się konieczne do tego warunki. Istotne wymagania dotyczące lokalizacji OOT, mają zapewnić jego funkcjonowanie efektywnie i stworzenie np. miejsc pracy w wystarczającym zakresie.

Podane poniżej orientacyjne wielkości dla OOT, pochodzące z doświadczeń Europy Zachodniej, pokazują relacje między infrastrukturą i miejscami pracy.

Orientacyjne wielkości dla OOT w Białej Podlaskiej

1. Ogólna powierzchnia (minimalna wielkość)	50 -60 ha
w tym :	
- powierzchnia na połączony ruch przeładunkowy (KRP) droga/szyny/droga	10 ha
- powierzchnia dróg	5 ha
- powierzchnia torowisk	3 ha
- powierzchnia przemysłowa	30-40 ha
2. Odległość OOT od autostrady/dróg międzynarodowych	max. 20 min.
3. Wbudowanie terminalu OOT do obsługi całych pociągów	
w sieć PKP	długość terminalu min. 1.000 m
4. Stworzenie miejsc pracy (mp) łącznie	ok. 2.500 mp
w tym: w OOT	ok. 600 mp
na obszarze przemysłowym	ok. 1.500 mp
w handlu i hurtowniach	ok. 400 mp
5. Potrzeby inwestycyjne w fazie rozruchu do utworzenia OOT wyniosłyby ok. 10 mln DM (kupno, zagospodarowanie terenu, budynki i zakłady do obszaru logistycznego, instalacje terminalu, utworzenie potencjału maszynowego i przeładunkowego).	

Odpowiednio jednak wcześniej trzeba zaplanować i zrealizować połączenie z relacjami głównych linii ruchu dalekobieżnego, ponieważ procesy planowania są bardzo czasochłonne i wymagają poważnych inwestycji. Z odpowiednim wyprzedzeniem należy uwzględnić budowę dróg OOT w państwowych planach rozwoju infrastruktury regionu. Nie można też lekceważyć ewentualności, że projekty rozbudowy transportu

spotkają się ze sprzeciwem miejscowej ludności, jak też regionalnych i ponadregionalnych instytucji ochrony środowiska. W pojedynczych przypadkach może to doprowadzić do poważnych trudności z uzyskaniem pozwolenia na odpowiednie wykorzystanie terenu i lokalizację inwestycji.

Koncentracja przedsiębiorstw transportowo-przemysłowych i towarzyszących im placówek usługowych, zwiększa zapotrzebowanie na wykwalifikowanych specjalizujących się w zakresie transportu, pracowników. Aby zaspokoić regionalne zapotrzebowanie na wykwalifikowany personel, niezbędne jest stworzenie możliwości kształcenia, przekwalifikowania się i doksztalcenia.

1.3.2. CENTRUM PRZEMYSŁOWE I USŁUGOWE

Usługi logistyczne staną się w coraz większym stopniu czynnikiem decydującym o lokalizacji tych przedsiębiorstw przemysłowych i handlowych, które uzależnione są od niezawodnych i ekonomicznych usług logistycznych. Są one bardzo zainteresowane terenami przemysłowymi położonymi w bezpośrednim sąsiedztwie OOT.

Koncentracja przemysłu w pobliżu OOT doprowadziła już w Zachodniej Europie do uzyskania korzystnych efektów gospodarczych, szczególnie dzięki spadkowi kosztów transportu i stworzenia możliwości szybkiego zaopatrzenia. Przykładem tego jest OOT w Bremie, którego struktura została zaprezentowana w załączniku. Wykształciła się ona w ciągu wielu lat. Wyniki badań strukturalnego rozwoju Bremy należałoby uwzględnić przy projektowaniu OOT dla regionu białkopodlaskiego. W Bremie, bezpośrednio po podjęciu działalności przez OOT, pojawiły się w nim przedsiębiorstwa przemysłowych, tworząc 1500 nowych miejsc pracy. Decydujące dla decyzji lokalizacyjnej było przygotowanie terenów przemysłowych w bezpośredniej bliskości OOT, ze zintegrowanym terminalem dla połączonego ruchu przeladunkowego (droga/szyny/droga). Zakłady przemysłowe, ze szczególnymi potrzebami logistycznymi, starają się obecnie o lokalizację na terenie wielkości 80-100 ha w bezpośredniej bliskości OOT Brema. Dzięki temu pojawia się szansa na około 5000 nowych miejsc pracy.

1.3.3. KOMPLEKS LOTNICZO - PRZEMYSŁOWY BIAŁA PODLASKA

Wzmożone cywilne wykorzystanie wojskowego lotniska w Białej Podlaskiej i rozwój w „Aeroville”. Oznacza to połączenie kompleksu przemysłowego, ośrodka biznesu, sportu i wypoczynku, urządzeń usługowych i zaopatrzeniowych z możliwością wykorzystania istniejącego tu lotniska (określonych pasów lądowania) dla prywatnego i zakładowego ruchu powietrznego.

Dodajmy, że w przypadku Białej Podlaskiej chodzi o korzystnie położoną geograficznie miejscowość, o dużej powierzchni, która może być wykorzystana w różnorodny sposób. Planując Aeroville trzeba wziąć pod uwagę integrację jego obszaru z otoczeniem - okolicznymi gminami i miastem Biała Podlaska. Wszystkie te powody przemawiają za różnorodnym wykorzystaniem lotniska -, dla celów przemysłowych, ewentualnie biznesu, sportu i wypoczynku i z wydzielonym lądowiskiem dla ruchu cywilnego.

Główne treści projektu

- a) stworzenie kompleksu lotniczo-przemysłowego, z wydzielonymi pasami dla prywatnego i zakładowego ruchu powietrznego
- b) utworzenie Ośrodka Biznesu i Sportu/Wypoczynku z miejscem lądowania
- c) wykorzystanie potencjału remontowo-naprawczego lotniska (konserwacja w hangarach na obrzeżach dróg startowych, jak również naprawczo-techniczna i technologiczna obsługa i przegląd określonych typów samolotów
- d) utworzenie punktów usługowych i zaopatrzeniowych, w tym hoteli, restauracji,

dla pracowników, jak też dla klientów lotniska (scentralizowane usługi jak telefon, telefax, poczta, fryzjer, sauna i.t.p.)

Potrzeby inwestycyjne są uzależnione od założeń projektu i zakresu realizacji i nie mogą być na razie oszacowane.

Zagospodarowanie terenu może nastąpić tylko w efekcie współdziałania wielu inwestorów. Celowe jest więc utworzenie spółki inwestorów. Kierownictwo tego projektu powinna sprawować specjalna grupa koordynująca i kierująca, składająca się z przedstawicieli władz:

- ♦ województwa
- ♦ administracji miasta i gmin graniczących z Aeroville
- ♦ związków gospodarczych i przedsiębiorstw.

Środki realizacji:

- 1) Uzyskanie niezbędnych decyzji kompetentnych ministerstw w Warszawie, dotyczącej przyszłego wykorzystania lotniska
- 2) Utworzenie centralnego gremium kierowania i koordynacji do wspólnego określenia celów i zadań
- 3) Utworzenie Spółki Rozwoju i Wdrożenia
- 4) Wypracowanie wspólnej koncepcji do realizacji założeń projektu, wraz z określeniem potrzeb inwestycyjnych i liczby mających tu powstać miejsc pracy, jak też zadań integracji ośrodka transportu i usług ze strefą wolnocłową
- 5) Ewidencja istniejącego stanu w odniesieniu do infrastruktury, określenie potrzeb modernizacyjnych i koniecznych inwestycji, które włączone w plany województwa i właściwych ministerstw mogłyby być realizowane w związku z rozbudową korytarza komunikacyjnego Berlin - Warszawa - Moskwa
- 6) Wypracowanie dla leżących na tym szlaku miejscowości koncepcji marketingowej, zarówno międzynarodowej, jak też lokalnej, jako warunku pozyskania inwestorów.

1.3.4. ZADANIA SPÓŁKI ROZWOJU I WDROŻENIA, POTRZEBY INWESTYCYJNE, MOŻLIWOŚCI FINANSOWANIA.

Wobec zakresu, nakładów finansowych i kompleksowości zadań, które są związane z planowaniem i utworzeniem Ośrodka Obrotu Towarów, proponowane są w oparciu o istniejące już Ośrodki Obrotu Towarów w Niemczech następujące sposoby postępowania:

Budowa Ośrodka Obrotu Towarów i proponowana jego struktura (patrz załącznik punkt 1.3.) podlega ciągłym zmianom. Dlatego trzeba opracować fachową koncepcję OOT. Powinna ona zawierać następujące wymagania:

- ♦ Modernizacja sektora logistyki z uwzględnieniem podaży przy przeładunku towarów oraz działających w województwie przedsiębiorstw
- ♦ Wprowadzenie łązonego ruchu przeładunków (KRP) i polepszenie infrastruktury ruchu, w celu odciążenia dróg
- ♦ Stworzenie analizy kosztów i korzyści oraz określenie mechanizmów kontroli
- ♦ Analiza zapotrzebowania miejscowych przedsiębiorstw na transport i przeładunek towarów oraz ich powiązanie z regionalnymi i ponadregionalnymi partnerami handlowymi i transportowymi.

Wyniki analizy znalazłyby się w studium realizacyjnym (opracowanie to należy zamówić). W studium tym koncepcja będzie uzupełniona podstawowymi informacjami dotyczącymi następujących tematów:

- ♦ Powiązanie komunikacyjne miejscowości - obecne i w przyszłości, krajowe i międzynarodowe, możliwości integracji łązonego ruchu przeładunkowego,

ocena terenu pod kątem lokalizacji OOT

- ♦ Sporządzenie prognoz ruchu towarowego, które, obok możliwości transportowych dla tranzytu, ocenią również obecne wpływy transportowe w Polsce i w województwie
- ♦ Ustalenie koniecznych potencjałów międzyskładowania
- ♦ Przeprowadzenie oceny oddziaływania na środowisko zgodnie z prawem EWG
- ♦ Ewidencja przedsiębiorstw przemysłowych, rolniczych, logistycznych i handlu zagranicznego, funkcjonujących w obrębie 100 km, która pomoże ustalić lokalizację OOT z uwzględnieniem potencjału produkcyjnego, obrotów i potrzeb logistycznych.

Zadania te ujęte są w sposób bardzo szczegółowy. Uwzględniająca te informacje analiza ekonomiczna powinna stać się składnikiem studium realizacyjnego, a województwo musi przedstawić decyzję i propozycję lokalizacyjną. Analiza ekonomiczna jest równocześnie podstawą do wnioskowania o środki wspierające.

Po decyzji utworzenia OOT w pobliżu Małaszewicz na podstawie studium realizacyjnego należałoby określić, w odniesieniu do potrzeb inwestycyjnych, jego obszar i strukturę lokalizowanych przedsiębiorstw, po czym przedstawić projekt rządowi.

Kolejnym krokiem po zatwierdzeniu projektu powinno być utworzenie Spółki Rozwoju i Wdrożenia do realizacji projektu. Spółka Rozwoju i Wdrożenia spełnia funkcję pośrednika między państwowymi i komunalnymi interesami, a transportowymi i przeładunkowymi zadaniami przedsiębiorstw. W tej spółce kapitałowej większość udziałów mają samorządy. Gminy wnoszą do spółki jako aktywa założycielskie grunty, przedsiębiorstwa - kapitał pieniężny.

Kierownictwo spółki i interdyscyplinarnie obsadzona Rada Nadzorcza, mają za zadanie wykonanie studium realizacyjnego. Przy czym, wspólnie z urzędami administracji państwowej, organami planowania, przedsiębiorstwami i przyszłymi inwestorami, należy ustalić plan działań, tryb uzyskania pozwoleń na ten projekt i metody zarządzania środkami finansowymi.

Spółka Rozwoju i Wdrażania powinna składać się z :

- ♦ przedstawicieli zainteresowanych miast i gmin położonych w pobliżu OOT
- ♦ miejscowych przedsiębiorstw transportowych i spedycyjnych
- ♦ przedstawicieli władz województwa
- ♦ przedsiębiorstw handlowych i hurtowni

Zadania spółki w fazie budowy :

- ♦ Szczegółowe planowanie, jak też przygotowanie pozyskania i zagospodarowania terenu
- ♦ Określenie koniecznych środków infrastruktury, z uwzględnieniem krajowego planu budowy dróg
- ♦ Uzyskanie funduszy z państwowych i prywatnych źródeł
- ♦ Opracowanie modeli finansowania dla lokalizowanych tu przedsiębiorstw
- ♦ Pozyskanie inwestorów

1.3.5 SPECJALNA STREFA EKONOMICZNA TERESPOL - MAŁASZEWICZE

1.3.5.1. Ustalenie celów

Dodatkowym projektem towarzyszącym realizacji koncepcji Ośrodka Obrotu Towarów jest stworzenie Specjalnej Strefy Ekonomicznej (WSG).

1) Specjalna Strefa Ekonomiczna jest instrumentem umożliwiającym szerokie gospodarce otwarcie na zagranicę, bez angażowania w to gospodarki narodowej. Dlatego niezbędne jest zniesienie w SSE wszystkich ograniczeń wwozu zagranicznych towarów i usług, podczas gdy w stosunku do pozostałej części gospodarki będzie stosowana sukcesywna polityka otwarcia. Dzięki SSE mogłyby być wykorzystane zarówno zalety pozagospodarczej liberalizacji, jak też czasowa ochrona innych części gospodarki narodowej.

2) Utworzenie SSE korzystnie będzie oddziaływać na okoliczne regiony. Dzięki prosperie, osiągniętej przez celowe wspieranie strefy, można oczekiwać także efektów oddziaływania na inne części kraju. Aby tak się stało, trzeba SSE traktować nie tylko jako strefę wspierania eksportu dla uprzywilejowanych zagranicznych inwestorów, lecz przede wszystkim jako zapewnienie krajowemu prywatnemu sektorowi szans rozwoju w SSE. Doświadczenia technologiczne i organizacyjne, zdobyte przez wspieranie zagranicznego kapitału i odpowiednie innowacje, będą dawały korzyści krajowemu przedsiębiorstwom. Równocześnie krajowe przedsiębiorstwa otrzymają takie same, jak zagraniczne przedsiębiorstwa, szanse rozwoju i gwarancje wykorzystania ich dochodów na inwestycje. To wszystko oznacza, że SSE nie powinna tworzyć hermetycznie zamkniętej enklawy.

1.3.5.2. Charakterystyka Specjalnej Strefy Ekonomicznej.

Charakterystyczne dla SSE jest wspieranie gospodarczej aktywności w ściśle określonym zakresie. Utworzenie Specjalnej Strefy Ekonomicznej może stać się instrumentem regionalnej polityki rozwoju dzięki temu, że będzie ona oddziaływać na okoliczne regiony poprzez popieranie potencjalnie ekspansywnych działań. Aby utworzyć SSE należy uregulować odrębnie następujące sfery:

a) Definicja zakresu działalności Specjalnej Strefy Ekonomicznej
Proponuje się, umożliwienie prowadzenia w SSE wszelkiej działalności gospodarczej, takiej jak produkcja, handel, usługi, operacje bankowe, eksport, import.

b) Dostępność lokalizacji dla przedsiębiorstw:
- krajowych z udziałem zagranicznych
- zagranicznych
- krajowych, które mają decydujące znaczenie dla rozwoju rynku wewnętrznego i eksportu.

c) Zapotrzebowanie terenowe dla Specjalnej Strefy Ekonomicznej.

Zapotrzebowanie terenu należy ściśle określić, uwzględniając:

- ♦ zwarty obszar, gdzie mogą się lokalizować odpowiednie przedsiębiorstwa i urzędnictwo
- ♦ tak zwane przedsiębiorstwa off shore, to znaczy przedsiębiorstwa o pozaterytorialnej lokalizacji, które należą także do strefy specjalnej i działają na takich samych warunkach. W rachubę wchodziłby np. kompleks lotniczo-przemysłowy w Białej Podlaskiej, razem z wojskowym lotniskiem wykorzystanym dla potrzeb cywilnych, jak też przedsiębiorstwa ważne dla przyszłych ośrodków transportowo-przemysłowo-usługowych n.p. przedsiębiorstwo przetwórstwa mięsnego w Terespolu.

- ♦ integrację OOT i SSE

- ♦ uregulowanie wspólnego działania SSE z planowaną strefą wolnościową o powierzchni 10 km² w Brześciu, w której będą mogły lokalizować się także przedsiębiorstwa stanowiące w całości własność zagraniczną. Jest to niezbędne w kontekście utworzenia Ośrodka Obrotu Towarów

d) Stosunki własnościowe

Ważnym czynnikiem ładu SSE musi być jasne uregulowanie stanu własności gruntu i budynków. Bez tego nie będzie możliwe prawidłowe funkcjonowanie strefy.

e) Eksport/Import.

SSE powinna funkcjonować jako obszar wolnościowy i strefa wolnej aktywności eksportowej, do której można wwozić towary importowane bez opłat celnych i podatkowych, oraz bez ograniczeń ilościowych. Opłaty celne, lub opłaty wwozowe, będą pobierane tylko wówczas, gdy zostanie przekroczona granica między Specjalną Strefą Ekonomiczną a rynkiem wewnętrznym. SSE ma ułatwić przeladunek, prezentację i magazynowanie towarów, ale też umożliwić odroczenie

zobowiązań celnych wobec towarów przeznaczonych na rynek polski.

SSE działająca jako Strefa Wolnej Aktywności Eksportowej ma wspierać integrację Polski ze światem: w ramach międzynarodowego podziału pracy, przyczynić się do uzyskania środków dewizowych, ułatwić transfer technologii i w ten sposób wpływać na gospodarczy rozwój także poza SSE, w innych regionach Polski.

f) Działalność bankowa i ubezpieczeniowa.

W SSE powinna być zapewniona wolna aktywność bankowa i ubezpieczeniowa, z ofertą korzystniejszych warunków dla lokujących pieniądze i kredytobiorców, i łagodząca reguły rodzimego nadzoru ubezpieczeniowego.

Dla pewności zagranicznych inwestorów i także dla szybkiego rozwoju przedsiębiorstw ulokowanych w SSE, trzeba stworzyć funkcjonalny system pieniężno-kredytowy na terenie strefy. Dotyczy to zarówno banku dewizowego SSE, jak też funduszu dewizowego SSE, oraz banku handlu zagranicznego, dysponującego prawem otwierania filii na terytorium SSE, jak też za granicą i zakładania kont dewizowych w zagranicznych bankach.

g) Wspieranie zagranicznych inwestycji

W Specjalnej Strefie Ekonomicznej powinny być stworzone, poprzez odpowiednią regulację, dalsze ułatwienia dla kapitału, np. zapewnienie korzyści podatkowych, subwencji, jak też inne finansowe ułatwienia, m.in.: podwyższone odpisy, tańsze zaopatrzenie w energię, korzystniejsze warunki kupna ziemi i nieruchomości, pierwszorzędne warunki dla transferu kapitału i zysków przez pierwsze 5 lat po uzyskaniu zysku bilansowego, wolny od podatku transfer kapitału i zysków przez ponad 10 lat, korzystne warunki dzierżawy ziemi i budynków, gwarancje konwersji zysku w złotówkach i dewizach.

h) Środki wspierania.

Niezbędne jest natychmiastowe zagwarantowanie ramowych warunków gospodarki rynkowej, takich jak wolność umów, wolność przemysłu, własność prywatna, i zapewnienie tak zagranicznym, jak też krajowym inwestorom, stabilności koniecznej do długoterminowych decyzji inwestycyjnych. Wymaga to wprowadzenia szczególnych uregulowań prawa handlowego, umów, konkurencji planowania, prawa pracy i spraw socjalnych, aby maksymalnie wesprzeć działalność przedsiębiorstw.

1.3.5.3. Zarządzanie Specjalną Strefą Ekonomiczną.

Kierownictwo SSE musi być w stanie elastycznie reagować na zmieniające się warunki i fakty oraz kształtować rozwój SSE jako całości. Działa ono na podstawie odpowiednich decyzji rządowych, niezależnie od pozostałych mechanizmów zarządzania w Polsce. Kierownictwo Specjalnej Strefy Ekonomicznej powinno funkcjonować na podstawie następujących uregulowań:

a) Organizacja i forma prawna.

Kierownictwo SSE powinno działać jako spółka z o.o. lub spółka akcyjna. Do dyspozycji kierownictwa Specjalnej Strefy Ekonomicznej pozostaje wykwalifikowana kadra. Ta spółka z o.o. lub spółka akcyjna powinna mieć prawo, uczestnictwa kapitałowego w innych przedsiębiorstwach, bankach itd., w tym w przedsiębiorstwach zlokalizowanych w strefie ekonomicznej.

b) Zadania i prawa kierownictwa SSE

Kierownictwo ma za zadanie stworzenie koniecznych podstaw i warunków gospodarczej działalności. Dotyczy to szczególnie wyposażenia infrastrukturalnego Specjalnej Strefy Ekonomicznej. Ta infrastruktura powinna być sfinansowana przez Polskę, to znaczy, że kierownictwo SSE musi wszystkie związane z tym problemy uzgadniać z polskim rządem. Kierownictwu Specjalnej Strefy Ekonomicznej zostaną także przekazane wszystkie

prawa wobec zagranicznych inwestorów. To samo dotyczy regulacji problemów, które łączą się z lokalizacją polskich przedsiębiorstw w Specjalnej Strefie Ekonomicznej.

2. ROZWÓJ ROLNICTWA I USZLACHETNIENIE ROLNICZYCH PRODUKTÓW

2.1. Tendencje rozwoju w europejskim rolnictwie.

Województwo jest regionem w przeważającej części rolniczym - 71 % jego powierzchni służy rolnictwu, powierzchnia użytkowana rolniczo na głowę ludności jest w województwie 2,5-rza większa niż w kraju. Rolnictwo jest więc i pozostanie dla tego obszaru najważniejszym czynnikiem gospodarczym. Wraz z otwarciem Polski na Europę Zachodnią rolnictwo polskie musi akceptować panujące tam reguły gry. Od końca lat sześćdziesiątych zachodnioeuropejskie rolnictwo znajduje się w fazie nadprodukcji. Rynek wyrobów rolniczych są w pełni nasycone. W zakresie podstawowych artykułów żywnościowych (zboża, ziemniaki, masło, mięso) występuje bezlitosna konkurencja. Pomimo niezliczonych prób i środków do regulacji produkcji agrarnej, EWG nie udało się jeszcze, efektywnie zredukować na dłuższą metę rolniczych nadwyżek.

W końcu 1992 roku w magazynach EWG znajdowało się , pomijając inne nadwyżki, 41 milionów ton zbóż, 400.000 ton sera i 300.000 ton masła. Koszty magazynowania i koniecznych dotacji do uyrnkowienia nadprodukcji, są poważne. EWG wydaje co roku połowę swojego budżetu (w 1993 roku: 74,7 miliardów DM) na politykę agrarną. Do rolników trafia tylko 50% tego wsparcia. Resztę pochłania magazynowanie, zniszczenie nadwyżek i subwencje eksportowe.

Zrozumiałe, że rolnicy nie są zadowoleni z polityki agrarnej EWG. W dodatku polityka agrarna EWG faworyzuje przede wszystkim gospodarstwa wydajne, o niskich kosztach produkcji i pobudza je do odpowiednio większej wydajności. W efekcie aż 4/5 pomocy agrarnej EWG przypada na zaledwie 1/5 gospodarstw. W efekcie ekstremalnie wysokie różnice w dochodach, spowodowane położeniem, zaletami gleby, klimatem i wielkością gospodarstw, będą w rolnictwie europejskim nadal się zwiększały. Pomimo miliardowych subwencji i innego rodzaju pomocy, której w ostatnich dziesięcioleciach udzielano rolnictwu, zmniejsza się ciągle liczba gospodarstw chłopskich. Rolnicze dochody pozostają wciąż w tyle za ogólnym rozwojem innych dziedzin gospodarki.

W zachodnich Niemczech liczba gospodarstw rolniczych zmniejszyła się w roku gospodarczym 1992/1993 (koniec 30.06) o 2.8 % i wynosiła 582.000. Z 1,93 miliona ludzi w roku 1991 zaprzestano pracy w rolnictwie 230.000 osób. W tym roku gospodarczym oczekuje się dalszego zmniejszenia dochodów rolników o 5%. Udział państwowej pomocy w dochodach rolników wynosił w 1992 roku 28% w Niemczech Zachodnich i 50-70% w Niemczech Wschodnich.

Tłem dla tego dramatycznego rozwoju jest zmiana struktury rolnictwa, we wszystkich przemysłowo rozwiniętych krajach. Dzięki nadzwyczajnemu, ciągle jeszcze utrzymującemu się wzrostowi produkcji i intensyfikacji gospodarki agrarnej, coraz mniej ludzi, w coraz mniejszej ilości gospodarstw, wytwarza coraz więcej żywności. Dla potrzeb Niemiec wystarczyłoby na przykład, traktując to czysto technicznie, ok. 50.000 dużych gospodarstw, żeby (taniej) wytwarzać żywność.

Ten strukturalny rozwój dokona się także w Polsce i będzie miał różnorodne skutki w związku z przejściem do gospodarki rynkowej. Poza tym polityka agrarna EWG traktuje dyskryminująco rozwój produkcji rolniczej w Polsce. Eksport żywności jest ważnym źródłem dewiz dla niezbędnego dla Polski importu przemysłowego. Ale nie tylko bariery agrarne EWG hamują polskiemu rolnictwu dostęp do zachodnioeuropejskich rynków. Równocześnie wysoko subwencionowany eksport agrarny EWG do krajów Wspólnoty Państw Niepodległych zamyka ten regresywny rynek zbytu dla polskich dostaw.

Te tendencje zaostrzają warunki rynkowe także dla gospodarstw w woj. białkopodlaskim. Produkcja na potrzeby rynku staje się dla rolników - wobec małej wielkości przedsiębiorstw,

małych plonów z hektara (przy uprawie głównie zbóż), przy spadających cenach na rolnicze produkty w ogóle, a szczególnie na zboże, jak też przy wzrastających cenach na środki produkcyjne, coraz trudniejsza.

Gospodarstwa rolnicze w Polsce nie mogą być - z punktu widzenia gospodarki narodowej - głównym samodzielnym dostawcą żywności, jeżeli chce się przyczynić do ich gospodarczego rozkwitu. Sprostać temu może gospodarstwo, które ze względu na swoją wielkość, przy możliwie niskich kosztach pracy (duży udział rodziny) i wysokiej wydajności pracy, jest w stanie gospodarować opłacalnie. Funkcjonujące w województwie gospodarstwa rolnicze nie odpowiadają tym warunkom. Dlatego nie da się uniknąć zmniejszenia liczby gospodarstw. Wymaga to utworzenia w rolniczych regionach miejsc pracy poza rolnictwem. W dodatku obecne warunki urynkowienia rolnictwa, ich formy i organizacja w województwie, nie odpowiadają wymaganiom rynku.

Dla Polski agrarno - politycznym wzorem powinno być niskonakładowe rolnicze gospodarstwo, które stosuje ekologicznie optymalne sposoby produkcji i zapewnia równocześnie nowoczesne warunki pracy i życia. Rolnik jako producent żywności i biologicznych surowców, musi mieć pewność co do swojej przyszłości. Polityka agrarna, która zasługuje sobie na to miano, może być tylko wówczas przyszłościowa, jeżeli opowie się jednoznacznie za rozwojem, za zachowaniem i wsparciem zdolnych do konkurencji gospodarstw i stworzy do tego konieczne polityczne i prawne warunki.

Ze względu na silną reprezentację rolnictwa w województwie białkopodlaskim i małą gęstość zaludnienia, sensowne jest zachowanie i ekonomiczne wzmocnienie gospodarstw rolnych, konieczne dla gospodarczej i ekologicznej stabilności regionu. Należy domagać się od rządu, aby polityce rolnej nadać nowe akcenty. W pierwszej kolejności chodzi o zachowanie i ewentualnie rozszerzenie specyficznej funkcji rolniczego terenu:

- ♦ Jako miejsca produkcji i uszlachetniania rolniczych produktów, jak też innych gałęzi przemysłu, przede wszystkim małych i średnich przedsiębiorstw
- ♦ dla potrzeb turystyki z odpowiednią techniczną i socjalną infrastrukturą
- ♦ w odniesieniu do swoich wzrastających ekologicznych funkcji jako kompensata dla terenów przeludnionych

2.2. Uwarunkowania rozwoju rolnictwa w województwie

Obecny stan rozwoju rolnictwa w regionie charakteryzuje się zróżnicowaniem wykorzystania gruntów ornych i upraw. Dysproporcje spowodowane różnymi jakościami gleb i nawodnienia, wymagają zróżnicowanych i dopasowanych do konkretnych warunków propozycji projektów i środków do stabilizacji i restrukturyzacji rolnictwa. Przede wszystkim należy dać szansę ekologicznym uprawom.

Z zaproponowanymi środkami związane są następujące cele:

- 1) Popieszenie jakości rolniczych produktów i dopasowanie struktury agrarnej do warunków rynku - zmiana stosunku produkcji zbóż/ziemniaków na rzecz warzyw i owoców, rozwój innych upraw „niszowych” jak uprawy farmakologiczne i przyprawy - zioła, uprawy ekologiczne. Kardynalnym problemem przyszłości rolnictwa w województwie jest zbadanie, jakie gałęzie i produkty przy podanych i „wykonalnych” warunkach produkcji w gospodarce rynkowej, są konkurencyjne. Do tego potrzebne są obszerne i gruntowne obliczenia efektywności i kalkulacje, które muszą uwzględnić zarówno wytwarzanie produktów, jak też ich urynkowienie.
- 2) Podniesienie produktywności i rentowności chłopskich gospodarstw indywidualnych przez zwiększenie ich powierzchni, efektywniejsze kierowanie gospodarstwami, właściwe doradztwo rolnicze, jak też przejście do form ogólnego wykorzystania techniki rolniczej.
- 3) Urynkowienie rolniczej produkcji poprzez rozwój i popieranie odpowiednich

form agrobiznesu (spółki urynkowania wytwórców).

- 4) Zapewnienie wysokiego stopnia uszlachetniania rolniczych produktów i optymalne urynkowanie wytworzonych produktów przez tworzenie odpowiednich warunków do przyjmowania i przetworzenia produktu i przez to zapewnienie rozwoju nowych jakościowo produktów według określonych kryteriów.
- 5) Rozwój agroturystyki w określonym wymiarze, szczególnie w formie „urlopu na wsi” (w gospodarstwie chłopskim, w siodle) jak też sprzedaży rolniczych produktów „prosto z chłopskiego podwórka”.

Wychodząc od tych celów, jak też od wymagań rynku i biorąc pod uwagę naturalny stan rolnictwa (jakość gleby, wilgotność i.t.d.) zarysowują się następujące główne kierunki rozwoju rolnictwa w województwie białkopodlaskim:

- 1) Konwencjonalne, przepisowo prowadzone rolnictwo, jest nadal optymalnym rozwiązaniem dla obszarów z glebami o wyższych klasach jakości i wystarczająco nawodnionych. Stabilne wysokie plony, przy równoczesnym właściwym utrzymaniu gleby są warunkami dla pożądanego gospodarczego optimum.

Rolnicze gospodarstwo mieszane (hodowla zwierząt w oparciu o własne pasze, jak też produkcja owoców na rynek) tworzą najkorzystniejszą formę. Poszczególne gospodarstwa rolne określają swój kierunek produkcji - hodowla zwierząt lub uprawy rolne. Zwracając uwagę na te cele proponuje się zastosowanie następujących rozwiązań zapewniających rozwój rolnictwa.

- a) Dalsza uprawa tradycyjnych produktów - zboża i ziemniaków.

W przypadku zboż konieczne są ze względu na niskie plony z hektara intensywniejsze środki zwiększające plony i dochody rolników zakładając, że będzie zapewniony ich zbyt. Uprawa ziemniaków powinna być, nadal popierana, ale zbiory muszą być zapewnione przez użycie odpowiednich środków, zagwarantowana też musi być ich jakość. Umożliwi to lokalizację odpowiednich kapitałów do kompleksowego uszlachetniania ziemniaków (patrz punkt 2.3. propozycja projektu - kompleksowe przetwórstwo ziemniaków).

- b) Uprawa warzyw.

Większą uwagę należy zwrócić na uprawę warzyw. Wymaga to nie tylko specjalnej organizacji urynkowania, ale także odpowiedniej jakości gleby, łącznie z nawodnieniem i wystarczającą obsadą siły roboczej, przede wszystkim w szczycie zbiorów. Jako kierunki upraw wchodzi w rachubę zarówno świeże warzywa, jak też warzywa przemysłowe. Uprawiać można brokuły, kalafiony, marchew, szparagi, koper włoski, pory, kalarepę, kapustę, ogórki, cebulę, seler, czarną rzepę i chrzan, jako warzywa gruntowe, przy zapewnieniu koniecznego zraszania. W szklarniach należałoby uprawiać relatywnie ubogie w energię rośliny (np. kapustę włoską, sałatę, rzodkiew, seler i szpinak - patrz punkt 2.3. propozycje projektów warzyw świeżych i przemysłowych).

- c) Produkty „niszowe” i rarytasy dla wybrednych klientów.

Za tym określeniem kryją się interesujące produkty uprawiane przez drobniejszych rolników lub rolników zajmujących się ubocznie uprawą owoców i warzyw. Te produkty znajdują kupców w dużych miastach jak Warszawa czy Poznań. Dotyczy to na przykład pigwy (galaretki z pigwy domowej roboty i koncentrat z pigwy są rarytasami), karczochów (warzywo o intensywnym smaku) lub kukurydzy cukrowej - spożywanej w większych miastach, coraz częściej na ulicach, według amerykańskiego wzoru „corn on the cob”. Dalej - zielonych szparagów (są one przez smakoszy cenione wyżej niż białe, mają więcej witamin i nie są warzywem sezonowym) jak też sałaty „kwiatów sałatowych” (nowy trend w gastronomii i hobbystów-kucharzy, zapotrzebowanie jest duże i może być obecnie zaspokojone tylko zza oceanu). Wszystkie wymienione produkty wymagają osobistego zaangażowania poprzez zaznajomienie się z techniką produkcji i wyjście naprzeciw

życzeniom klientów. Produkcja ta występuje jako zajęcie uboczne i dostarcza dodatkowych dochodów. Przy odpowiednim profesjonalizmie może to stać się specjalizacją w gospodarstwie rolnym, ze wszystkimi etapami dodatkowego przetwórstwa.

d) Produkty „premium”.

Na te produkty jest coraz większy popyt. Chodzi oto, żeby były one związane z regionalnym skupem i dostarczane w ciągły sposób, to znaczy odpowiednio urynkowione. Przy czym w grę wchodzi artykuły żywnościowe, które ze względu na obiektywnie sprawdzalną jakość, subiektywną jakość cenową, odbiegają od masy innych produktów. Subiektywna jakość nie jest analitycznie i organoleptycznie sprawdzalna i zależy wyłącznie od konsumenta.

Do tej palety należą:

- ♦ ekologicznie wytwarzane produkty, jak warzywa i owoce (p. punkt 3)
- ♦ „wiejski” drób (np. kury tuczone w 100 dni do wagi 2,2 - 2,5 kg, kaczki i indyki)
- ♦ jajka od takich kur
- ♦ wołowina ze specjalnych ras, ekstensywnie ekologicznie produkowana
- ♦ wieprzowina z powoli tuczonych świń (świnie Charel)

e) Specjalne kultury.

Popularna mogłaby się stać uprawa specjalnych ziół dla przemysłu farmaceutycznego, takich jak rumianek, mięta, trawy nasienne itd. Konieczne jest właściwe urynkowanie tych produktów możliwie na zasadzie produkcji kontraktowej.

2) Na terenach o niskiej klasie gleby, rolnictwa nie można utrzymać w jego dzisiejszej lub tylko lekko zmienionej formie, ze względu na małą rentowność i perspektywy cenowe. Opłacalne plony byłyby możliwe tylko przy wysokim użyciu nawozów, szczególnie nawozów azotowych i dodatkowym nawodnieniu. A to znacznie podrożyłoby produkcję. Proponujemy w tej sytuacji następujące rozwiązania:

a) Ekstensyfikacja rolnictwa pastwiskowego.

Zastosowanie takiego programu stawia szczególne wymagania co do wytrzymałości i łatwości utrzymania ras bydła. Najbardziej wytrzymałe okazały się szkocka rasa Galloways i Welschblock. Najbardziej gospodarczo uzasadnione jest sprzężenie hodowli krów-matek i produkcji opasów. Ponieważ rozpoczęcie ekstensywnej hodowli rasowego bydła opasowego jest zbyt drogie (import z Anglii) i także niemożliwe ze względu na niebezpieczeństwo zarażenia BSF (gąbczaste zwyrodnienie mózgu bydła) trzeba opracować krzyżówki i rozpocząć hodowlę krów-matek. Na początku tego procesu pojawia się konieczność zakupu cieląt. A potem, w miarę możliwości finansowych, należy podjąć próbę uzyskania własnego, rasowego stada hodowlanego. Potrzeba powierzchniowa na krowę z przychowkiem, aż do tuczu końcowego wołów (30 miesięcy) wynosi - przy konsekwentnym rozdzieleniu pastwisk letnich i zimowych - ok. 2,5-3,2 ha. Woły lub byki, hoduje się w zależności od jakości łąk. Na pastwiskach jałowych wskazana jest hodowla wołów, ponieważ lepiej wykorzystują one mniejszą koncentrację energii paszy i przy tym dają jeszcze mięso zadawalającej jakości. Natomiast byki tuczone są przez ok. 22-24 miesiące. Jakość mięsa jest decydująca dla określonych kręgów konsumentów. Wysokie ceny można jednak uzyskać tylko przy bezpośrednim urynkowieniu, ponieważ obecnie stosowany system kierowania do uboju zwierząt o małej wadze i niewielkich przyrostach mięśniowych, daje zbyt niskie dochody hodowcom. Nakład pracy wynosi zaś, w zależności od wielkości stada, 20-30 roboczogodzin na zwierzę w ciągu roku.

Na opłacalność ekstensywnej hodowli bydła opasowego mają wpływ:

- ♦ popyt na mięso wysokiej jakości
- ♦ zmienne koszty specjalne (niskie wynagrodzenia, niskie dodatkowe koszty paszy, niskie koszty opieki weterynaryjnej)

- ♦ koszty stałe (ewent. przyjęcie kosztów dzierżawy i ogrodzenia pastwiska przez służby ochrony środowiska lub władze wojewódzkie)
- ♦ ewentualne stojące do dyspozycji środki wspierania

b) Zalesianie

Mając na uwadze fakt, że powierzchnia województwa jest słabo zalesiona, zadanie to zyskuje na znaczeniu. Dzięki zalesianiu można wyłączyć z produkcji rolnej obszary, na których uzyskuje się niskie plony. Trzeba jednak uwzględnić wysokie koszty zalesiania i zabezpieczenia sadzonek. Koszty zalesiania drzewami iglastymi w Niemczech, w zależności od rodzaju drzewa, wynoszą do 20.000 DM na hektar (koszty pracy, traków, płace robotników, sadzonki, zwalczanie szkodników). Należałoby sprawdzić, ile można przeznaczyć na to zadanie odpowiednich środków wspierających.

c) Bio-surowce

Produkcja takich surowców mogłaby - patrząc długofalowo - spełniać ważną rolę w rolnictwie, ponieważ zasoby ropy naftowej i węgla kamiennego są ograniczone, postępuje też degradacja środowiska naturalnego. W Niemczech przeznaczono w 1992 pod te surowce około 2.3 procent zachodniemieckiej powierzchni uprawnej t.j. około 170 000 ha - i około 40 000 ha w nowych krajach związkowych. Głównie była to produkcja oleju słonecznikowego i rzepakowego. Zakłada się wzrost tej powierzchni o 750 000 ha do roku 2005. Jak się szacuje, około 5 procent ogólnego zapotrzebowania energetycznego w Niemczech, mogłoby być zaspokojone przez spalanie bio-surowców - drewna i C 4 - trzciny. Produkcja bio-surowców oraz ich wykorzystanie energetyczne, związane jest z wieloma jeszcze nierozwiązanymi ekonomicznymi i ekologicznymi, oraz techniczno-technologicznymi problemami. Zastosowanie energetyczne roślin będzie możliwe tylko wtedy, gdy ich uprawa przyniesie efekt zadawalający rolników. Zależy to jednak w znacznym stopniu od politycznych warunków i od cen tradycyjnych surowców energetycznych. Według nas materiałami z biomasy (masy biologicznej), które obecnie nadają się do energetycznego wykorzystania, są w pierwszej kolejności siano i drewno. Są one tańsze od węgla, ropy naftowej i gazu. Pod względem technicznym nie ma już żadnych problemów z wytwarzaniem energii z biomasy. Drogę przetrwały duńskie firmy. Kotłownię opalaną sianem, o wydajności ponad 3.0 MW, można stosunkowo szybko zbudować i zapewnić z niej ciepłą wodę i ogrzewanie osady wielkości od 1000 do 2000 mieszkańców. Urządzenie o wydajności ok. 3 MW zapewnią wg fachowców minimum opłacalności. Im większe urządzenie, tym mniejsze będą koszty inwestycyjne potrzebne do uzyskania jednego MW energii. Po zwiększeniu powierzchni uprawy siana, jego podaż powinna być zagwarantowana przez długoterminowe umowy dostaw, połączone ze stałymi umowami cenowymi. Problemy logistyczne odgrywają tutaj mniejszą rolę, jeżeli przerób siana następuje na terenie upraw. Kotłownia o mocy 3,15 MW potrzebuje paliwa w postaci 4 000 t siana, co odpowiada 1 000 ha powierzchni upraw. Koszty 1 tony siana, o zawartości wilgoci 16%, wynoszą w Niemczech około 100 DM. Wszystkie te kotłownie są tak urządzone, że oprócz instalacji do spalania siana montowana jest instalacja do ogrzewania olejowego, tak by w przypadku przerwy w dostawie siana, system grzewczy mógł dalej funkcjonować. Przy instalacji do spalania siana o mocy 3,15 MW wydajność instalacji olejowej wynosi 4,0 MW, co oznacza, że łączna moc instalacji sięga 7,15 MW. Koszt takich instalacji o wyżej wymienionych parametrach wydajności, wynosi 3,5 milionów DM, bez podatku od wartości dodanej i kosztów gruntów.

3. Ekologiczne rolnictwo

Ekologiczne rolnictwo uzyskuje w Europie coraz większe znaczenie. Ze względu na nieskażone jeszcze cywilizacyjnie środowisko naturalne województwa białkopodlaskiego, można rozwijać tu ekologiczne rolnictwo zarówno na dobrych, jak też trochę gorszych glebach. Potrzebna jest do tego jasna koncepcja, która określi nie tylko proces

przestawienia się rolnictwa, lecz także wszystkie zakresy organizacyjne, od uprawy do urynkowania.

Pod pojęciem ekologiczne rolnictwo rozumie się tworzenie agrarnych kultur, jako samodzielnie zasilającego się i samosterującego systemu, niezależnego od dopływu obcych systemowo materiałów z zewnątrz (n.p. nawozy, środki ochrony roślin).

Przy ocenie, czy ekologiczne rolnictwo może być czymś interesującym dla województwa, trzeba zbadać niektóre problemy. Należy więc zwrócić uwagę, że bio-produkty np. mleko, warzywa, ziemniaki, zboże, mięso, lub inne produkty 'niszowe', wymagają szczególnego zbioru, przetworzenia, a także urynkowania. Do tego potrzebne są specjalne linie produkcyjne, np. w mleczarniach, młynach, zakładach przetwórstwa warzyw i rzeźniach. Trzeba też pamiętać, że w EWG obowiązują bardzo precyzyjne przepisy dotyczące uprawy bio-produktów, które muszą być respektowane w przypadku eksportu do EWG oraz, że od 1.1.1993 wszystkie artykuły żywnościowe, które mają być uznane za bio-produkty muszą być oznakowane. Przepisy EWG ustalają precyzyjnie komponenty, używane też w przetwórstwie, które mogą być zawarte w biologicznych artykułach żywnościowych.

Największym problemem jest urynkowanie bio-produktów. Nie istnieją po prostu rynki zbytu na bio-produkty, muszą być one dopiero stworzone. Pomimo tych problemów, w Niemczech stosunkowo szybko rozwija się ekologiczne rolnictwo, traktowane jako szansa przez wiele gospodarstw. Posiadają one już długoletnie doświadczenie, funkcjonującą organizację zbytu i przede wszystkim warunki finansowe, które zapewniają im lepsze dochody w stosunku do konkurencji. Duże niemieckie sieci sklepów z artykułami żywnościowymi, zaczynają sprzedawać świeże produkty ekologiczne. Spółki wytwórców otwierają stoiska w dużych domach handlowych, lub 'Shop in Shops', na rynkach artykułów przemysłowych. Bezpośredni kontakt z konsumentem odgrywa bowiem istotną rolę w dużych miastach. Najważniejszym odbiorcą produktów ekologicznych jest handel hurtowy. Żeby zapewnić nieograniczone, regularne dostawy, należy utworzyć spółki wytwórców. Tylko spółki wytwórców są w stanie poprawić zyski poprzez ograniczenie kosztów. Spółka wytwórców może pełnić funkcję jakby - hurtowni, jeżeli będzie bezpośrednio dostarczać artykuły żywnościowe do przemysłu przetwórczego lub do handlu detalicznego. Wówczas ta część zysku, którą przejąłby pośrednik, pozostaje u rolników.

W sprawach produkcji i asortymentu produktów, konieczna jest współpraca w spółkach wytwórców, zwłaszcza jeśli artykuły przeznaczone do sprzedaży mają być jednakowo oznakowane. Konieczne jest przy zestawieniu asortymentu. Również działalność informacyjno-wydawniczą mogą prowadzić tylko spółki wytwórców. System informacji o ekologicznym rolnictwie, metodach uprawy, wspólne wspieranie sprzedaży i aktywność skierowana w stronę konsumenta - to wszystko może zapewnić tylko większa spółka. W zakresie dystrybucji, magazynowania i parku maszyn, obniżkę kosztów mogą przynieść tylko wspólne inicjatywy.

2.3. Uszlachetnienie rolniczych produktów jako baza dla przemysłu przetwórczego.

Uwzględniając możliwości upraw rolniczych na Podlasiu, wyższy stopień uszlachetniania produkcji rolniczej mogłyby w województwie zapewnić:

1) Uszlachetnianie roślinnych produktów i lokalizacja odpowiedniego przemysłu przetwórczego.

PROPOZYCJE PROJEKTOWE:

a) stworzenie potencjału przetwórczego do kompleksowego przetwórstwa ziemniaków
- Warunki:

Uprawa ziemniaków w regionie będzie się utrzymywała tylko wówczas, gdy będą uzgodnione następujące czynniki:

- ♦ koncentracja w najlepszych miejscach

- ♦ zainwestowanie w deszczownię, w celu zmniejszenia niepewności co do wysokości plonów w przypadku wystąpienia suszy wiosennej lub letniej
- ♦ rozbudowa i modernizacja techniki żniwnej i magazynowej
- ♦ utrzymanie norm jakościowych (ziemniak w jasnej łupinie)
- ♦ pakiet ofert spółek wytwórców i aktywizacja sprzedaży prosto z gospodarstwa
- ♦ uprawa na bazie umów
- Treść projektu

Kompleksowe wykorzystanie ziemniaków na skrobię, chipsy, frytki, placki ziemniaczane, piure, kluski i alkohol

- Propozycja lokalizacji

Ośrodek transportowy, przemysłowy i usługowy na obszarze Terespoła

- Potrzeby inwestycyjne

W zależności od linii produkcyjnych i potencjału między 20 a 40 milionami DM

- Środki realizacji

- ♦ zbadanie możliwości uprawy, powierzchni uprawy i zagwarantowanie wysokiej jakości ziemniaków
- ♦ przeprowadzenie analizy rynkowej możliwości zbytu uszlachetnionych produktów
- Sprecyzowanie treści projektu
- ♦ linie produkcyjne - wypracowanie projektu przedsiębiorstwa i finansowanie
- ♦ poszukiwanie inwestorów np. z Kanady, Niemiec (Pfanni, Bahlsen, Hannover, Stover, Holand Avebe)

b) Świeże warzywa

- Warunki:

- ♦ powierzchnia gleby o wymaganej jakości i wielkości do zapewnienia opłacalnych ilości upraw warzyw gruntowych i szklarniowych, łącznie z możliwościami zraszania
- ♦ zapewnienie zbytu
- ♦ możliwości magazynowania, chłodzenia i wysyłki
- ♦ park maszynowy, z odpowiednim systemem logistycznym zapewniającym szybki transport, od producenta do tymczasowego magazynowania, w drodze do konsumenta
- ♦ odpowiednia organizacja zbytu na bazie umów i stworzenie nowego produktu firmowego regionu białkopodlaskiego ze znakiem jakości.

- Treść projektu:

Średniej wielkości przedsiębiorstwa, od 30 do 50 miejsc pracy, mające działy:

- ♦ produkcja, magazynowanie, chłodzenie i wysyłka, park maszynowy z odpowiednim systemem logistycznym, organizacja dystrybucji.

- Potrzeby inwestycyjne (Inwestor)

- ♦ potrzeby inwestycyjne 2 do 3 milionów DM

- ♦ inwestor: rodzimy producent

- ♦ lokalizacja: ośrodek transportowy, przemysłowy i usługowy na obszarze Terespoła

- Środki realizacji:

- ♦ opracowanie analizy rynku, aktywnej strategii rynkowej dostaw do okolicznych dużych miast Polski, w tym do Warszawy, eksport do Białorusi (obszaru Brześcia)
- ♦ zapewnienie lokalizacji, stworzenie systemu chłodzenia i transportu
- ♦ opracowanie systemu logistycznego do transportu warzyw
- ♦ opracowanie koncepcji przedsiębiorstwa i sposobów finansowania, zapewnienie finansowania, stworzenie przedsiębiorstwa w postaci spółki z o.o., ewentualnie z zagranicznym udziałem

- ♦ stworzenie nowego produktu firmowego z regionu białkopodlaskiego
- c) Warzywa przemysłowe
- Warunki
 - ♦ zapewnienie zbytu i aktywnej strategii rynkowej
 - ♦ zapewnienie koniecznej powierzchni upraw ok. 2000 ha z odpowiednimi deszczowniami
 - ♦ budowa biologicznych oczyszczalni ścieków
 - ♦ stworzenie odpowiedniej organizacji urynkwienia i stworzenie nowego produktu firmowego z regionu białkopodlaskiego ze znakiem jakości
 - Treść projektu:
 - ♦ założenia przetwórstwa warzyw przemysłowych - zamrażanie i konserwacja na mokro
 - ♦ miejsca pracy: 30 do 35 stałych pracowników, 30 do 35 pracowników sezonowych
 - Potrzeby inwestycyjne /inwestor/ lokalizacja:
 - ♦ zapotrzebowanie inwestycyjne: ok. 22 mln DM
 - ♦ inwestor: polski przedsiębiorca bez/z zachodnim udziałem np. inwestorem z Kanady
 - ♦ lokalizacja: ośrodek transportowy, przemysłowy i usługowy na oszarze Terespoła
 - ♦ powierzchnia: ok. 15.000 m²
 - ♦ niezbędne biologiczne oczyszczalnie, dysponujące możliwością oczyszczania ścieków, ponieważ trzeba się liczyć z wysokim zrzutem (ok. 400 000 m³).
 - Środki realizacji:
 - ♦ analiza rynku i strategia marketingu
 - ♦ badanie miejsca
 - ♦ szukanie inwestorów
 - ♦ wypracowanie koncepcji przedsiębiorstwa, i sfinansowanie jego utworzenia

2) Uszlachetnianie produktów zwierzęcych jako baza dla przemysłu przetwórczego

W celu odpowiedniego wykorzystania terenów zielonych przy kanale Wieprz - Krzna należy bliżej zbadać możliwości utworzenia przemysłu uszlachetniającego wyroby mięsne. Powinny temu służyć następujące wskazówki:

a) Bydło

Odpowiednie zagospodarowanie obszaru terenów zielonych umożliwiłoby intensywną hodowlę bydła. Aby dać rolnikom perspektywę specjalizacji w tym zakresie, należy zapewnić odpowiedni poziom produkcji mleka, będący podstawą do rozwoju przemysłu mleczarskiego.

- Propozycja projektowa: Hodowla bydła i produkcja mleka na obszarze terenów zielonych

kanalu Wieprz - Krzna

- Warunki

- ♦ zapewnienie zbytu przez odpowiednią analizę rynku i strategię marketingową
- ♦ zapewnienie zaopatrzenia w bydło, zabezpieczenie odpowiednich form hodowli
- ♦ zapewnienie niezbędnego potencjału przemysłu mleczarskiego, z uwzględnieniem istniejących mleczarni

- Treść projektu:

- ♦ hodowla bydła w naturalnych formach hodowli
- ♦ przetwórstwo mleczne (mleko, mleko w proszku, śmietana, masło, ser, jogurt i inne)
- ♦ transport mleka własnymi pojazdami
- ♦ miejsca pracy: zależnie od liczby krów i wydajności mleczarni - na razie nie do oszacowania

- Potrzeby inwestycyjne /inwestor/ lokalizacja:

- ♦ potrzeby inwestycyjne zależą od wielkości przedsiębiorstwa i są na razie nie do

2.4. Urynkowanie produktów rolniczych

Urynkowanie produktów rolniczych w formie uszlachetnionej i nie uszlachetnionej, najważniejszym zadaniem w regionie białskopodlaskim.

Występujące w tej mierze znaczne braki, powinny być szybko przezwyciężone. Rolnik, jako wytwórca, musi być aktywnym partnerem przy zbycie żywności i ustaleniu cen. Konieczne są formy organizacyjne, które zapewniają to partnerskie uczestnictwo wytwórcy i odbiorcy w procesie produkcji i zbytu żywności.

W związku z tym należy zbudować system informacji rynkowej, który stworzy producentowi odpowiednio wcześniej możliwość podjęcia decyzji, co do kierunku produkcji (ilość, produkt, jakość) i da mu pewność gospodarowania. Celowe jest stworzenie dla wszystkich produktów generalnego modelu urynkowania i - w zależności od specyfiki produktu - specjalnych form organizacyjnych.

Propozycja generalnego modelu urynkowania (patrz sch.3)

Model rozróżnia:

1) Bezpośrednie urynkowanie 2) Pośrednie urynkowanie

ad. 1 Bezpośrednim urynkowaniem jest sprzedaż wyrobów przez producenta bezpośrednio konsumentowi, z pominięciem pośredników: przetwórstwa i handlu. W tym wypadku przetwarzanie i handel muszą być przejęte przez wytwórcę. Do bezpośredniego urynkowania nadają się: jajka, mleko (z ograniczeniami), owoce (świeże i magazynowane), ziemniaki, warzywa (umyte i rozdrobnione, np. obrana i pocięta cebula do gastronomii i dużych kuchni), pocięte ćwiartki wołowe, połówki wieprzowe, cielęce i owcze, drób jako świeży towar (maks. 10 000 sztuk drobiu na rok lub 10 000 kur, perliczek na rok), mleko, masło i ser, jako dopełnienie asortymentu zakładów, które już urynkowały bezpośrednio mleko. Bezpośrednie urynkowanie możliwe jest przede wszystkim w stosunku do produktów ekologicznych i „niszowych” (które często są oferowane przez ekologiczne gospodarstwa). Bezpośrednie urynkowanie wymaga:

- rolniczego zakładu o odpowiedniej wielkości
- rozeznania w urynkowaniu i znajomości przepisów oraz zaleceń obowiązujących w tej mierze
- listy zakładów o bezpośrednim urynkowaniu i powiadomienie zainteresowanego kupnem.

W przypadku przeciętnego polskiego rolnika bezpośrednie urynkowanie nie wchodzi w rachubę z powodu niewielkiej wielkości gospodarstw chyba, że kilku producentów połączy się w silniejszą spółkę wytwórców.

ad. 2 Przy pośrednim urynkowaniu możliwe są różne formy organizacyjne i prawne. Typowe dla spółek wytwórców są:

a) Spółki i organizacje wytwórców i sprzedawców składające się z kilku producentów rolniczych.

Ta forma umożliwia oferowanie większych ilości towaru, lepsze zabezpieczenie się przed nieuczciwym „handlarzem”, wspólny podział pracy w trakcie produkcji, rozpoznania rynku i zbytu. Przez koncentrację podaży i zbytu można łatwiej uzyskać optymalną cenę rynkową (zastosowanie zasad o licytacji - zmiana między popytem i podażą odzwierciedla się natychmiast w cenie licytacji).

b) Spółki wytwórców składające się z producentów/przedsiębiorców produktów rolniczych i zakładów przetwórczych.

Mogą być one korzystne w przypadku produkcji i przetwórstwa mleka w mleczarniach, produkcji i przetwórstwa mięsa (rzeźnie, masarnie), produkcji i przetwórstwa owoców. Istotnym problemem jest fakt, że partnerem jednego lub kilku zakładów przetwórczych

jest rzesza drobnych producentów, którzy ze względu na swoje rozdrobnienie i brak informacji, nie mogą mieć wpływu na rynek, a przede wszystkim na kształtowanie ceny. Powstająca rozbieżność między popytą a podażą powoduje, że producent nie może uzyskać optymalnej ceny rynkowej. Możliwe są następujące sposoby podniesienia roli producentów, zapewnienia im prawa do głosu przy kształtowaniu ceny:

- ♦ producenci zrzeszają się w spółki wytwórców i wówczas występują wspólnie wobec zakładów przetwórczych
- ♦ producenci zrzeszają się z kilkoma spółkami zbytu w spółki wytwórców. Te ostatnie reprezentują interesy producentów w stosunku do zakładów przetwórczych, handlu i mają aktywny wpływ na kształtowanie ceny.
- ♦ spółki producentów składają się tylko z producentów i kilku partnerów zbytu (kupców). Producenci i kupcy troszczą się wspólnie o urynkwienie produktów po korzystnych cenach.

Generalnie rzecz biorąc: różne formy organizacyjne nadają się do urynkwienia rolniczej produkcji. Zależą one od rodzaju produktu, wielkości gospodarstwa, wiedzy producenta o urynkwieniu innych.

Rdzeniem organizacji urynkwienia są

S p ó ł k i w y t w ó r c ó w

Takie spółki są w stanie - poprzez wspólne umowy i inicjatywy - polepszyć swoją pozycję rynkową. Na przykład można łączyć różne ilości produktów w jedną partię danego towaru. Oferujący mogą występować wspólnie przy pertraktacjach i osiągać z reguły długoterminowe gwarancje zbytu, często powiązane także z korzystnymi cenami.

Celem powstawania spółek wytwórców jest także wprowadzenie większej ilości produktu standardowego na rynek, co ułatwia i czyni tańszym jego zbyt. Ważne są przy tym dokładnie zdefiniowane wymagania jakościowe, utrudniające wymiennalność produktów/producentów przez odbiorców. Spółka wytwórców musi ustalić więc własne kryteria jakości, które w przyszłości będą odgrywać również dużą rolę w odniesieniu do ewentualnej odpowiedzialności za produkt. Zadania spółek wytwórców i zalety z przynależności do nich wynikające dla pojedynczych wytwórców, zobrazowane są na przykładzie „Mecklenburger Ernte” (w razie zainteresowania mogą być umożliwione kontakty z tym zakładem w celach konsultacyjnych).

„Mecklenburger Ernte” jest organizacją wytwórców: 20 dużych zakładów sadowniczych (3.000 ha powierzchni upraw), 5 zakładów warzywniczych (400 ha powierzchni upraw) i 10 firm trudniących się urynkwieniem, którzy współpracują w jednej spółdzielni (patrz schemat nr.4).

Organizacja wytwórców popiera i ewentualnie zapewnia:

- ♦ jakościową poprawę wyrobów i dostosowanie wielkości zbytu do wymagań rynku
 - ♦ powiązanie zbytu
 - ♦ wspólną sprzedaż owoców i warzyw przez organizację wytwórców
 - ♦ regulację cen owoców i warzyw dla jej członków
 - ♦ przygotowanie jednolitego opakowania, technicznych środków pomocniczych i innych artykułów
 - ♦ doradztwo rolnicze z zadaniem zagwarantowania „zintegrowanej produkcji”
 - ♦ wyprzedzające opracowanie zestawień rynkowych
 - ♦ reklamę, wspieranie sprzedaży i działalność informacyjno-wydawnicza
- Odbiorcy oferuje się:
- ♦ regionalną, zdecentralizowaną reprezentację,
 - ♦ ciągłość dostaw świeżych, przesortowanych owoców i warzyw, w jednolitych dużych partiach

- ♦ szybki i nieskomplikowany rozwój biznesu
- ♦ krótkie drogi transportu
- ♦ terminowe, na życzenie, dostawy w pożądanej ilości i formie opakowań, wykonanych z jednolitego materiału, który odpowiada normom ochrony środowiska naturalnego.

Koniecznym czynnikiem w spółkach wytwórców - niezależnym od warunków prawnych - jest wysoka wydajność produkcji pojedynczych członków i jednolicie wysoka jakość produktów, ostro weryfikowana przez spółkę. W tym celu spółka opracowuje własny standard jakości i postępuje zgodnie z nim. Wobec członków, próbujących samodzielnie sprzedawać produkty, należy zastosować odczuwalne sankcje.

Spółki wytwórców powinny stworzyć z czasem markę dla polskich produktów z regionu białkopodlaskiego.

2.5. Poprawa opłacalności produkcji pojedynczych gospodarstwach rolnych.

Duży wpływ na rentowność pojedynczych gospodarstw rolnych mają następujące czynniki: nierentowne wielkości gospodarstw, ekstremalnie różne jakości gleb, niewystarczająca organizacja zbytu, zbyt mała wiedza rolników o zarządzaniu i gospodarce.

W zachodnioeuropejskiej gospodarce rolnej zachowały się dochodowe gospodarstwa rodzinne o różnej strukturze:

W hodowli bydła mlecznego:

Mniejsze zakłady - przedsiębiorca, który np, pracuje razem ze swoim współmałżonkiem przy produkcji 300 000 kg mleka (zawarte w wariantach 1.2).

Większe zakłady - dwóch przedsiębiorców pracuje wraz z żonami lub innymi członkami rodzin w gospodarstwie produkującym 600 000 kg (wariant 3.4).

Struktura form gospodarowania

Wariant	Zakres produkcji (podana ilość mleka)	Roczna wydajność mleka od 1 krowy w kg	Ilość krów	Ilość pracowników
Wariant 1	30 000	5 000	60	2
Wariant 2	300 000	6 000	50	1,6
Wariant 3	600 000	5 000	120	4,0
Wariant 4	600 000	6 000	100	3,0

Techniczne dane gospodarstwa rodzinnego

	Wariant 1	Wariant 2	Wariant 3	Wariant 4
Ilość krów	60	50	120	100
Ilość młodego bydła 1 rok 1 rok	21 24	18 20	42 48	35 40
Produkcja mleka/krowa/rok	5 000	6 000	5 000	6 000
Teren zielony w ha	53,0	48,0	108,0	94,0
Kukurydza	7,0	4,6	12,0	9,2
Inne cele	0,0	7,4	0,0	16,8
łącznie	60,0	60,0	120,0	120,0
Produkcja gnojówki w m3	837	706	1 669	1 410

Ekonomiczne dane gospodarstwa rodzinnego (liczby w DM)

	Wariant 1	Wariant 2	Wariant 3	Wariant 4
Łączna wydajność	211.758	207.050	423.570	412.975
Łączne koszty paszy	32.920	35.320	66.610	70.500
Pozostałe koszty	103.707	86.926	192.374	168.704
Łączne bezpośrednie koszty	136.627	122.246	258.984	239.204
Bydło mleczne-wkład pokrywający	75.158	84.804	164.586	173.771
Krowy matki-wkład pokrywający	0	3.015	0	6.854
Totalnie-wkład pokrywający	75.158	87.819	164.586	180.654
Pośrednie koszty	187.986	172.143	341.508	303.421
Dochód gospodarstw	-112.806	-84.324	-176.868	-122.767
Dochód pracy (A)	-52.806	-36.324	-56.868	-32.767
Odsetki (B)	49.940	51.971	89.230	94.617
Odpisy (C)	43.051	41.901	72.799	70.324
Stojące do dyspozycji	40.185	57.548	105.161	132.174

W pierwszych latach dochód osiąga się przy uzyskaniu produkcji mleka do 5 000 kg od jednej krowy w ciągu roku i przy wykorzystaniu wyłącznie własnej paszy. Oznacza to jednak że gospodarstwo będzie zajmowało się wyłącznie produkcją paszy. Przy produkcji 6 000 kg mleka od jednej krowy trzeba szukać alternatywy w uprawach innych produktów. (Uwaga: przy obliczeniach ekonomicznych uwzględniono nowowytbudowane obory oraz częściowy zakup maszyn).

W hodowli trzody chlewnej

Aby uzyskać właściwy dochód z pracy przy hodowli trzody chlewnej 1 pracownik musi zajmować się 140 - 150 maciorami zarodowymi lub 1400 - 1500 tucznikami. W poniższych obliczeniach wzięto pod uwagę połączenie hodowli trzody i produkcji mleka przy założeniu, że nie należy przekraczać ilości 2,5 jednostek bydła na hektar oraz, że wszystkie nawozy organiczne pochodzą z własnego gospodarstwa.

	Krowy mleczne	Powierzchnia	Tuczniki	Maciory zarodowe/ młode maciory
Wariant 1	60	60	500	140/40
Wariant 2	50	60	600	170/50
Wariant 3	120	120	1000	280/80
Wariant 4	100	120	1200	340/90

Wynika z tego, że ze względu na gnojówkę musi być ograniczona ilość trzody. Odnosi się to do stanu tuczników, które nie zapewniają pracownikom wystarczającego dochodu. Możliwa jest natomiast hodowla macior zarodowych przez jednego pracownika (wariant 1, wariant 2) lub dwóch pracowników (wariant 3,4)

Hodowla trzody w połączeniu z uprawą ziemi

Urządzenie zdrowego finansowo gospodarstwa możliwe jest w wypadku połączeniu uprawy produktów rolnych z hodowlą świń przy maksymalnej ilości zwierząt.

Kolejna tabela ukazuje opłacalne połączenia(A, B, C, D, E):

Udział: 300 000 kg mleka

A - 50 lub 60 krów 375 świni tuczników	1 rolnik + członek rodziny
B - 50 lub 60 krów 140 macior zarodowych	1 rolnik + członek rodziny 1 rolnik

Udział: 600 000 kg mleka

C - 100 lub 120 krów 750 świni tuczników	2 rolników + członek rodziny
D - 100 lub 120 krów 140 macior zarodowych	2 rolników + członek rodziny 1 rolnik
E - 100 lub 120 krów 140 macior zarodowych 140 macior zarodowych	2 rolników + członek rodziny 1 rolnik 1 rolnik

Struktury przedsiębiorstw w produkcji rynkowej różnych rodzajów produktów.

Założenia, które wzięto pod uwagę

- 1) Różne uprawy rynkowe, np. ziemniaki i cebula, są płodami o stosunkowo wysokich nakładach/ha. Stosując tę uprawę na wysokiej jakości glebach można osiągnąć spory dochód nawet przy małej powierzchni gospodarstwa.
- 2) Niektóre uprawy rynkowe np: zboża, mają stosunkowo niskie nakłady/ha. Jeżeli będą one uprawiane na pewnej powierzchni, gospodarstwo musi mieć duży obszar, żeby osiągnąć takie same dochody.
- 3) Gospodarstwo rodzinne z maksymalnie 1,5 własnej siły roboczej (SR), pomoc żony lub syna.
- 4) Ziemia jest w 100% dzierżawiona.
- 5) Pojedyńczy rolnik nie ma własnego kapitału.
- 6) Wysokość plonów różnych rodzajów upraw jest szacowana według możliwości zastosowania nowych odmian.
- 7) Ponieważ trudno jest obliczyć pracochłonność w produkcji płodów rolnych, dlatego w obliczeniach przyjęto wartości, które opierają się na własnych praktycznych doświadczeniach.

W a r i a n t 1

Objektem rozważań jest gospodarstwo o powierzchni 60 ha dobrej ziemi uprawnej i przeciętnych 50 punktach gruntu, z możliwością deszczowania. Wszystkie prace przeprowadzone są jednakową techniką i we współpracy z sąsiadami. Z tego względu potrzebny jest tylko mały park maszynowy.

W płodozmianie przyjmuje się udział 50% roślin okopowych. Intensywny płodozmian jest wprawdzie możliwy, ale w przyszłości może doprowadzić do trudności związanych z ochroną środowiska (zwalczanie mącznika). Zbiory są zakontraktowane. Jeśli stosunkowo małe gospodarstwo ma osiągnąć dostateczne przychody, musi mieć plan intensywnej uprawy roślin. W tym regionie, z ilością opadów średnio 450 mm/rok i piaszczystymi glebami, gospodarstwo musi być nastawione na deszczowanie, jeśli chce uzyskać odpowiednie plony.

Powierzchnia uprawy, plony i ceny Wariantu 1:

Hektary	Rodzaj uprawy	Plon /ha w tonach	cena/t
12	ziemniaki jadalne	40	170DM
12	buraki cukrowe	49	90DM
6	cebula	41	110DM
18	pszenica ozima	6	320DM
12	pszenica jara	5	400DM

Wynika z tego, że przy wyżej wspomnianej strukturze upraw i warunkach naturalnych w województwie, niemożliwe jest opłacalne gospodarowanie. Konieczne są więc zmiany w strukturze upraw, polegające na wprowadzeniu nowych produktów.

W a r i a n t 2

Bazę stanowi takie przedsiębiorstwo jak w wariacie 1, ale część pszenicy ozimej została zastąpiona przez uprawę cykorii liściastej. Przy 60 ha zapotrzebowanie na siłę roboczą wynosi 1,5 siły roboczej. Podwyższenie rentowności dzięki uprawie cykorii liściastej wynika z następujących powodów:

- ♦ Cykorię liściastą włącza się w istniejące plany upraw. Siew rzędowy rozpoczyna się dopiero w maju, po zakończeniu innych prac wiosennych. Zbiór przypada między zbiorami ziemniaków i buraków cukrowych, wykonuje się go przy pomocy przezbrojonej kopaczki do ziemniaków. Cykoria ma dobry stosunek ceny do plonów:

Hektary	Rodzaj uprawy	Plon /ha	cena
6	cykoria	130 000 sztuk	0.05 DM/sztukę

- ♦ Cykoria jest bogatą w środki odżywcze rośliną, służy zdrowemu odżywianiu się i wzbogaca jadłospis i może być transportowana na duże odległości - postępuje się z nią tak jak z sałatą. Dlatego nadaje się do regionalnej uprawy.

W a r i a n t 3

Taka sama struktura gospodarstwa jak w wariacie 1 i 2, przy takim samym planie uprawy, ale z nowo stworzonym składowiskiem ziemniaków. Przyjmuje się koszty budowy 201 000 DM na 500 t pojemności magazynu. Składowanie jest mniej pracochłonne, z wyjątkiem wkładania i wybierania. Nakład pracy podwyższa się o 0,05 SR, zatrudnienia obcego pracownika któremu trzeba zapłacić $0,05 \times 55\ 000 = 2\ 750$ DM. Składowanie ziemniaków podwyższa ryzyko gospodarstwa, zwiększa potrzeby inwestycyjne. Za to można liczyć na wyższy zysk za podjęte ryzyko:

Koszty budowy składowiska ziemniaków	210 000 DM
10% odsetek od 50% wartości wkładu	10 500 DM
Umożenie/odpis 5%	10 050 DM
Utrzymanie w dobrym stanie 2%	4 200 DM
Razem	24 750 DM
Straty składowania przy dostawie w marcu 4%	3 500 DM
Energia 0,04 DM/t	2 000 DM
Razem	30 250 DM
Straty odsetek przy 5 miesięcznym składowaniu	4 200 DM
łącznie	34 250 DM
Koszty na kg ziemniaków	34250 DM : 50 ton = 0,685 DM

Ziemniaki muszą przy tym osiągnąć cenę co najmniej o 0,69 DM/kg wyższą, w porównaniu do ceny natychmiastowego zbytu, żeby pokryć koszty składowania (bez załadowywania i wyładowywania). Ten wariant proponuje się dla wybranych gospodarstw w województwie, w związku z planowanym Ośrodkiem Obrotu Towarów, umożliwiającym zwiększenie zbytu. Dlatego też należy rozpatrywać plany uprawy w pojedynczych gospodarstwach rolniczych w powiązaniu z OOT i stworzyć samodzielne organizacje urynkwowania. Żeby wyrównać różnice w jakości gleby i lepiej wykorzystać istniejącą technikę, proponuje się zarówno punktowe nawodnienie gleby, jak też zastosowanie techniki i zorganizowanie składowania produktów w formie kooperacji.

Warto zapamiętać że:

a) stworzenia kółek maszynowych, w postaci związków usługowych działających na zasadzie wzajemności ma za cel lepsze wykorzystanie istniejącego parku maszynowego i personelu. Największą zaletą kooperacji jest właściwe wykorzystanie sprzętu rolniczego. Maszyny znajdujące się w stosunkowo małych gospodarstwach rolnych, mają najczęściej o wiele większy potencjał, niż jest to konieczne. Wykorzystanie maszyn na większej powierzchni i w większej liczbie gospodarstw, czyni jej zakup bardziej rentownym. Związek pracuje niekomercyjnie. Dochody związku gromadzone na koncie rozlicza się razem z innymi dochodami branżowymi w rachubę. W rachunkach należy uwzględnić niewielkie wydatki na pokrycie kosztów administracyjnych związku.

Możliwe są dwa warianty:

1) Wariant

Członkowie kupują wspólnie maszyny. Łączne godziny pracy maszyn są dzielone przez liczbę partnerów. Jeśli między udziałowcami istnieje różnica w powierzchni gospodarstwa, oblicza się ją według wcześniej umówionej taryfy. Jeżeli np. 3 członków wspólnie korzysta z kombajnu i młócenie kosztuje np. 360 DM, to ten, kto ma więcej hektarów zboża $360 : 3 = 120$ DM na ha, musi zapłacić różnicą pozostałym dwóm partnerom. Roboczogodziny są zapisywane i rozliczane w końcu sezonu. Celem jest równowaga kosztów, z możliwie niewielkimi płatnościami między sobą.

2) Wariant

Każdy z członków kupuje dla siebie część potrzebnych maszyn. Przy tym systemie notuje się każdą usługę i rozlicza w końcu sezonu. Zaleta tego systemu jest identyczna jak w wariantcie 1, ale właściciele maszyn muszą samodzielnie troszczyć się o ich utrzymanie we właściwym stanie. Dzięki temu są one bardziej sprawne i możliwa jest wyższa cena przy ich sprzedaży.

b) Składowanie rolniczych produktów ma na celu dostawę na rynek we właściwym czasie, co przy niskiej podaży, może dać wyższą cenę. Jednak dla pojedynczego rolnika składowanie oznacza wysokie koszty. Wewnątrz związku kooperacyjnego można rozłożyć stosunkowo wysokie koszty na członków związku i poszczególne formy kooperacji. (Budowa dobrego magazynu na ziemniaki kosztuje między 600 a 850 DM na metr kwadratowy). Ogólne koszty roczne wynoszą 12% w zależności od stopy procentowej (10%). Licząc koszty energii, straty spowodowane składowaniem i odsetkami, cena składowanych ziemniaków musi być o 0,07 DM wyższa w porównaniu z dostarczanymi prosto z pola.

Warunkiem dla lepszego zarządzania jest stworzenie aktualnego systemu informacji o cenach bydła rzeźnego i innych rolniczych produktów.

Dla hodowców bydła, niezwykle ważne jest uzyskanie w odpowiednim czasie informacji o cenach sprzedaży, umożliwiających im podejmowanie krótkoterminowych decyzji dotyczących sprzedaży. W Niemczech publikowane są w czasopiśmie fachowych

Udział: 300 000 kg mleka

A - 50 lub 60 krów 375 świni tuczników	1 rolnik + członek rodziny
B - 50 lub 60 krów 140 macior zarodowych	1 rolnik + członek rodziny 1 rolnik

Udział: 600 000 kg mleka

C - 100 lub 120 krów 750 świni tuczników	2 rolników + członek rodziny
D - 100 lub 120 krów 140 macior zarodowych	2 rolników + członek rodziny 1 rolnik
E - 100 lub 120 krów 140 macior zarodowych 140 macior zarodowych	2 rolników + członek rodziny 1 rolnik 1 rolnik

Struktury przedsiębiorstw w produkcji rynkowej różnych rodzajów produktów.

Założenia, które wzięto pod uwagę

- 1) Różne uprawy rynkowe, np. ziemniaki i cebula, są płodami o stosunkowo wysokich nakładach/ha. Stosując tę uprawę na wysokiej jakości glebach można osiągnąć spory dochód nawet przy małej powierzchni gospodarstwa.
- 2) Niektóre uprawy rynkowe np: zboża, mają stosunkowo niskie nakłady/ha. Jeżeli będą one uprawiane na pewnej powierzchni, gospodarstwo musi mieć duży obszar, żeby osiągnąć takie same dochody.
- 3) Gospodarstwo rodzinne z maksymalnie 1,5 własnej siły roboczej (SR), pomoc żony lub syna.
- 4) Ziemia jest w 100% dzierżawiona.
- 5) Pojedynczy rolnik nie ma własnego kapitału.
- 6) Wysokość plonów różnych rodzajów upraw jest szacowana według możliwości zastosowania nowych odmian.
- 7) Ponieważ trudno jest obliczyć pracochłonność w produkcji płodów rolnych, dlatego w obliczeniach przyjęto wartości, które opierają się na własnych praktycznych doświadczeniach.

W a r i a n t 1

Obiektem rozważań jest gospodarstwo o powierzchni 60 ha dobrej ziemi uprawnej i przeciętnych 50 punktach gruntu, z możliwością deszczowania. Wszystkie prace przeprowadzone są jednakową techniką i we współpracy z sąsiadami. Z tego względu potrzebny jest tylko mały park maszynowy.

W płodozmianie przyjmuje się udział 50% roślin okopowych. Intensywny płodozmian jest wprowadzić możliwy, ale w przyszłości może doprowadzić do trudności związanych z ochroną środowiska (zwalczanie mącznika). Zbiory są zakontraktowane. Jeśli stosunkowo małe gospodarstwo ma osiągnąć dostateczne przychody, musi mieć plan intensywnej uprawy roślin. W tym regionie, z ilością opadów średnio 450 mm/rok i piaszczystymi glebami, gospodarstwo musi być nastawione na deszczowanie, jeśli chce uzyskać odpowiednie plony.

w sektorze usług oraz w innych dziedzinach gospodarki. Już w połowie lat 70-tych przybyło dzięki turystyce 1,5 mln dodatkowych miejsc pracy.

W Niemczech miejsca pracy przy obsłudze ruchu zagranicznego okazały się stabilne, nawet w latach recesji (wyjątek: uzdrowiska). Do obsługi ruchu turystycznego wykorzystuje się różnego rodzaju ośrodki szkoleniowe także poza sezonem turystycznym (wzrost miejsc w przemyśle hotelowym i gastronomicznym z 34.000 w roku 1978 do 62.000 miejsc w roku 1988, to jest o 60%). Oczywiście istnieje niebezpieczeństwo sezonowego bezrobocia. Obsada personelu w hotelarstwie jest bardzo zróżnicowana. W Niemczech na jedno łóżko przypada przeciętnie 0,2 osoby obsługi. W dużych hotelach położonych w atrakcyjnych rejonach turystycznych o wysokim stopniu wykorzystania wskaźnik zatrudnienia wynosi 3,3 osoby na łóżko, a w centrach urlopowych - 18,1.

W słabo rozwiniętych gospodarczo regionach ruch turystyczny jest często - obok rolnictwa - najważniejszym źródłem dochodów. Są one także znaczącym uzupełnieniem dochodów w rolniczych gospodarstwach rodzinnych. Turystyka przynosi poważne efekty gospodarcze, oferuje wiele możliwości zarobkowych dla wynajmujących pokoje, przewodników, organizatorów różnego rodzaju przewozów turystycznych, sprzedaży kwiatów i owoców z ogrodów, ziół, sprzedaży typowych dla okolic pamiątek oraz ze świadczenia różnych innych usług.

Turystyka może przyczynić się do stabilizacji lokalnych struktur gospodarczych, utrzymujących się z turystów, na przykład branży taksówkarskiej, handlu, warsztatów naprawy samochodów i innych pojazdów mechanicznych, rzemiosła fotograficznego, służby zdrowia, przedsiębiorstw przemysłu spożywczego i innych. Obok bezpośrednich udziałowców biznesu turystycznego, zyski z niej czerpie handel i transport dostawczy. Turystyka oznacza też inwestycje, zwiększające zlecenia dla budownictwa i innych branż oraz wzrost dochodów i siły nabywczej w regionie. Ma to istotne polityczne i społeczne znaczenie dla rynku pracy i tworzy korzystne warunki rozwoju silnej klasy średniej.

Turystyka oznacza też dodatkowe wpływy do kas gmin. W Niemczech oszacowano, że na każde 1.000 DM turystycznego obrotu netto przypada od 25 - 30 DM podatków (podatki od wynagrodzeń, dochodów, napojów itd.). Oprócz tego podnoszone są w gminach obsługujących zagranicznych turystów opłaty za leczenie, (dla gości korzystających z urzędzeń leczniczych i rekreacyjnych) oraz podatki i opłaty od turystyki zagranicznej, pobierane od zysków miejscowych biznesmenów korzystających z intensywnej reklamy prowadzonej przez gminy. Turystyka będzie także w przyszłości branżą rozwijającą się, przy czym tempo rozwoju będzie zależało od poziomu dochodów ludności.

URLOP STAŁ SIĘ W KRAJACH WYSOKO UPRZEMYSŁOWIONYM SOCJALNYM PRZYWILEJEM, Z KTÓREGO SIĘ NIE REZYGNUJE.

Większość ludzi regularnie uczestniczy w turystyce. Wypoczynek i aktywność rekreacyjna, które podczas urlopu prawie zawsze związane są ze zmianą miejsca pobytu, są trwałym składnikiem kształtowania życia osobistego. Coraz więcej ludzi chce w czasie urlopu doświadczać nowych wrażeń. Podróże zagraniczne stały się dla wielu zachodnioeuropejczyków towarem konsumpcyjnym pierwszej potrzeby. Stąd, szczególnie dla wschodnio-europejskich regionów, rodzi się szansa, zarówno ze względu na turystycznie „niewyeksplloatowaną przyrodę”, jak też na towarzyszące trwającym tu procesom reform zainteresowanie.

Potencjalni oferenci nie powinni jednak ograniczać się do konkutowania tylko na rynku we wschodniej Europie, ale - zważając na europejskie wymagania i trendy - zabiegać o cały rynek europejski.

Ekspertki od spraw turystyki zagranicznej wskazują na następujące tendencje jej

rozwoju w najbliższych latach:

- ♦ Tendencja do krótkich podróży.

Zmieniający się czas pracy, aktywniejsze wykorzystanie czasu wolnego oraz łatwość w przemieszczaniu się (samochód), powodują, że rośnie popyt na krótkie podróże. Przeciętny czas pobytu w miejscu urlopowym będzie zatem skracal się do 2 - 3 dni.

- ♦ Tendencja do wydłużenia okresu podróży.

Podróżuje się przez cały rok. Należy planować organizowanie turnusów długookresowych, jak i tygodniowych.

- ♦ Tendencja do zróżnicowanych ofert podróży.

Wyraźne jest przejście z turystyki masowej do turystyki grupowej, nastawionej na określony cel: silny popyt na urlop zdrowotny, na oferty sportowe, podróże indywidualne. W przyszłości wzrośnie liczba starszych (więcej płacących) urlopowiczów (seniorzy: wdowcy, niedołęzni, młodzi dziadkowie, często z wnukami). Ta grupa jest dzisiaj zdrowsza, ciekawsza, bardziej wykształcona i bardziej zamożna, niż seniorzy z poprzednich dziesięcioleci.

- ♦ Tendencja do turystyki spokojnej

Urlop w nieskażonym cywilizacją krajobrazie, staje się - na skutek rosnącej świadomości ekologicznej i w następstwie poszukiwań alternatyw urbanizacji -, coraz częściej podstawową potrzebą, Proekologiczne, świadome i pełne odpowiedzialności postawy, określają potrzeby konsumpcyjne przyszłego urlopowicza. Rośnie gotowość zrezygnowania podczas urlopu, z niosącej negatywne skutki motoryzacji. Turystę interesują alternatywne koncepcje ruchu : turystyka piesza, rowerowa lub łódka, kolejka wąskotorowa, parowiec.

- ♦ Tendencja do indywidualnego kształtowania urlopu:

W związku z wzrastającą indywidualizacją życia i suwerennym dysponowaniem czasem osobistym, coraz większe powodzenie mieć będzie urlop organizowany wg zasady ‚zrób to sam‘. Wzrasta aktywne wykorzystanie czasu wolnego. 40% niemieckich urlopowiczów, podczas swojego drugiego czy trzeciego urlopu w roku, korzysta częściej niż podczas urlopu głównego z aktywnych form wypoczynku, takich jak : wędrowki rowerowe, jazda konna, urlop kształcący, hobby urlop itp.

- ♦ Tendencja do dobrego samopoczucia w rodzinie:

Według reprezentatywnych wyników badań ankietowych, połowa urlopowiczów chce podczas urlopu czuć się, jak u siebie w domu. Będą wzrastały wymagania co do warunków lokalowych (architektura, powierzchnia i oryginalność kwatery). Gościnność, domowa atmosfera i pełna obsługa w miejscu spędzania urlopu, będą miały duże znaczenie. Żeby osiągnąć korzyści z obsługi turystów zagranicznych, trzeba sprostać wymaganiom klienta. Rynek turystyczny powinien być zorientowany na obsługę grup celowych, wykorzystanie walorów ekologicznych oraz oferować profesjonalną obsługę.

3.2. Uzasadnienie szans rozwoju turystyki zagranicznej w województwie białkopodlaskim.

Województwo białkopodlaskie dysponuje dość ciekawymi zabytkami i odpowiednimi dla potrzeb turystyki zagranicznej warunkami przyrodniczo-przestrzennymi. Zarówno w miastach, jak i na terenach wiejskich, możliwe byłoby - przy odpowiednim wzbogaceniu istniejącej oferty -, tworzenie miejsc pracy i dodatkowych źródeł dochodów ludności właśnie z turystyki. Ofertę ‚urlop w województwie białkopodlaskim‘ tworzą w głównej mierze walory przyrodnicze, krajobrazowe i kulturowe związane ze wydarzeniami historycznymi oraz gościnność mieszkańców Podlasia. W województwie białkopodlaskim pierwszoplanowym atutem jest czyste środowisko naturalne. Nienaruszone środowisko, urozmaicona przyroda i krajobraz, są największym dobrem regionu i równocześnie podstawą

dla rozwoju gospodarki turystyki zagranicznej.

Do walorów województwa, które mogą z powodzeniem przyciągać gości należą:

- piękny krajobraz
- środowisko naturalne
- odporny na wpływy atmosferyczne klimat
- możliwość korzystania z rzek i jezior
- dogodne połączenia drogowe i kolejowe
- ciekawe zabytki i turystyczne atrakcje, także w pobliżu województwa, szczególnie w położonym na południu regionie lubelskim i obszarze w pobliżu granicy z Białorusią.

W województwie nie ma szczególnie atrakcyjnych osobliwości, które przyciągałyby zwiedzających. Obiekty i budowle zabytkowe są mało znane poza regionem. Część z nich jest znana tylko specyficznej grupie osób, jak np. stadnina koni w Janowie Podlaskim. Obok małego stopnia informacji o walorach turystycznych Podlasia, brakuje turystycznej infrastruktury: bazy noclegowej, niski jest standard usług, nie ma lokalnych struktur zajmujących się organizacją wolnego czasu.

Piękny krajobraz i nienaruszona przyroda, są wprawdzie atrakcyjnym potencjałem i koniecznym warunkiem ruchu zagranicznego, ale nie wystarczają. Turysta - nie tylko zachodni, ale i polski - nie jest już zadowolony z podstawowych usług, takich jak nocleg i wyżywienie. Oczekuje on ofert odpowiednich do swoich wymagań, także w zakresie rekreacji, sportu, kultury o wysokim stopniu jakości, uzupełnionych ogólną atmosferą dającą poczucie odpoczynku i to wszystko w odpowiedniej relacji cena - usługa.

Województwo białskopodlaskie może skorzystać z doświadczeń i trendów z krainy niemieckiej Meklenburg-Vorpomern, która ma podobne warunki przyrodnicze, jak i struktury gospodarcze i ludnościowe. Ruch turystyczny w Meklenbergii-Vorpomern, ma tak jak w Białskopodlaskim, sezonowy charakter.

Charakterystyczny dla urlopowiczów spędzających czas w województwie białskopodlaskim, jest nadal ich relatywnie krótki okres pobytu urlopowego. W 1992 r. goście krajowi przebywali w regionie przeciętnie 5,3 dnia a goście zagraniczni tylko 1,6 dnia. Dlatego celem powinno być nie tylko przyciągnięcie większej liczby urlopowiczów do regionu, ale przede wszystkim przedłużenie czasu ich pobytu. Im dłużej zostaną turyści, tym więcej wydadzą pieniędzy - przy założeniu, że otrzymają tutaj odpowiednio atrakcyjną ofertę.

Osiągnięcie tego celu jest możliwe nie przez pojedyncze działania, lecz przy skoordynowanym współdziałaniu przedsiębiorstw i osób uczestniczących w organizacji turystyki. Podstawą takiego działania jest odpowiednia świadomość wszystkich uczestników i pełne zrozumienie problematyki ruchu turystycznego. Jeśli województwo chce czerpać korzyści z turystyki krajowej i zagranicznej, musi stać się ona priorytetem a wszelkie działania muszą zostać podporządkowane tej gałęzi gospodarki. Zrealizowanie tak postawionego celu jest trudne i skomplikowane, ponieważ oferta powinna zapewniać wszechstronne usługi, świadczone przez instytucje i osoby trudniące się organizacją sportu, kultury, rekreacji oraz różne, w pełni samodzielne, prywatne zakłady hotelarskie i gastronomiczne, handlu detalicznego i usługowe.

Tak wynika z dotychczasowych doświadczeń. Dlatego wszystkie lokalne instytucje i grupy interesu powinny skupić się wokół odpowiedniej instytucji działającej na rzecz rozwoju ruchu turystycznego. Może to być np. związek ruchu turystycznego o lokalnym zakresie, lub wspólne zrzeszenie o zasięgu ponadregionalnym, obejmującym kilka województw. Instytucja ta powinna odpowiadać za marketing turystyki i tworzenie wizerunku regionu. (patrz schemat nr 5)

Jeśli województwo chce czerpać korzyści z ruchu zagranicznego, musi wszystko

strategicznie zaplanować i przez optymalny wkład ogólnego instrumentalizmu marketingowego zrealizować. Instytucje obsługi ruchu turystycznego powinny być prowadzone jak przedsiębiorstwa usługowe, według ogólnie obowiązujących zasad. Celem i kierunkiem ich działalności mają być wyłącznie potrzeby i oczekiwania gości, niezależnie od tego skąd pochodzą - z kraju, czy z zagranicy.

Planując rozwój bazy turystycznej należy uwzględnić nie tylko przyciągający ludzi z zewnątrz jej pozytywny wpływ na obraz regionu, . Nowoczesna baza będzie zachęcać inwestorów do zakładania przedsiębiorstw a ich kadrę kierowniczą - do osiedlania się na terenie województwa.

Za główne formy turystyki w województwie należy uznać:

- turystykę pieszą i rowerową
- turystykę wodną
- urlop „pod strzechą”
- urlop w siodle, karawaning
- turystykę miejską, (podróże w interesach), powiązaną z kulturą.

Województwo białkopodlaskie oferuje korzystne warunki wyjściowe dla większości z tych form. Możliwości ich wykorzystania są jednak niewystarczające, przede wszystkim ze względu na brak atrakcyjnych ofert noclegowych i turystycznej infrastruktury oraz innych, szczególnie atrakcyjnych, ofert spędzania wolnego czasu. Trzeba sprawdzić, czy obecne koncepcje rozwoju turystyki, uwzględniają powyższe tendencje i następujące kryteria charakteryzujące ofertę „urlop w woj. białkopodlaskim”:

- Przemysł turystyczny powinien być rozwijany i kształtowany w zgodzie ze środowiskiem i socjalnymi potrzebami człowieka oraz z uwzględnieniem gospodarczej i technicznej celowości.

- Środowisko naturalne ma służyć wszystkim. Dlatego trzeba umożliwić wypoczynek na łonie natury, z zachowaniem nienaruszalności obszarów chronionych.

- Miasta i miasteczka Podlasia dostarczają urozmaiconej oferty wrażeń, odzwierciedlających historyczny rozwój i związane z nim zróżnicowane dziedzictwo kulturowe.

- Poprzez zaangażowanie rolnictwa, rzemiosła i usług do tworzenia bazy wypoczynkowej i organizacji przemysłu turystycznego, powinno się dążyć do tego, aby wszyscy, którzy uczestniczą w obsłudze turystów, czerpali z niej dochody.

- Zdolność i gotowość zapewnienia zakwaterowania i żywienia muszą być dostosowane jakościowo i ilościowo do potencjalnych grup urlopowiczów.

- Należy rozbudować sieć drogową dla ruchu publicznego i niezmotoryzowanego ruchu indywidualnego (drogi dla pieszych, do jazdy konnej i rowerzystów)

- Oryginalna oferta spędzenia wolnego czasu i oferta sportowa daje turystom i miejscowej ludności zadowolenie i radość

- Fachowa obsługa serwisowa i informacyjna, pracuje wyłącznie na rzecz gości.

- Tylko utożsamianie się miejscowej ludności z turystyką gwarantuje trwały sukces. Oznacza to potrzebę dalszego kształcenia się wszystkich osób uczestniczących w przedsięwzięciu „urlop w Białej Podlaskiej”, jak i wszechstronne poparcie dla turystycznych innowacji.

Opracowując koncepcję turystyki dla województwa białkopodlaskiego należy określić grupy, jakie mogą być potencjalnie zainteresowane ofertą. Najprawdopodobniej będą to: rodziny spędzające urlop zasadniczy - urlopowicze spędzający krótkotrwałe urlopy i weekendy, przede wszystkim z okręgu Warszawy, - urlopowicze, którzy podróżują pojazdami mechanicznymi (samochody osobowe, samochody osobowe z przyczepami campingowymi) tranzytem.

W Polsce, tak jak w Niemczech i innych krajach zachodnich, grupy ludzi o wysokich

dochodach wyjeżdżają za granicę na urlop zasadniczy, zaś urlop drugi lub krótkotrwały, spędzają we własnym kraju, o ile zainteresuje ich odpowiednio atrakcyjna oferta. Tendencje te będą wzrastały wraz z gospodarczą integracją Polski z Zachodem.

Województwo ma dobre warunki do spędzenia urlopu „pod strzechą”. Zainteresowane tą formą spędzenia urlopu są przeważnie miejskie rodziny z dziećmi. (patrz punkt 3.3.3.). Turystyka może być źródłem dodatkowych dochodów dla rolników, dzięki powiększeniu rynku zbytu dla produktów z ich gospodarstw. Mając spis adresów gospodarstw chłopskich i wykaz oferowanych przez nie towarów, urlopowicze i turyści mieliby możliwość zakupu pożądanych produktów prosto z gospodarstwa wiejskiego.

Doświadczenia centrum wypoczynkowego „Elremet” w Serpelicach wskazują na szerokie możliwości i potrzeby organizowania urlopów dla grupy osób potrzebujących opieki. Ta grupa turystów, której członkowie ze względu na wiek lub ułomność wymagają szczególnej opieki, jest często niedostrzegana przez organizatorów podróży. Mała gęstość zaludnienia, spokojny krajobraz, predystynują województwo do przyjmowania właśnie takich grup urlopowych. Niezbędne jest jednak odpowiednie przystosowanie infrastruktury, to znaczy:

- uzbrojenie terenu w drogi dla pieszych i drogi specjalne, po których mogą poruszać się także wózki inwalidzkie,
- dostosowanie urządzeń publicznych i kwater do potrzeb niepełnosprawnych (pochylnie, rampy, obniżone krawężniki, windy)

Innym wariantem byłaby specjalna oferta dla urlopowiczów szczególnie wrażliwych na walory środowiska lub pragnących wzbogacić wiedzę o przystępności i przydatności, jak i też możliwościach jego wykorzystania. Wykorzystanie walorów środowiska jest możliwe przy współpracy organizatorów turystyki z producentami zdrowej żywności (np. hotel kupuje produkty z regionalnej, biologicznej uprawy roli).

3.3. Propozycje projektowe:

3.3.1. URLOP SPORTOWY NA OBSZARACH TURYSTYCZNYCH NAD BUGIEM I POŁUDNIOWYM POJEZIERZU.

Dotychczas sport był jedną z wielu możliwości spędzania czasu na urlopie. Obecnie sport staje się coraz częściej głównym motywem urlopu weekendowego lub krótkotrwałego. Urlop sportowy powinien przede wszystkim służyć regeneracji sił oraz umacnianiu poczucia własnej wartości. Odnosi się to w szczególności do następujących rodzajów sportu: jazda na rowerze, turystyka piesza, turystyka wodna, pływanie, bieganie, wędkarstwo, polowanie.

Także połączenie takich rodzajów sportu jak Triathlon (pływanie, biegi, jazda na rowerze), Duathlon (biegi, jazda na rowerze) stają się coraz bardziej popularne, szczególnie wśród młodzieży. Wymienione rodzaje sportu o charakterze rozwojowym, są związane z wykorzystaniem walorów terenu, nie wymagają drogich urządzeń i hal sportowych. Można przypuszczać, że w początkowej fazie nie będzie konieczne zaferowanie potencjalnej grupie wczasowiczów luksusowych warunków noclegowych.

Obszary turystyczne: Bug i południowe pojezierze, ze względu na warunki przyrodnicze i terenowe, dają wspaniałe możliwości spędzenia urlopu sportowego. Z taką ofertą można wyjść naprzeciw tak potrzebom mieszkańców dużych miast, jak i pracowników nowo powstałych przedsiębiorstw. Turystom dysponującym dużą gotówką trzeba zapewnić dodatkowe usługi, np: - pokoje i apartamenty z pełnym komfortem w pensjonatach sportowych na brzegu Bugu, bądź różnych jezior - lekcje nauki żeglowania (uzyskanie karty żeglarskiej) - programy antystresowe - surwiwal - treningi - kreatywne kursy malowania, medytacji, tańca.

Po przeanalizowaniu istniejącej sieci gastronomicznej i miejsc noclegowych oraz aktualnych ofert sportowych, związek ruchu turystyki, (który należy założyć), powinien konsekwentnie rozwijać swoją działalność, tak aby region mógł skutecznie przyciągać turystów. Przede wszystkim trzeba podjąć następujące decyzje:

- określić ofertę turystyczną województwa
- określić konieczne wydatki inwestycyjne, łącznie z rachunkiem kosztów i rachunkiem korzyści,
- rozpoznać źródła finansowania i preferencji podatkowych dla inwestorów
- określić wysokość funduszy na reklamę
- zidentyfikować potrzeby potencjonalnych grup.

Na podstawie dotychczasowych doświadczeń wiadomo, że aby wejść na rynek turystyczny nie wystarczy już ogólna informacja, np. że „w Białej Podlaskiej można dobrze wypocząć”. Potencjalny turysta - oczekuje pełnych i wszechstronnych informacji o rodzaju oferty, na podstawie których planuje indywidualny kształt urlopu. Wymaga to oczywiście znacznie większego wysiłku organizacyjnego, niż tylko przygotowanie odpowiednich warunków noclegowych i żywieniowych, jednak czyni region konkurencyjnym w stosunku do innych i stwarza na dłuższy czas więź turysty z regionem. Stosownie do potrzeb należy zorganizować i polecać:

- oferty transportu bagaży turystów pieszych, rowerowych i wodnych do codziennego celu ich wędrowki

- możliwości naprawy i miejsca zwrotu wypożyczonych rowerów, kajaków i wioseł oraz innego sprzętu wzdłuż tras turystycznych,

- dodatkowe oferty sportowe: tenis stołowy, jazda konna, gra w lotkę, gra w kręgle,

- inne propozycje godne uwagi, jak degustacja w połączeniu ze sprzedażą produktów miejscowego przemysłu i rolnictwa, wieczory z grillem, wycieczki prowadzone przez rolników lub leśników, - wydawanie certyfikatów turystycznych - kilkujęzyczne oznakowanie najciekawszych tras turystycznych i zabytków, przygotowanie map i zbioru informacji.

3.3.2. TURYSTYKA KONNA NA OBSZARZE NADBUŻAŃSKIM, Z PAŃSTWOWĄ STADNINĄ KONI W JANOWIE PODLASKIM.

Jeździectwo jest bardzo popularne. Oprócz grupy ludzi uprawiających ten sport, jest wciąż spore grono osób, które chcą się uczyć jazdy konnej, lub swoje umiejętności doskonalić. Na terenie nadbużańskim są ku temu sprzyjające warunki.

Przede wszystkim nie jest wciąż wystarczająco wykorzystany dla potrzeb zagranicznych i krajowych turystów hipologiczny potencjał i KNOW-HOW stadniny koni w Janowie Podlaskim, z jej międzynarodową renomą hodowli koni arabskich, - warunki przestrzenne i przyrodnicze, ze względu na możliwość dysponowania obszernym terenem, nie kolidują z ruchem drogowym, ulicznym i pieszym, a także z wymaganiami ochrony środowiska.

Podstawową ideą jest prowadzenie przestrzennie oddzielonej od stadniny zagrody konnej, o warunkach sanitarno-epidemiologicznych właściwych dla stada konnego nienadającego się już do hodowli. Oprócz tego warto zaproponować szeroką gamę dodatkowych usług dla gości, głównie wysokozarabiających „koniarzy” oraz niejeżdżących kono członków ich rodzin. Proponuje się przygotowanie programu rozwoju położonego obok stadniny kompleksu wypoczynkowego wysokiej klasy np. w połączeniu z wykonaniem pola golfowego, jak i przygotowanie lotniska w Białej Podlaskiej do obsługi samolotów prywatnych. Możliwe byłoby wykorzystanie takiego kompleksu przez rynkowy sektor turystyki kongresowej, seminarnej i konferencyjnej, który w Niemczech rozwija się od lat. Korzystają z niego nie tylko przedsiębiorstwa i instytucje naukowe, ale też duża liczba związków i zrzeszeń oraz średniozamożne przedsiębiorstwa. Ponieważ uczestnikom

takich spotkań zwraca się często część kosztów (przyjazd, nocleg, wyżywienie), bądź o koszty te pomniejszane są ich podatki, wydają oni z ochotą na taką turystykę znaczne kwoty pieniędzy. Hipologiczne centrum, jako miejsce imprez, miałyby dla tego typu gości niepowtarzalny urok.

Wobec różnorodnych problemów i uwarunkowań związanych z organizacją i budową centrum oraz koniecznością zaangażowania znacznych środków finansowych, potrzebne jest dokonanie szczegółowych analiz i opracowanie osobnej koncepcji. Godne polecenia jest utworzenie do realizacji tego celu spółki, której udziałowcami byłiby: stadnina, gminy i zainteresowani prywatni inwestorzy. Spółka ta w pierwszej kolejności powinna:

- poznać organizację hodowli koni (zakup koni, wybór stajni, terenu do jazdy konnej, wybór miejsc dla koni starych, zatrudnienie nauczycieli jazdy konnej, stajennych),
- rozpoznać możliwości lokalizacyjne
- opracować oferty dodatkowe (jazda powozem, mały ogród zoologiczny z końmi do zabawy, wycieczki konne z bagażami ze wsi do wsi, wypożyczalnia rowerów)
- oszacować koszty inwestycyjne, włączając w to rachunek kosztów i korzyści,
- zaproponować źródła finansowania i określić preferencje dla inwestorów
- określić formy reklamy i budżet reklamy.

3.3.3. URLOP „POD STRZECHA”

Urlop na wsi jest określony specyfiką gospodarstwa rolnego. Dla wielu gospodarstw rolnych jest on trwałym i chętnie wykorzystywanym dodatkowym źródłem dochodów. W ramach tej oferty poleca się szeroki zakres usług: od kwatery, apartamentu i domków wypoczynkowych, ze śniadaniami lub całodziennym wyżywieniem, od prowizorycznych hoteli, placów namiotowych, campingowych - do szkoły jazdy konnej. Zagroda chłopska jest często wybierana na miejsce wypoczynku przez osoby i rodziny, które postrzegają czas urlopu jako kontrast do życia w mieście.

Urlopowicze szukają przeżyć na łonie natury, kontaktów z rodziną gospodarza, miłej atmosfery, wypoczynku i spokoju, wiejskiej ciszy i środowiska przyjaznego dla dzieci. Urlopowicze spędzający urlop na wsi chcieliby uprawiać aktywnie sport - turystykę pieszą, jazdę konną, wędkarstwo, pływanie lub bieganie na nartach, chcieliby żyć zdrowo i mieć dużo czasu dla swojej rodziny. Chcieliby zając się swoim hobby, ewentualnie pomagać w gospodarstwie i poznawać rolnictwo, kulturę i ludność wiejską. Goście mogliby także zabierać ze sobą na urlop własne zwierzęta domowe. Już wstępna analiza ukazuje całą paletę potencjalnych grup zainteresowanych taką formą urlopu. Należą do nich:

- rodziny z dziećmi
- uprawiający sport
- ludzie starsi
- inwalidzi
- urlopowicze lubiący krótkie urlopy
- dzieci bez towarzystwa dorosłych.

Gospodarze, już przy planowaniu swojej oferty, powinni zwrócić uwagę na różne wymagania potencjalnych grup wczasowiczów, ponieważ sukces urlopu w zagrodzie chłopskiej na wsi zależy od jakości oferty i możliwości spełnienia oczekiwań gości. Oferta powinna przewidywać zarówno uprawianie jeździectwa, jak i naukę jazdy konnej. Dla dzieci wskazane są różne warianty jazdy na kucykach. Wymaga się przy tym, aby drogi do jazdy konnej były odpowiednio wyznaczone. I nie pokrywały się z pieszymi trasami turystycznymi.

Trzeba przewidzieć też urządzenie tras rowerowych, odpowiednio oznakowanych odpowiednio oznakowanych z informacją o obiektach godnych uwagi. Ponieważ nie każdy urlopowicze przywiezie ze sobą rower, gospodarz powinien mieć kilka rowerów do wypożyczenia dla

każdego członka rodziny, tzn. rowery damskie, męskie, i ewentualnie BMX - dla dzieci. Można też zorganizować wspólną wypożyczalnię rowerów.

Równie ważne jest stworzenie zadbanej pieszych tras turystycznych (muszą być one „przetarte”, żeby starsi urlopowicze mogli spokojnie po nich spacerować), z informacją o atrakcjach terenu, z ewentualnym przedstawieniem ich historii. W ten sposób przybliżą się urlopowiczom rejon ich pobytu. Gospodarz powinien zainteresować swoich gości miejscowymi tradycjami. Dobrze jest, jeśli istnieje możliwość nauczenia się tkania, przędzenia, bądź zapoznania się z tym zawodami. Oferty, które wymagają wysokich kosztów inwestycyjnych, powinno koordynować kilka gmin. Dotyczyłoby to np. budowy hali pływakiej, tenisowej lub hali jeździeckiej, w centralnie położonej miejscowości rejonu wypoczynkowego.

Głównym założeniem „urlopu pod strzechą” jest pozostawienie gospodarstwa rolnego w formie nie zmienionej, odnowionego, ale zachowującego stary styl. Urlop w zagrodzie chłopskiej to urlop indywidualny, dlatego w jednym domostwie nie powinno być więcej niż 15 łóżek dla turystów. Doświadczenia innych, podobnie ukształtowanych obszarów wskazują, że korzystniej jest polegać na jakości usług, niż na masowej obsłudze. Pozyskuje się dzięki temu określoną grupę stałych klientów, chętnie polecających gospodarza znajomym.

Ale ważny jest nie tylko naturalny kształt gospodarstwa wiejskiego. Rolnictwo wymaga ciągłej pracy. Pomoc wczasowicza jest więc mile widziana. Z kolei dzieci przejawiają duże zainteresowanie zwierzętami i chciałyby z nimi obcować. To wspiera przyjazny kontakt między gospodarzem a gośćmi. Urlop staje się przeżyciem.

Optymalna wielkość gospodarstwa wynosi przeciętnie 50 ha, razem z wydzielonymi miejscami do leżakowania i placem zabaw dla dzieci.

Jeśli te warunki zostaną spełnione, możliwe jest - przy odpowiedniej reklamie - stworzenie popytu na taką formę spędzania urlopu również na terenie województwa białkopodlaskiego. Zgodnie z analizą wykonaną przez „Związek Kąpielisk Morza Północnego” popyt na urlop w zagrodzie chłopskiej kształtuje się od lat na poziomie około 5% . Należy jednak zauważyć, że wiele gospodarstw wiejskich nastawia się na świadczenie usług przede wszystkim w okresie ferii, co wg ankiet nie jest wcale tak pożądane. Jeśli pierwotna forma gospodarstwa wiejskiego pozostanie nienaruszona oferta kształtowania urlopu będzie atrakcyjna, należy liczyć się z większym popytem na ten typ usług turystycznych w woj. białkopodlaskim.

Przy planowaniu kwater należy zastanowić się :

- Czy mam nadające się dla przyjęcia gości pomieszczenie, odpowiedniej wielkości i położenia?
- W jakim zakresie mogą być wyposażone kwatery?
- Czy lepiej wybudować pomieszczenia gościnne, czy mieszkania wczasowe?
- Czy urządzenie podwórza, ogrodu, odpowiada oczekiwaniom gości?
- Czy istnieje miejsce do leżakowania, wypoczynku, plac zabaw dla dzieci, lub czy będzie można takie miejsca urządzić?
- Jaki jest stan techniczny pomieszczeń w budynku?
- Czy wystarczy renowacja lub modernizacja, czy też muszą być one przebudowane?
- Czy mogą być dobudowane urządzenia sanitarne i wyposażenia jak (WC, łazienka, prysznic, umywalka, włącznie z urządzeniem odprowadzania ścieków)?
- Czy jest możliwe dobudowanie lub oddanie do dyspozycji gości pokoju gościnnego i kuchni?
- Czy jest możliwe urządzenie pomieszczenia dla hobbystów i różnego typu zabaw i gier?
- Czy można zwiększyć ogrzewanie pomieszczeń, jakiego typu energię i jaki system, należy wybrać?

Także miejsce i wielkość pomieszczeń jest ważnym czynnikiem. Podaje się następujące

proponycje w tym zakresie:

- Pokój jednoosobowy wyposażony tylko w łóżko - powierzchnia minimum 8 m²,
- z łóżkiem i krzesłem - min. 12m²,
- pokój dwuosobowy wyposażony tylko w łóżka - min. 12 m², z łózkami, stolikiem i krzesłami - min. 18 m²
- pomieszczenia sanitarne prysznic 1,6 - 2 m² łazienka 4 - 6 m² WC 1,6 - 2 m² łazienka-prysznic 6 - 8 m² umywalka, prysznic, WC 3 - 4,5 m²
- pokój gościnny z wyżywieniem i TV powinien mieć wielkość dla 4 - 8 osób - min. 20 m²
- kuchnia dla gości bez miejsca do konsumpcji posiłków - min. 4 m², z miejscem na spożycie posiłków - min. 8 m²

Oczywiście nie można zapomnieć o zapewnieniu wystarczającego miejsca na poruszanie się we wszystkich pomieszczeniach. Można to osiągnąć poprzez racjonalne wyposażenie i odpowiedni rozkład drzwi i okien. Przy wyborze umeblowania trzeba uwzględnić styl domu. Wszystko to ma wpływ na dobre samopoczucie gości.

Oczekiwania różnych grup co do jakości kwatery wypoczynkowej powinny być podstawą formułowania oferty. Z ankiety wynika, że urlopowicze oczekują zawsze dobrej jakości usług. Rozbudowa, wyposażenie, urządzenie kwater wczasowych w domu wiejskim wymagają kapitału. Dlatego powinno się planować inwestycje rozważnie i skalkulować wcześniej ich opłacalność.

Zapotrzebowanie na kapitał zależy od: - rodzaju i zakresu planowanych funkcji - pożądanego komfortu wyposażenia i umeblowania - urządzeń rekreacyjnych i urządzeń zewnętrznych (miejsc wypoczynkowych, do zabaw, urządzeń do grilla, miejsc do parkowania). Zanim zainwestuje się w urządzenie bazy noclegowej trzeba rozpoznać możliwości jej sfinansowania. Przed rozpoczęciem inwestycji należy odpowiedzieć sobie na następujące pytania: - Ile czasu zajmie przebudowa? - Czy są odpowiednie materiały budowlane lub przedmioty wyposażenia? - Jakie mogą być źródła i warunki finansowania? - Czy potrzebny jest obcy kapitał i w jakiej ilości?

Urlop „pod strzechą” ma liczne uwarunkowania prawne, których znajomość i przestrzeganie jest szczególnie ważne dla gospodarza. W istocie chodzi o interpretację, czy zawarto umowę o udzielenie noclegu czy umowę najmu? Wg prawa niemieckiego skutki prawne są różne, szczególnie z powodu często zaostrożonej odpowiedzialności i stosowania niektórych społeczno-prawnych przepisów w wypadku udzielenia noclegu. Podczas urlopu w zagrodzie chłopskiej trzeba podpisać umowę o udzielenie noclegu, a nie umowę najmu. Umowa o udzielenie noclegu jest mieszaną umową, która ma wprawdzie charakter wynajmu mieszkania, a sporadycznie jest związana z zakładową umową o pracę, kupna, depozytu lub warunkami zamówień. Zawiera się ją tylko w odniesieniu do pokoi jednoosobowych. Partnerzy zawierający umowę nazywani są przez niemieckie prawo: gospodarz i gość. Umowa najmu zawierana jest z reguły przy korzystaniu z apartamentów, mieszkań i domów wypoczynkowych, jeśli w czasie korzystania z nich prawo do domu przekazywane jest korzystającemu. Partnerzy zawierający umowę to: wynajmujący i najemca. Szczególna forma umowy nie dotyczy w Niemczech, wchodzącego tutaj w grę, krótkiego czasu trwania umowy (do 1 roku). Wprawdzie ważne jest ustne porozumienie, ale zaleca się, aby zawierać pisemną umowę - obojętnie czy będzie to umowa najmu czy udzielenie noclegu. W razie nieporozumień można łatwiej wtedy dojść swoich racji.

3.3.4. ZADANIA I STRUKTURA ZWIĄZKU RUCHU TURYSTYCZNEGO

Głównym zadaniem związku ruchu turystycznego jest koordynacja środków przeznaczonych na główne inwestycje turystyczne, ze środkami na infrastrukturę regionu, organizowanie marketingu ruchu turystycznego, prowadzenie wynajmu kwater. W Europie Zachodniej zadania te zostały skutecznie zrealizowane przez

- związek ruchu turystycznego, którego organizację przedstawia schemat nr. 3. Dla związku ruchu turystycznego w Białej Podlaskiej proponowane są następujące zadania:
- stworzenie założeń inwestycyjnych bazy noclegowej i opieki nad gośćmi oraz rozwoju turystycznej infrastruktury,
 - planowanie kupna i sprzedaży terenów oraz ich zagospodarowanie,
 - samodzielne prowadzenie obiektów
 - prowadzenie aktywnego marketingu turystycznego, w szczególności przez wyższy poziom porad, opieki, informacji dla gości, wydawanie np. rocznych kalendarzy z ofertami osób wynajmujących pokoje
 - współdziałanie w rozwoju turystyki leczniczej i zdrowotnej w regionie
 - prezentacja regionu na targach turystycznych krajowych i międzynarodowych.

Zadania związku ruchu turystycznego wymagają szerokiej struktury członkowskiej. O członkostwo powinny starać się miasta i gminy o walorach turystycznych, jak też i organizacje społeczne, prawne, związku i organizacje o ponad regionalnym znaczeniu. Warto pozyskać też na dłuższy czas większe przedsiębiorstwo przemysłu gastronomicznego. Najwyższym organem związku jest zebranie członków. Decydującą o powodzeniu przedsięwzięcia jest osoba kierownika związku, jego profesjonalizm, siła przekonywania i siła przebicia. Dlatego też powinna to być osoba wyłoniona w drodze konkursu.

Główna idea finansowania związku polega na korzystaniu z efektów współdziałania, łączącego własny i obcy kapitał, jak też połączeniu europejskich i krajowych środków wsparcia. Związek ruchu turystycznego prowadzony jest jako samodzielne, prywatne przedsięwzięcie, w ramach prawa publicznego. Koszty funkcjonowania Związku powinny być pokryte z osiągniętych zysków. Podstawowe źródła finansowania to:

- Kapitał własny - wkłady gotówkowe i aporty gmin oraz prywatnych przedsiębiorstw
- Preferencyjne kredyty na zagospodarowanie terenów przeznaczonych na: modernizację istniejących obiektów i urzędzeń.
- Kredyty na budowanie obiektów i zakładanie przedsiębiorstw.
- Pomoc finansowa z różnych funduszy krajowych i zagranicznych, przeznaczonych na wspomaganie rozwoju regionalnego oraz konkretnych przedsięwzięć w dziedzinie przemysłu, turystyki, ochrony środowiska i infrastruktury technicznej.

Uzyskanie udziałów w spółce powinno nastąpić poprzez wniesienie: - wkładów niepieniężnych (miasta, gminy, Państwowa Stadnina Koni w Janowie Podlaskim) - wkładów pieniężnych (przedsiębiorstwa, banki, osoby prywatne)

IV. INSTRUMENTY DO ZREALIZOWANIA PROPOZYCJI PROJEKTU

1. PLANOWANIE TERENU

Regionalna strategia gospodarcza jest ściśle związana z planowaniem przestrzennym. Na tle jednoczącej się Europy i związanej z tym rosnącej rywalizacji między regionami, odpowiednia wizja ładu przestrzennego może być czynnikiem podnoszącym pozycję gospodarczą województwa białkopodlaskiego w tej międzynarodowej rywalizacji. Podstawą planowania przestrzennego powinna być ogólna wizja ładu przestrzennego, uwzględniająca potrzeby środowiska naturalnego, komunikacji, osiedli mieszkaniowych, przemysłu i innych dziedzin gospodarki oraz doświadczenia europejskie. Wizja ładu przestrzennego byłaby podstawą do opracowania przez miasta i gminy planów przestrzennego zagospodarowania. Stanowiłaby także pomoc przy podejmowaniu decyzji inwestycyjnych przez prywatnych inwestorów.

Główne założenia dla województwa białkopodlaskiego powinny być :

- Wyeksponowanie roli miast, zwłaszcza w trójkącie Międzyrzec Podlaski - Biała Podlaska - Parczew. Rozbudowa aglomeracji miejskich i ich powiązań jest w Europie Zach. coraz bardziej doceniana i popierana. Potwierdzają się korzyści z rozbudowy miast, jak też ich pozytywne oddziaływanie na rozwój okolicznych gmin.
- Wyeksponowanie gospodarczej osi rozwojowej Międzyrzec Podlaski - Biała Podlaska - Terespol. Wzdłuż tej osi powinny powstawać w pierwszym rzędzie obszary przemysłowe i osiedla mieszkaniowe.
- Stabilizacja peryferyjnie położonych terenów wiejskich, przede wszystkim w aspekcie zachowania walorów (krajobrazu) i środowiska poprzez ograniczenie budowy obiektów przemysłowych i preferowanie rozwoju turystyki.

Na tej podstawie trzeba opracować regionalną koncepcją, która jest warunkiem ubiegania się o wsparcie z funduszy Unii Europejskiej. Zaś dla miast i gmin będzie ona punktem wyjścia przy opracowaniu planów zagospodarowania.

W państwie, w którym funkcjonuje gospodarka rynkowa, nie można zrealizować od razu szerokiej, ogólnie określonej koncepcji rozwoju. Wobec dużego zróżnicowania i ogromnej potrzeby rozwoju województwa, trzeba wybrać najważniejsze cele i na ich realizacji skoncentrować środki inwestycyjne i pomocowe. Ogólne założenia zagospodarowania terenu mogą pomóc w uzyskaniu środków przeznaczonych na infrastrukturę. Ale najpierw trzeba sprawdzić inwestycję pod względem:

- celowości (skutki przestrzenne)
- efektywności (zaoszczędzenie środków przy infrastrukturze)
- kryteriów przestrzennych i rzeczowych (możliwość koordynacji, uwarunkowania pozaregionalne).

Także wspomaganie rozwoju gospodarki powinno zdecydowanie wspierać najważniejsze projekty, realizowane zgodnie z tą koncepcją. Jednakowe traktowanie wszystkich miast i gmin, bez uwzględnienia ich specyfiki, przynosi negatywne efekty i bardziej hamuje rozwój, niż go wspiera.

2. WSPOMAGANIE GOSPODARKI

Wspomaganie gospodarki jest ważnym zadaniem samorządu terytorialnego. Katalog zadań samorządu terytorialnego obejmuje :

A. Troskę o przyszłość terenów i planowanie lokalizacji.

A1. Planowanie użytkowania terenów przemysłowych i rozwój lokalizacji przemysłu: Decyzja o trwałości terenów rezerwowych przemysłu, zaktywizowanie przemysłowo wykorzystanych terenów, planowanie użytkowania terenów rezerwowych, określenie branż przemysłowych.

A2. Projekt przemysłowych koncepcji użytkowania: plany użytkowania terenów, koncepcje przemysłowej infrastruktury, handel detaliczny, zakłady usługowe.

A3. Wstępne planowanie budownictwa: plany zabudowy i przygotowanie uzbrojenia terenów przemysłowych.

A4. Sprzedaż terenów i pośrednictwo w sprzedaży kupno bądź sprzedaż terenów przemysłowych, opracowywanie lokalizacji zbiorczej dla funkcjonowania zakładów.

A5. Przygotowanie planów restrukturyzacji niewykorzystanej bazy przemysłowej.

A6. Użytkowanie terenów: koordynacja prac użytkowych na terenach przemysłowych.

B. Zabezpieczenie i rozwój istniejących zakładów i instytucji.

B1. Środki do zachowania istniejących zakładów: Popieranie rozbudowy zakładów, koordynacja procedury legalizacji działalności, nawiązanie kontaktów z instytucjami kredytowymi i pośrednictwo kredytowe.

B2. Opieka nad przedsiębiorstwami poprzez częste kontakty, zorganizowanie serwisu doradczego, regularne odwiedziny przedsiębiorstw, prowadzenie konsultacji z przedsiębiorstwami, organizacja grup ekspertów w różnych dziedzinach gospodarki z wykorzystaniem firm doradczych.

C. Poparcie stworzenia nowych zakładów i miejsc pracy.

C1. Doradztwo w zarządzaniu zakładem: opracowanie informacji o strukturze gospodarczej, warunkach lokalizacji i sytuacji rynkowej, przeprowadzenie narad dotyczących zarządzania zakładem i narad dotyczących możliwości pomocy.

C2. Popieranie nowych przedsięwzięć: towarzyszenie powstającym przedsiębiorstwom na etapie ich startu i efektywnego wejścia na rynek, pośrednictwo w pozyskaniu terenu i realizacji budowy obiektów lub ich kupna.

D. Popieranie innowacyjności, nowoczesnej techniki i technologii.

D1. Transfer wiedzy i technologii: organizacja i wyposażenie centrum technologii i innowacji, nawiązanie kontaktów z istniejącymi poza regionem ośrodkami transferu technologii.

D2. Targi, wystawy, kongresy: organizacja targów regionalnych i zwiedzanie międzynarodowych targów, wystaw, giełd i innych tego typu imprez.

E. Wspieranie podwyższania kwalifikacji i tworzenia nowych miejsc pracy.

E1. Wspieranie przygotowań do dalszego kształcenia i przekwalifikowywania we współpracy z miejscowymi instytucjami.

E2. Popieranie wzrostu zatrudnienia we współpracy z urzędami (biurami) zatrudnienia, opracowywanie strukturalnych programów kształtowania rynku pracy.

F. Marketing ośrodka przemysłowego i tworzenie wzorców.

F1. Procesy marketingowe. Opracowanie koncepcji Corporate-Identity (oprac. wizji) dla regionu.

F2. Reklama gospodarki i ośrodków przemysłowych, opracowanie broszur (prospektów reklamowych) o ośrodkach przemysłowych, edycja ofert dla kontrahentów niemieckich. Promocja ośrodka przemysłowego w celu nawiązywania kontaktów kooperacyjnych. Prezentacja ośrodka gospodarczego Biała Podlaska na targach i wystawach poprzez własne stoiska.

Żeby zrealizować ten obszerny katalog zadań wspierania gospodarki województwa, konieczne jest stworzenie nowego, konkretnego systemu wspierania rozwoju gospodarczego. Jądem tego systemu byłaby instytucja w formie spółki kapitałowej.

Wspólnikami w niej powinny zostać organizacje państwowe, samorządowe i firmy prywatne. Proponuje się, aby zadania wspierania gospodarki realizowane były przez następujące organizacje: - urząd wojewódzki - gminy miejskie i wiejskie - komercyjną organizacją gospodarczą w formie spółki z ograniczoną odpowiedzialnością (spółkę wspierania rozwoju gospodarczego).

Spółka wspierania regionu powinna realizować zadania, które są statutowo przypisane izmom gospodarczym i cechom rzemiosł różnych. Działanie tych instytucji winno być odpowiednio koordynowane, poprzez dostosowanie funkcji i roli organizacji kreujących rozwój regionu. Celowa i użyteczna byłaby współpraca spółki wspierania regionu z nowo powstałymi firmami doradczymi. Do utworzenia spółki wspierania regionu potrzebne jest:

- określenie jej formy prawnej, jak i wspólników
- opracowanie ogólnej koncepcji spółki
- opracowanie planu finansowego i gospodarczego w pierwszym roku działalności
- ustalenie formy organizacyjnej spółki
- ustalenie jej statutu stosownie do uregulowań prawnych dla spółek opartych na kodeksie handlowym
- powołanie rady nadzorczej
- opracowanie szczegółowych regulaminów i instrukcji funkcjonowania spółki.

Pierwszoplanowym zadaniem spółki powinna być dalsza rozbudowa strefy wolnocłowej, aż do ustanowienia Specjalnej Strefy Ekonomicznej. Wymaga to: - przeanalizowania istniejących uregulowań prawnych - efektywnego uczestnictwa w organizowaniu centrum przewozu towarów z centralną bazą obsługi ruchu drogowego, kolejowego i powietrznego oraz połączenia go ze strefą wolnocłową. - stworzenie efektywnej formy organizacji gromadzenia środków finansowych, niezbędnych do funkcjonowania strefy wolnocłowej, np. konsorcjum bankowego, opracowanie koncepcji marketingowej transformacji WOC w SSE.

3.4. Marketing regionalny.

Określenie strategii rozwoju gospodarczego województwa białkopodlaskiego wymaga pilnego opracowania i opublikowania koncepcji marketingowej. Współzawodnictwo między regionami łącznie. Konkuruje one coraz silniej jako ośrodki przemysłowe, jako własna przestrzeń życiowa z dostępem do mieszkań, pracy, zakupów - oddziaływując na okoliczne wsie i tereny do wypoczynku. Dla gmin taki marketing będzie coraz ważniejszy.

Region, który chce zdobyć mocną pozycję, musi swoje walory definiować, eksponować i wprowadzać je do końcowej koncepcji marketingowej, ujmującej działanie wewnątrz i na zewnątrz regionu. Chodzi tutaj o planowanie, organizację i kontrolę założeń i osiągnięć regionu, wobec wewnętrznych i zewnętrznych potencjalnych grup interesu, jak też ich prezentowanie i rozpowszechnianie wśród ludności. Przy opracowaniu regionalnej koncepcji marketingu należy uwzględnić następujące zasady:

zasada pierwsza

Regionalny marketing jest czymś więcej, niż regionalna reklama

Regionalne ośrodki reklamy są konieczne. Nie mogą jednak one ograniczać się tylko do stosowania mechanizmów zastrzegających współzawodnictwo w istniejącym układzie. Filozofia marketingu musi polegać na wspomaganie procesów stymulujących atrakcyjność regionu, informowaniu społeczeństwa o osiągnięciach i pozyskiwaniu akceptacji mieszkańców regionu dla podejmowanych działań. Chodzi o to, aby najpierw została stworzona pozytywna atmosfera wewnątrz regionu. Dopiero, gdy marketing przyjmie się wewnątrz regionu i mieszkańcy będą się identyfikować z jego filozofią, można będzie działać na zewnątrz.

zasada druga

Marketing regionalny musi być tak samo profesjonalnie zaplanowany i przeprowadzony jak marketing przedsiębiorcy.

Oznacza to, że wizja regionu musi być sformułowana obszernie i czytelnie (zrozumiale), tzn. musi być opracowana filozofia 'Corporate - Identity'. Ta filozofia jest podstawą do określenia celów. Wizja województwa musi wynikać z analizy regionalnej i okolicznych obszarów, tworząc w istotnym stopniu możliwości porównawcze z innymi regionami. Bazując na takim materiale, można wypracować właściwe strategie i środki ich realizacji.

zasada trzecia

Po przeanalizowaniu wymagań i aktualnej sytuacji określa się strategię i środki do realizacji wybranych celów.

Potencjał własnego regionu i jego samozrozumienie musi być dokładnie przeanalizowany i skonfrontowany z wymaganiami i oczekiwaniami mieszkańców. Opracowane oceny dobrych i złych stron muszą porównywane z innymi regionami. Tak uzyska się obszerną analizę porównawczą.

zasada czwarta

Celowe jest określenie walorów regionu z cechami wyjątkowości.

Pozwoli to odpowiedzieć na pytanie: jakie właściwości i cechy umożliwiają regionowi wyróżnianie się wśród innych regionów? Mając taką odpowiedź będziemy wiedzieć, gdzie należy kierować siły i środki, jak należy przeciwdziałać i eliminować ujemne strony.

zasada piąta

Regionalny marketing powinien znaleźć wyraz w regionalnej tożsamości wewnątrz i na zewnątrz regionu

Regionalna tożsamość odnosi się przede wszystkim do: - atrakcyjności - ruchu drogowego, komunikacji miejskiej, zaopatrzenia - targów, wystaw, kongresów - ochrony zdrowia, osłon socjalnych - kultury, czasu wolnego, sportu - administracji.

zasada szósta

Pojęcie i treść regionalnego marketingu powinny być wytłumaczone mieszkańcom we wczesnej fazie.

Marketing regionalny wymaga wewnętrznej komunikacji. Musi on być przez administrację wojewódzką przekazywany bezpośrednio do mieszkańców. Jest to ważne zadanie dla prasy, która spełniając swoją rolę, winna informować mieszkańców o celach i zamierzeniach oraz dokonaniach. Informacje prasowe należy uzupełniać na spotkaniach z mieszkańcami, po to, by jednostronne informacje środków przekazu nie zastępowały dialogu. Wewnętrzna komunikacja to nie tylko potrzeba bliższych więzi władzy z mieszkańcami. Obejmuje ona również zbiorowiska ludzi w przemyśle, handlu, instytucjach komunalnych, kultury, mediach, związkach zawodowych.

zasada siódma

Marketing regionalny musi uwzględniać wszystkie grupy mieszkańców i je aktywizować.

Wymaga to troskliwego analizowania różnych sytuacji najpoważniejszych grup mieszkańców i wykazywania zrozumienia dla ich problemów. Bardziej zaangażowani i zainteresowani powinni zostać uczestnikami instytucjonalnych form działających na rzecz faktycznego rozwoju regionu.

zasada ósma

Głównym założeniem skutecznego marketingu regionalnego jest postępowanie skierowane do ogółu mieszkańców, przez wszystkie instytucje miejskie i prowincjonalne.

Jeśli marketing będzie traktował mieszkańców jako pośrednich uczestników socjalnych osiągnięć, powstanie i utrzyma się potrzeba dalszego tworzenia różnych form usługowych

(np. serwisów), handlowych i innych, a także swoboda przemieszczania się. Świadomość mieszkańców powinna być uwzględniona we wszystkich zakresach i płaszczyznach działania administracji lokalnej. Celem jest przejście z biurokracji do usługi, z czystej informacji do pełnej wiarygodności urzędów, firm handlowych, usługowych i innych.

zasada dziewiąta

Marketing regionalny jest szczególnym składnikiem obszernej koncepcji marketingowej.

W regionalnej koncepcji marketingowej ważną rolę odgrywa władza lokalna. Jej zadaniem jest lepsze dopasowywanie do siebie komunalnych i przemysłowych preferencji. Regionalne kierownictwo będzie wtedy postrzegane jako partner przez organizację wspierania przedsiębiorczości.

W lansowaniu marketingu stosowane są przez władze następujące instrumenty:

- Polityka produkcyjna: Chodzi tutaj o to, jakie wymagania i oczekiwania można regionowi postawić i które z nich mogą być zrealizowane. Wiedza o tym jest określeniem jakości produktu „Region”. Wiedza ta pozwoli na informowanie potencjalnych grup (firm) czy produkt „Region” zdolny jest, czy też nie, do zaspokojenia ich potrzeb i interesów.
- Polityka cen: Chodzi tu o obowiązujący w regionie poziom i relacje cen oraz warunki korzystania z czynników produkcji takich jak: teren, energia, woda, odprowadzenie ścieków, wywóz nieczystości, utylizacja odpadów, podatki i opłaty, Przepisy ochrony środowiska. Zróżnicowany poziom cen między regionami wywołuje potrzebę ewentualnej regionalnej normalizacji cen, wdrażanej przez system kompromisowych międzyregionalnych cen.
- Dystrybucja i polityka sprzedaży: Marketing jest nie tylko ofertą produktów, jest także doradztwem, informacją, obsługą, opieką itd. Dla regionu oznacza to nawiązanie owocnych kontaktów z różnymi klientami, a szczególnie z już zaangażowanymi i potencjalnymi inwestorami. Zwłaszcza im niezbędna jest kompetentna pomoc i opieka oraz wiarygodna informacja. Pożądane byłoby zorganizowanie kompetentnych biur konsultingowych.
- Polityka informacyjna

Skuteczny marketing jest zorientowany na pozyskiwanie inwestorów. Można to osiągnąć poprzez:

- ogłoszenia i reklamę w krajowych i międzynarodowych środkach przekazu
- akcje promocyjne: uczestnictwo w targach, imprezach, organizację imprez informacyjnych, regionalne i lokalne święta, współzawodnictwo,
- fundacje, ruch pracy wspólnej, społecznej na rzecz grupy.

W wyniku opracowań i zastosowań koncepcji marketingu powinien powstać regionalny „Corporate Identity”. Tzn. urzeczywistnienie planowanego wizerunku województwa, poprzez odpowiednie sposoby postępowania na zewnątrz i wewnątrz na podstawie zdefiniowanego wzorca, wyznaczonej filozofii i określenia sobie celu na dłuższy okres czasu. Propozycje dla realizacji regionalnej koncepcji marketingu dla województwa białskopodlaskiego. Spółka wspierania przedsiębiorczości, którą należy założyć, powinna otrzymać zlecenie opracowania i realizacji koncepcji marketingu. Konieczny jest do tego następujący program pracy:

- Sporządzanie analizy sytuacyjnej (profil ośrodka przemysłowego, analizy okolic i potencjalnych grup).
- Opracowanie rozwoju strategicznego (wzór i definicja celu, stanowisko, strategię produkcji, komunikacja międzyludzka),
- Realizacja (środki, planowanie projektu, kontrola realizacji).

Studium rozwojowe zawiera najważniejsze podstawy do opracowania koncepcji marketingu.

Tabela nr 1

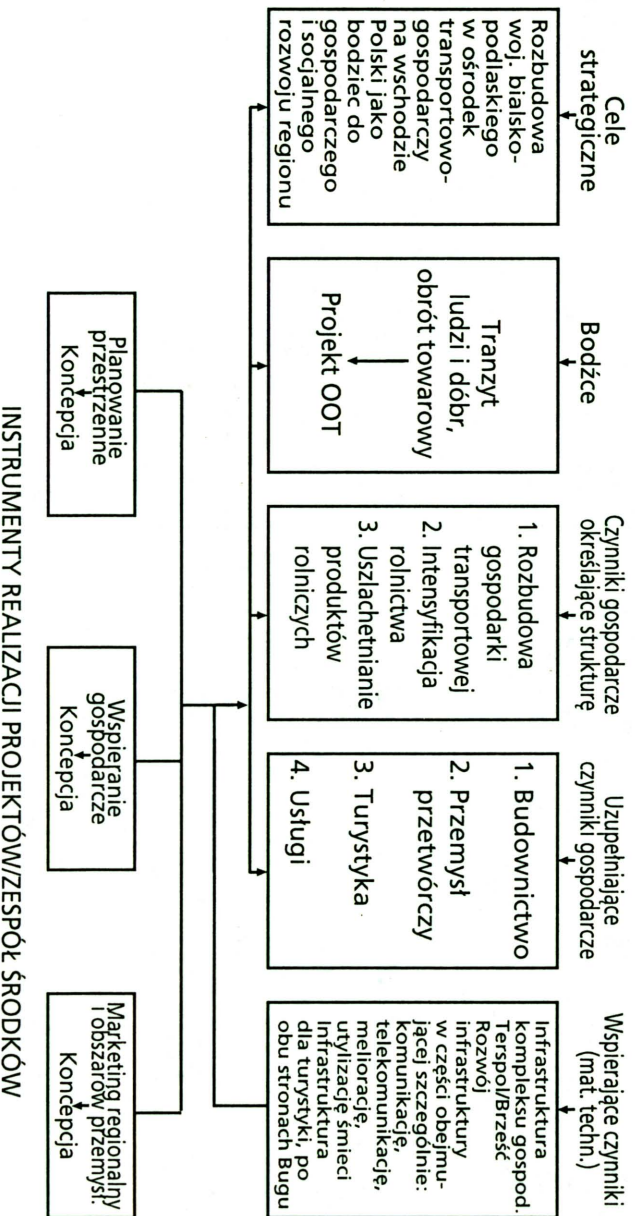
Stan i przewidywany rozwój pojemności według grup towarów na kolejowym przejściu granicznym Brześć

Tonaż w t	1990	1991	1992 ¹⁾	1993	1995	2000	2005	2010
Prod. rolne i żywe zwierz.	208,059	472,174	944,242	24,193	57,117	485,132	1,049,986	1,614,840
Art. żywn., pasza	178,028	171,957	441,227	326,528	326,357	323,421	699,991	1,076,560
Paliwa stałe	1,386,780	262,795	738,723	1,393	16,747	216,359	235,579	254,800
Prod. ropy naftowej	100,786	18,333	8,342	0	7,385	103,389	99,795	96,200
Rudy	0	0	0	0	288	4,027	7,936	11,845
Stal/Metale	188,073	58,519	321,953	346,735	360,323	536,965	1,058,181	1,579,397
Surowce, mat. budowl.	0	0	0	6,753	28,766	402,723	793,636	1,184,548
Nawozy	116	842	62	0	5,753	80,545	158,727	236,910
Wyroby chemiczne	4,241	2,108	1,694	197	78,464	1,095,940	3,389,270	5,682,600
Maszyny, sprzęt	220,725	39,093	48,536	88,028	131,329	720,266	8,518,183	16,316,100
Pozostałe wyroby	757,573	395,156	886,069	650,424	614,003	1,440,533	720,266	0
Ł A C Z N I E	5,044,381	1,420,977	3,390,848	1,335,550	1,626,532	5,409,300	16,731,550	28,053,800

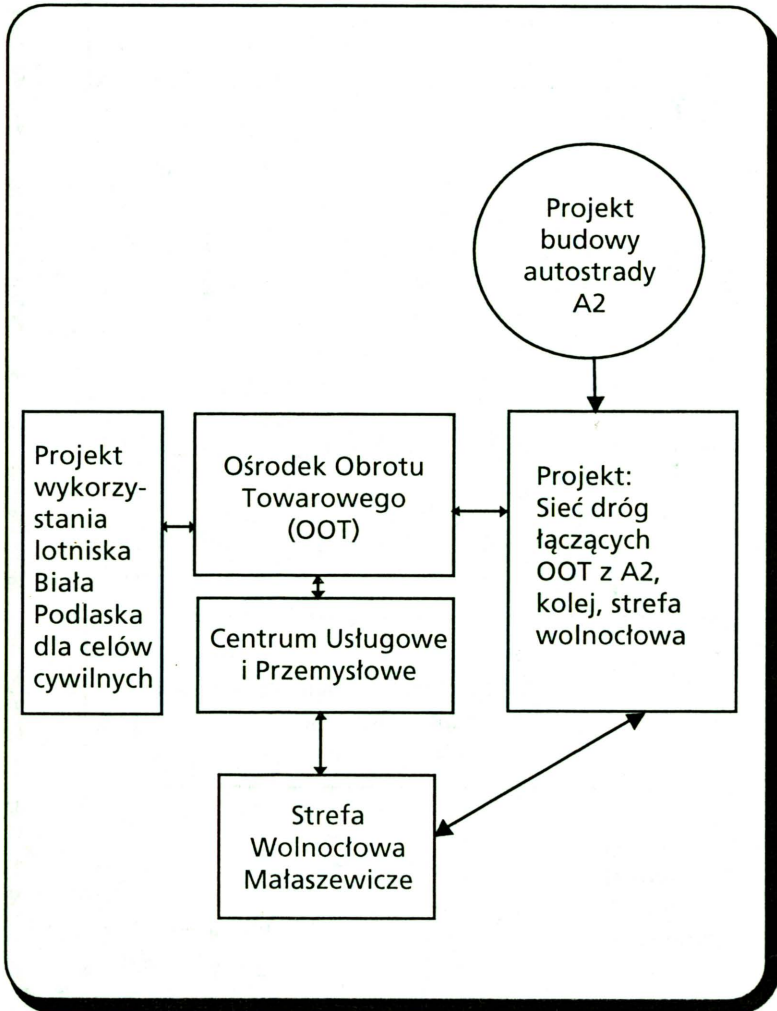
¹⁾ Łącznie z wojskowymi transportami powracającymi z Niemiec do Rosji i humanitarnymi dostawami żywności do KrajóW WNP

Źródło: DORNIER GmbH Friedrichshafen, listopad 1993

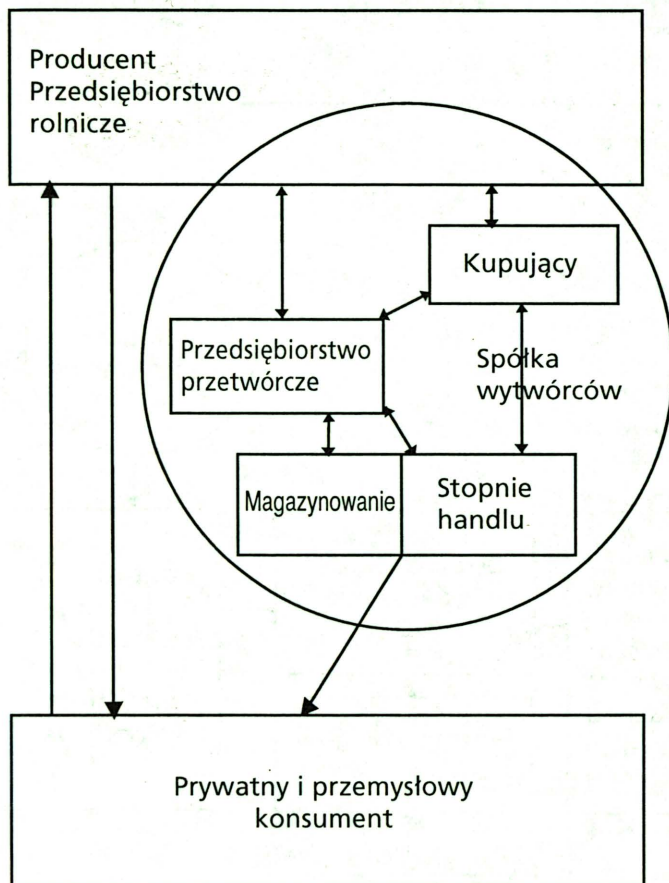
OGÓLNA STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA

Ogólna struktura Centrum Transportowego, Przemysłowego i Usługowego

Generalny plan urynkowania

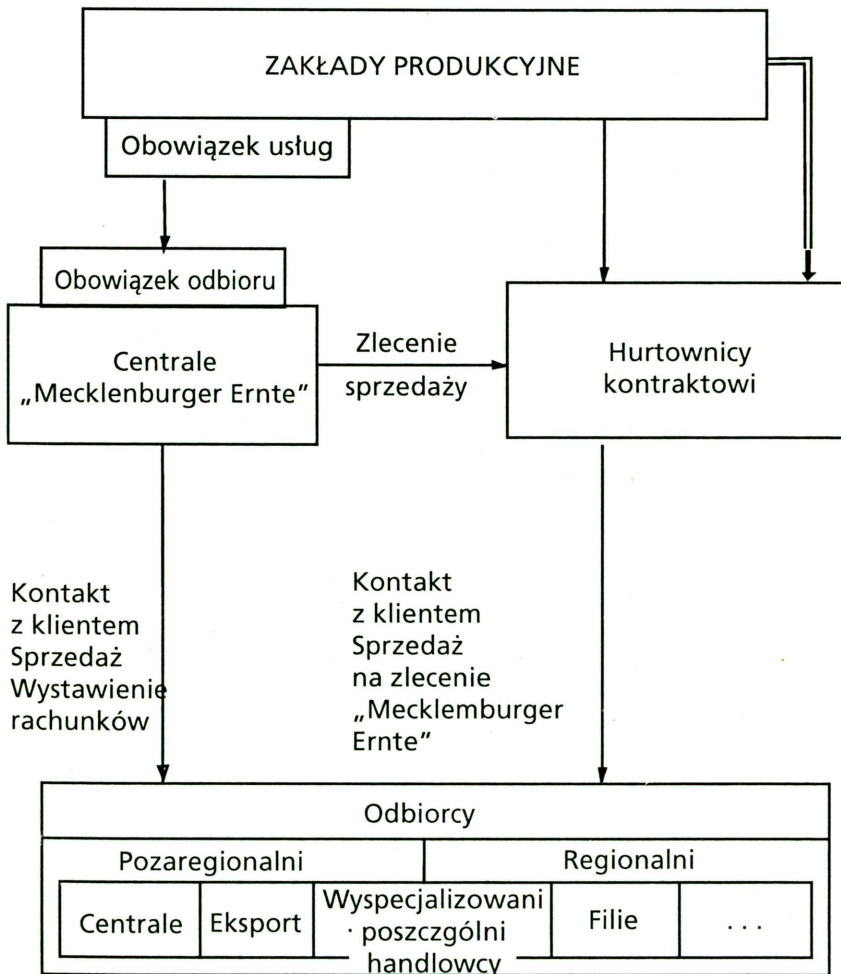

prywatne
gospodarstwa
domowe

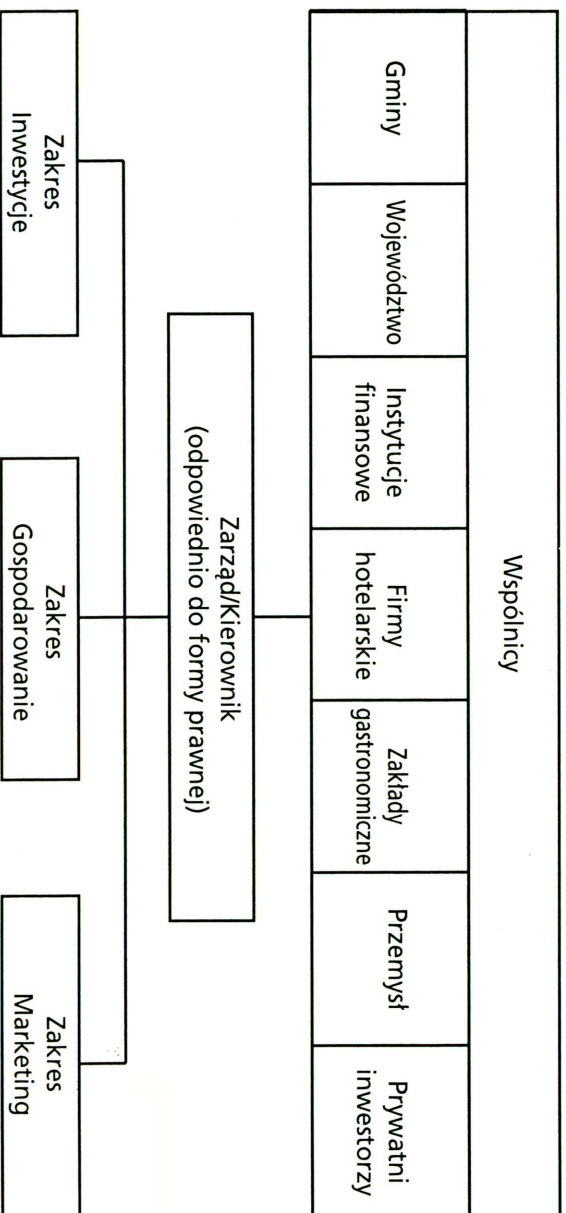
gastronomia

zakłady o dużym
zapleczu technicznym

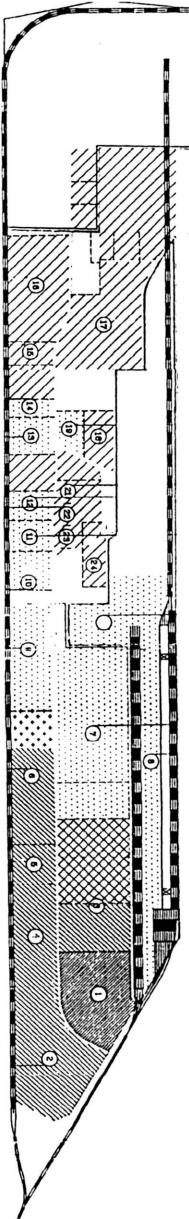
Koncepcja urynkowania „Mecklenburger Ernte”

STRUKTURA ZWIĄZKU RUCHU TURYSTYCZNEGO

OSRODEK OBROTU TOWARÓW BREMA - OOT -

1) Magazyn kontenerów, kontenery chłodnicze, naprawa i konserwacja kontenerów, załadowywanie i rozładowywanie kontenerów. 2) Ruch krajowy i międzynarodowy, park maszynowy ruchu lokalnego i dalekobieżnego, hale magazynowe z kontrolowaną temperaturą, przeladunek, międzyskładowanie w kontrolowanej temperaturze, usługi komiśowe, magazynowanie, załadowywanie i rozładowywanie kontenerów. 3) Ruch międzynarodowy, ruch łączony, hale magazynowe, przeladunek, międzyskładowanie, magazyn kontenerów, usługi komiśowe, usługi dotyczące składowania i przeladunku, załadowywanie i rozładowywanie kontenerów. 4) Łączony ruch morski, hale magazynowe, przeladunek, międzyskładowanie, usługi komiśowe, składowanie, przeladunek, usługi i rozładowywanie kontenerów. 5) Ruch krajowy, park maszynowy ruchu lokalnego i dalekobieżnego, ruch kombinowany, kontrola temperatury, hale magazynowe, przeladunek, międzyskładowanie, usługi komiśowe, załadowywanie i rozładowywanie kontenerów. 6) Łączony ruch morski, składowanie, hale przeladunkowe, magazyn kontenerów, ruch łączony, naprawa, konserwacja kontenerów, załadowywanie i rozładowywanie kontenerów, pojazdy przeladunkowo-magazynowe, magazyn kontenerów, ruch łączony, naprawa, konserwacja kontenerów, załadowywanie i rozładowywanie kontenerów, park maszynowy, usługi kurierskie, usługi magazynowe, usługi komiśowe, załadowywanie i rozładowywanie kontenerów. 7) Ruch krajowy, międzynarodowy, kombinowany ruch morski, park maszynowy, usługi kurierskie, transport, usługi komiśowe, załadowywanie i rozładowywanie kontenerów. 8) KLV - Łączony ruch przeladunkowy. 9) Hale magazynowe, przeladunek, międzyskładowanie, usługi komiśowe, 10) Park maszynowy ruchu lokalnego i dalekobieżnego, ruch kontenerowy lokalny i międzynarodowy, przeladunek, międzyskładowanie, usługi komiśowe. 11) Ruch krajowy, międzynarodowy, łączony ruch morski, park maszynowy, ruch lokalnego i dalekobieżnego, załadowywanie i rozładowywanie kontenerów. 12) Ruch krajowy, park maszynowy, ruch lokalnego i dalekobieżnego, hale magazynowe, przeladunek, międzyskładowanie, usługi komiśowe, załadowywanie i rozładowywanie kontenerów. 13) Ruch krajowy, transport w kontrolowanych temperaturach, hale magazynowe, międzyskładowanie, usługi komiśowe, składowanie, naprawa i konserwacja dalekobieżny, ruch łączony, hale magazynowe, przeladunek, międzyskładowanie, usługi komiśowe, załadowywanie i rozładowywanie kontenerów. 14) Hale przeladunkowe, park maszynowy, ruch lokalnego, usługi kurierskie, magazyn przeladunkowy, usługi komiśowe. 15) Ruch krajowy i międzynarodowy, park maszynowy, ruch lokalnego, usługi kurierskie, transport, usługi komiśowe, załadowywanie i rozładowywanie kontenerów. 16) Ruch krajowy i międzynarodowy, park maszynowy, ruch lokalnego i dalekobieżnego, usługi kurierskie, transport, usługi komiśowe, załadowywanie i rozładowywanie kontenerów. 17) Ruch krajowy i międzynarodowy, ruch morski, usługi kurierskie, hale magazynowe, przeladunek, międzyskładowanie, usługi składowania i przeladunku, magazyn kontenerów, załadowywanie i rozładowywanie kontenerów. 18) Odbrawa towarowa. 19) Ruch krajowy, ruch morski, park maszynowy, ruch lokalnego i międzynarodowego, transport w kontrolowanych temperaturach, hale magazynowe, przeladunek, usługi komiśowe. 21) Naprawy kontenerów, konserwacje usługi KfZ (pojazdy) 22) Usługi kurierskie.

V. KROKI NASTĘPNE

1. SYTUACJA WYJŚCIOWA

Na zlecenie Prezesa FRR, Józefa Zelenta i Wojewody Białkopodlaskiego Tadeusza Korszenia, ubw i euroregion team opracowały

s t u d i u m r o z w o j u

dla województwa białkopodlaskiego oraz 17 i 18 lutego 1994 w Białej Podlaskiej zaprezentowały je ekspertom i odpowiedzialnym za gospodarkę menagerom i politykom regionu. Zgodnie wyrażono opinię, aby powyższe studium przyjąć za podstawę do poszukiwań kierunków rozwoju województwa. Powinny się one opierać na utworzeniu Centrum Ruchu Towarowego, uzupełnionego o kompleks drobnej wytwórczości i usług na międzynarodowej osi Zachodnia Europa - Rosja, w korzystnie położonym komunikacyjnie miejscu „Terespól - Małaszewicze”. Autorzy studium, wspólnie ze zlecającymi i ekspertami z województwa białkopodlaskiego są zadania, że utworzenie takiego Centrum Ruchu Towarowego:

- ma ważne europejskie znaczenie dla transportu między Unią Europejską a krajami WNP i odwrotnie,
- otwiera szersze możliwości przeniesienia transportu towarowego z dróg na szlaki kolejowe,
- umożliwia znaczne skrócenie bardzo długich dotychczas okresów oczekiwania towarów na wschodnich i zachodnich granicach Polski,
- i na koniec, umożliwia większe ożywienie gospodarcze i socjalne, położonych przy tej międzynarodowej trasie województw, w szczególności słabo jeszcze gospodarczo rozwiniętego województwa białkopodlaskiego, (a także województwa gorzowskiego w zachodniej Polsce).

Rozpoczęcie realizacji takiego projektu wymaga zespolenia zainteresowań potencjalnych inwestorów.

2. OPIS PROJEKTU

We Wschodniej Polsce powinno być utworzone centrum transportowo-gospodarcze (patrz Schemat I). Jego rdzeniem jest Centrum Ruchu Towarowego (GVZ). Wokół tego centrum zgrupowany jest Park Drobnej Wytwórczości i Usług (GDP). Zarówno GVZ jak i GDP związane są z międzynarodową linią kolejową Bruksela - Paryż - Berlin - Warszawa - Mińsk - Moskwa, jak również z projektowaną autostradą A2 i związaną z nią krajową siecią dróg oraz dostosowanym do cywilnego wykorzystywania jako Aeroville (patrz Schemat II), wojskowego lotniska w Białej Podlaskiej. GVZ z kombinowanym transportem ładunków (KLU), GDP, jak również lotnisko w Białej Podlaskiej powinny stać się częścią składową Specjalnej Strefy Gospodarczej (WSZ), stanowiącej dalsze stadium rozwoju już istniejącego Wolnego Obszaru Celnego.

GVZ i GDP zlokalizowane są w Terespolu - Małaszewiczach. Tutaj znajduje się suchy port przeladunkowy i miejsce zmiany osi wagonów z europejskiego na szeroki (rosyjski) tor, oraz Wolny Obszar Celný, w którym umiejscowiło się już kilka przedsiębiorstw. Bazą techniczną GVZ i GDP powinna stać się stacja łączności satelitarnej. Projekt ten już istnieje i niemiecki inwestor wyraził zainteresowanie lokalizacją swojej działalności na tym

terenie. Orientacyjne wielkości dla GVZ zlokalizowanego w Terespolu - Małaszewiczach można zaczerpnąć ze Schematu III. Warto zauważyć, że przy tworzeniu GVZ potrzeba na zakup terenów i ich udostępnienie, budynki i projekty budowlane, na strefę logistyczną i zainstalowanie terminalu, jak również na utworzenie minimum pojemności magazynowej i przeładunkowej, zainwestować około 15 - 20 milionów DM. Kwota ta może ulec zwiększeniu do ok. 40 mln DM, jeśli chcemy zamknąć projekt poprzez rozszerzenie Centrum Ruchu Towarowego o park drobnej wytwórczości i usług, jak również przekształcenie dotychczas wojskowego lotniska w Białej Podlaskiej w Aeroville, z minimalną bazą drobnej wytwórczości i usług, restauracji i hoteli.

Studium zawiera również propozycje utworzenia **międzynarodowego centrum turystycznego nad Bugiem**, którego podstawą mogła by być międzynarodowej sławy Stadnina Koni w Janowie Podlaskim i twierdza w Brześciu. Dawałoby to interesujący efekt współdziałania między centrum transportowo-gospodarczym, a wypoczynkiem, sportem i turystyką.

3. ETAPY ROBOCZE SŁUŻĄCE PRZYGOTOWANIU, WYPRACOWANIU I SFINANSOWANIU PROJEKTU

Zakłada się 5 etapów roboczych:

1. Ocena czynników lokalizacyjnych.
2. przeprowadzenie badań makroekonomicznych.
3. opracowanie studium realizacyjnego dla GVZ.
4. Wypracowanie modelu finansowania.
5. Raport ogólny (od 1 do 3).

Etapy robocze od 1 do 5 zestawione są w studium projektowym. W wymienionych etapach roboczych będą rozwiązywane następujące zadania:

3.1. Ocena czynników lokalizacyjnych (informacje podstawowe)

Infrastruktura

- państwowy plan szlaków komunikacyjnych,
- przepływy towarów/rodzaje towarów,
- powierzchnia do dyspozycji/stopień dostępności,
- stosunki własnościowe,
- zgodność otoczenia,
- siła robocza/potencjał kwalifikacji kadry do zarządzania logistyką i personelu obsługującego.

Ocena czynników lokalizacji, wynikająca z całości projektowanego centrum przemysłowo-transportowego, przedstawiona jest w Schemacie I. Istotą, a zarazem punktem wyjścia do prac, jest jednak projekt Centrum Ruchu Towarowego (GVZ). W tym celu muszą być ustalone w pierwszym rzędzie potrzebne konkretne dane. Niezbędne są do tego badania makro- i mikroekonomiczne.

3.2. Badania makroekonomiczne

Badania makroekonomiczne dotyczą sytuacji rynkowej i potrzeby rynkowej utworzenia tego typu centrum transportowo-gospodarczego, integracji z ogólnymi komunikacyjno-gospodarczymi i politycznymi planami Polski oraz związków i współdziałania z innymi zaplanowanymi, względnie przewidzianymi transportowo-gospodarczymi centrami ruchu towarowego np. w woj. gorzowskim (zachodnia Polska), jak również istniejącymi centrami w Europie, a także na Białorusi i w Rosji.

Tego typu makroekonomiczne rozważania, łącznie z oszacowaniem czynników

lokalizacyjnych, znacznie zwiększą pewność przygotowania tego typu centrum ruchu towarowego we wschodniej Polsce. Z kolei oceny mikroekonomiczne mogą być uzyskane tylko poprzez studium realizacyjne.

3.3. Studium realizacyjne dla GVZ

Studium realizacyjne obejmuje 3 etapy robocze:

(1) Opracowanie podstaw planowania jako modelu logicznego dla struktury GVZ, przebiegu procesów produkcyjnych i potrzebnych ram ilościowych, wykorzystując informacje z etapów roboczych 1 i 2 .

(2) Planowanie strukturalne i ustalanie potrzeb:

- ustalanie potrzeb (struktury terenów, na podstawie informacji z etapów roboczych 1 i 2),
- koncepcja przedsięwzięcia, transportu, wybór systemu, baza techniczna,
- kształt i dopasowanie poszczególnych sfer przedsięwzięcia,
- zapotrzebowanie na środki obrotowe i personel.

(3) Planowanie globalne:

- program terenowy i przestrzenny,
- koncepcja logistyczna,
- planowanie Layout (organizacji pracy, wydatków),
- zabudowa ogólna i dostępność,
- planowanie budowy,
- koncepcja przeciwstawna i alternatywa,
- ustalenie ściślejszego wyboru.

(4) Planowanie poszczególnych zakresów działalności:

- związki transportowe z terminalem i KVL,
- planowanie składów i magazynów,
- planowanie transportu,
- infrastruktura,
- planowanie biur.

(5) Planowanie kosztów:

- budżet inwestycyjny,
- budżet kosztów,
- optymalizacja struktury przedsięwzięcia oraz kosztów,
- rachunek inwestycyjny,
- koncepcja finansowania i okres finansowania.

3.4. Wypracowanie modelu finansowania

Model finansowania powinien określać:

(1) Rodzaj i sposób finansowania studium planowego składającego się z:

- oceny czynników lokalizacyjnych,
- badań makroekonomicznych,
- studium wykonalności,
- wypracowania modelu finansowania,
- raportu ogólnego.

(2) Finansowanie inwestycji w Centrum Ruchu Towarowego (GVZ).

Model finansowania musi, wychodząc z kwalifikowanego szacunku i obliczeń szczegółowych, ustalić potrzebny nakład dla obu rodzajów finansowania oraz wskazać krajowe i międzynarodowe źródła finansowania, włącznie ze środkami z funduszy wspomaganie.

3.5. Raport ogólny (etapy robocze 1 - 4).

- optymalna koncepcja,
- założenia decydujące (generalne),
- propozycje i zalecenia,
- baza planowania szczegółowego

4. NAKŁADY FINANSOWE

Po wstępnych kalkulacjach zostały tu uwzględnione następujące możliwości:

4.1. Finansowanie studium planowego (zgodnie z punktem 3)

Studium planistyczne powinno zostać sfinansowane z:

- środków tworzącego się konsorcjum (patrz p.6) oraz:
- środków z funduszy wspomagania.

Wnioski o przyznanie środków z funduszy wspomagania powinny być skierowane do:

- Banku Światowego
- Europejskiego Banku Odbudowy S.A. w Warszawie
- Polskiego Banku Rozwoju S.A. w Warszawie

Nakłady czasowe względnie pracy, na całe studium planowe, składające się z oceny czynników lokalizacyjnych (1), badań makroekonomicznych (2), studium realizacyjnego łącznie z raportem (3), modelu finansowania (4) i raportu (5) są - w przeciwieństwie do pozostałych prac planowych - tylko w ograniczonym zakresie uzależnione od wielkości projektu i nakładów inwestycyjnych.

Na potrzebę czasu i pracy wpływają raczej następujące czynniki:

- kompleksowość projektu,
- wymagany zakres i dokładność planowania,
- ilość alternatyw badawczych,
- użyteczność i szczegółowość będących w dyspozycji danych,
- odwołanie się do podobnych projektów.

Doświadczenie pokazuje, że w przypadku przejrzystego określenia zadań i zakończonych prac przygotowawczych, nakład pracy, który stanowi podstawę studium planistycznego projektu o przeciętnej kompleksowości, wymaga ok. 10 do 12 dni inżynierskich na każdy milion DM inwestycji.

Przypadają one przy tym na:

- ocenę czynników lokalizacyjnych i badania makroekonomiczne w wysokości	30 ÷ 40%
- studium realizacyjne	45 ÷ 55%
- zestawienie raportu	10 ÷ 20%

Czas wykonania studium wynosi 10 - 20 tygodni, zależnie od stopnia możliwej intensywności przygotowania, składu zespołów planujących, umiejętności brania pod uwagę pokrywających się możliwości i przy pewnej przyjętej przeciętnej dokładności danych i tolerancji wyników końcowych. Biorąc pod uwagę 10 dni inżynierskich, przeciętnie po 1800 DM dziennie i przy nakładzie inwestycji na GVZ rządu 15 - 20 mln DM, nakład kosztów na wykonanie studium planowego (kroki robocze 1, 5) sięga 360-450 tysięcy DM.

Wydatki na opracowanie studium realizacyjnego projektów: kompleksu drobnej wytwórczości i usług, lokalizacji firm, przekształcenia lotniska w Białej Podlaskiej w Aeroville, itd., muszą być policzone oddzielnie. Decyzje co do tego powinny być podjęte

po opracowaniu studium realizacyjnego dla Centrum Ruchu Towarowego. Wydatki na te studia dadzą się jednak zminimalizować, ponieważ za ich podstawę mogą służyć wnioski ze studium projektowego.

Jeśli w studium realizacyjnym zaleca się przyjęcie do realizacji przewidzianego projektu inwestycyjnego GVZ, a decyzja o jego utworzeniu zapadła, możliwe byłoby włączenie do projektu skonsumowanego przez konsorcjum studium jako kosztów wstępnych.

4.2. Finansowanie inwestycji w GVZ

Inwestycje te musiałyby być finansowane:

- z wkładów z kapitału własnego w formie wartości rzeczowych (gruntów) miast i gmin, względnie województwa białkopodlaskiego i PKP,
- z wkładów kapitałowych potencjalnych udziałowców krajowych i zagranicznych utworzonej w przyszłości spółki,
- z kredytów z Europejskiego Banku Odbudowy i Rozwoju, ewentualnie również tymczasowych udziałów kapitału własnego tego banku (z sondażu wynika, że mogą one wynosić ok. 1/3 wielkości inwestycji),
- kredytów z polskich banków np. z Polskiego Banku Rozwoju S.A. w Warszawie, jak również z komercyjnych banków z Niemiec i Unii Europejskiej,
- poprzez wykorzystanie możliwości finansowania z KfW (Kredytowy Bank Odbudowy) we Frankfurcie n. Menem, a mianowicie:

- ♦ wykorzystanie funduszy KfW przeznaczonych na program wspierania rozwoju klasy średniej za granicą, służący długoterminowemu finansowaniu inwestycji za granicą na korzystnych warunkach. Wnioskodawcą mogłoby być tworzące się konsorcjum, względnie spółka eksploatacyjna w formie joint - venture z niemieckim udziałem.

- ♦ wykorzystanie środków KfW/ERP z programu finansowania, z których mogłyby być finansowane dostawy i usługi (włącznie z usługami konsultingowymi) dla GVZ.

Dla tego rodzaju finansowania można byłoby wykorzystywać gwarancje federalne dla kapitałów inwestycyjnych za granicą. Dałoby to zabezpieczenie przed ryzykiem związanym z polityką. Chodzi o to, aby kapitały inwestycyjne w określonych krajach korzystały z wystarczającej ochrony prawnej. Czas obowiązywania gwarancji wynosi do 15 lat, a w uzasadnionych wyjątkowych wypadkach do 20 lat. Otrzymujący gwarancję ma sam co najmniej 5% udziału w stracie. Opracowanie tego rodzaju gwarancji zlecono Treuarbeit AG i Hermesowi (Ubezpieczenie Kredytów AG) w Hamburgu.

5. ORGANIZACJA PROJEKTU - KIEROWANIE PROJEKTEM

Aby nadać bieg projektowi przewidziane jest skonstruowanie następujących organizacji projektu i jego urzeczywistnienie:

5.1. Organizacja projektu.

Jako organ kierujący projektem proponuje się ubw gmbH i euregio-team gmbH (inicjatorzy projektu i autorzy STUDIUM ROZWOJU WOJEWÓDZTWA BIAŁKOPODLASKIEGO).

Grupa kierująca projektem składać się będzie z :

- konsultantów do spraw zarządzania o doświadczeniu międzynarodowym z innych firm konsultingowych z Niemiec i Polski oraz specjalistów z województwa białkopodlaskiego,
- prawników z firmy o zasięgu międzynarodowym z siedzibą w Polsce,
- przedstawicieli banków z Niemiec i Polski.

Zadanie grupy kierującej projektem polegać będzie na organizowaniu niezbędnych, wynikających z projektu środków, dotyczących koordynacji, konsultacji, dostosowań

i sprawozdań oraz realizowania usług konsultingowych. W szczególności odnosi się to do:

(1) Opracowania specyficznego zestawienia zadań służących realizacji kolejnych etapów roboczych 1-5.

(2) Opracowania planu realizacji w celu zapewnienia właściwego określenia zadań dla etapów roboczych 1-5. Szczegółowy przebieg tych etapów roboczych powinien zostać zestawiony i przedstawiony w postaci schematycznego planu strukturalno-sieciowego. Plan sieciowy ukazuje funkcjonalne zależności danego etapu opracowania od jego logicznego skojarzenia, poprzez streszczenie ich w blokach i pokazuje w ten sposób kolejne i równoległe, względnie pokrywające się, procesy. Pozwoli to na osiągnięcie optymalnego czasu potrzebnego na wykonanie określonych zadań

(3) Koordynacji wszystkich etapów wymaganych przy opracowywaniu zadań, z urzędami, firmami, bankami, kolejami państwowymi polskimi i niemieckimi, biorąc pod uwagę przepisy prawne i praktykę danego kraju.

(4) Opracowania modelu finansowania (etap roboczy 4) przy poszukiwaniu możliwych źródeł finansowania - z funduszków wspomaganie EWG, RFN i Polski, jak również ze środków kredytowych.

(5) Wkładu, przeprowadzenia i koordynacji zespołów doradczych przy rozwiązywaniu zadań związanych z oceną lokalizacji (etap roboczy 1), badaniami makroekonomicznymi (etap roboczy 2), opracowaniem studium realizacyjnego (etap roboczy 3) i modelem finansowania (etap roboczy 4).

(6) Produkcyjno-ekonomicznej, organizacyjnej i prawnej pomocy, mającej na celu stworzenie spółki własnościowej, względnie eksploatacyjnej; pomoc tej spółce na zasadzie doradczej umowy terminowej.

5.2. Kierowanie projektem.

Projekt może być kierowany przez spółkę własnościową (zamknięta spółka akcyjna) lub spółkę eksploatacyjną (będącą spółką kapitałową). Możliwe byłoby również kierowanie tylko przez spółkę eksploatacyjną.

Wady i zalety tych propozycji trzeba będzie dokładnie sprawdzić.

Poniżej przedstawiamy projekt utworzenia spółki eksploatacyjnej:

„Spółka eksploatacyjna - Centrum Ruchu Towarowego” (GVZ)

(1) Charakter spółki.

Spółka kapitałowa, Sp. z o.o. w formie Joint - Venture

Wspólnicy:

- gminy (wniesienie udziałów przede wszystkim gruntów, jak również urządzeń, jako polskiego kapitału własnego w formie wartości rzeczowych),
- firmy krajowe i zagraniczne, jak również banki, włącznie z Wolnym Obszarem Celnym.

Spółka powinna się więc składać z:

- przedstawicieli miast i gmin położonych w miejscu lokalizacji,
- przedstawicieli władz województwa białkopodlaskiego,
- firm transportowych i spedycyjnych,
- PKP,
- banków,
- Wolnego Obszaru Celnego.

(2) Zadania spółki.

Na podstawie studium realizacyjnego spółka wykonuje następujące zadania:

- planowanie szczegółowe, jak również przygotowanie i udostępnienie terenów, planów zabudowy,
- wyznaczenie koniecznych środków infrastrukturalnych i zapewnienie uwzględnienia ośrodka w krajowym planie szlaków komunikacyjnych, planowanie i realizacja urządzeń infrastrukturalnych,
- ustalenie państwowych i prywatnych źródeł finansowania, zabezpieczenie finansowania na podstawie koncepcji finansowania przedstawionej w studium realizacyjnym,
- sterowanie wszystkimi związanymi z GVZ procesami materialnymi i finansowymi
- organizacja i wykonanie pracy promocyjnej (marketing regionalny),
- pozyskiwanie inwestorów i współpraca z inwestorami,
- ukierunkowanie przedsiębiorczości w celu stworzenia w GVZ parku drobnej wytwórczości i usług,
- opracowanie modelu finansowania dla lokalizujących się w GVZ firm i przedsięwzięć.

6. NASTĘPNE ETAPY ROBOCZE

Aby możliwie szybko, przejść od prac przygotowawczych do określenia wymaganych możliwości finansowania, zaleca się:

(1) Zbadać możliwości w miarę szybkiego utworzenia

Konsorcjum 'GVZ - Biała Podlaska'.

Konsorcjum takie mogłoby składać się z:

- z polskiej strony z:

- a) Wojewody Białkopodlaskiego, burmistrzów Białej Podlaskiej i Terespoła,
- b) Prezesa Fundacji Rozwoju Regionu Białej Podlaskiej,
- c) wpływowych przedstawicieli życia politycznego i gospodarczego Polski,
- d) przedstawicieli PKP,
- e) przedstawicieli 2-3 polskich firm (firmy spedycyjne, firmy z branży inwestycyjnej i inne wpływowe firmy różnych branż),
- f) Prezesa Polskiego Banku Rozwoju.

- z niemieckiej strony z:

- a) przedstawicieli Kolei Niemieckiej AG,
- b) przedstawicieli 2-3 niemieckich firm spedycyjnych znanych za granicą,
- c) przedstawicieli KfW i Europejskiego Banku Odbudowy i Rozwoju,
- d) przedstawicieli utworzonej dla celów projektu grupy kierującej (patrz p. VI 1).

(2) Nieodzwone jest ze strony polskiej, reprezentowanej przez Wojewodę i Prezesa Fundacji Rozwoju Regionu, i z niemieckiej strony, reprezentowanej przez kierownika firmy ubw oraz euregio team GmbH, podjęcie kroków zmierzających do utworzenia konsorcjum. Trzeba przy tym wyjaśnić w fazie jego tworzenia, czy i w jakiej wysokości przyszli członkowie konsorcjum byłoby gotowi uczestniczyć w finansowaniu studium realizacyjnego.

(3) Strona polska (reprezentowana jak wyżej) niezwłocznie wyjaśni, jakie jest stanowisko polskiego rządu i PKP odnośnie tego projektu i odpowiednio do stopnia aprobaty wystąpi z wnioskami o przyznanie środków z funduszy pomocy na sfinansowanie studium projektowego.

(4) Dla inwestorów zagranicznych odbyła się w Berlinie w dniach 9 i 10.05.1994 r. międzynarodowa konferencja nt. „Prowadzenie interesów w Polsce” - podstawy prawne i ekonomiczno-gospodarcze dla inwestorów.

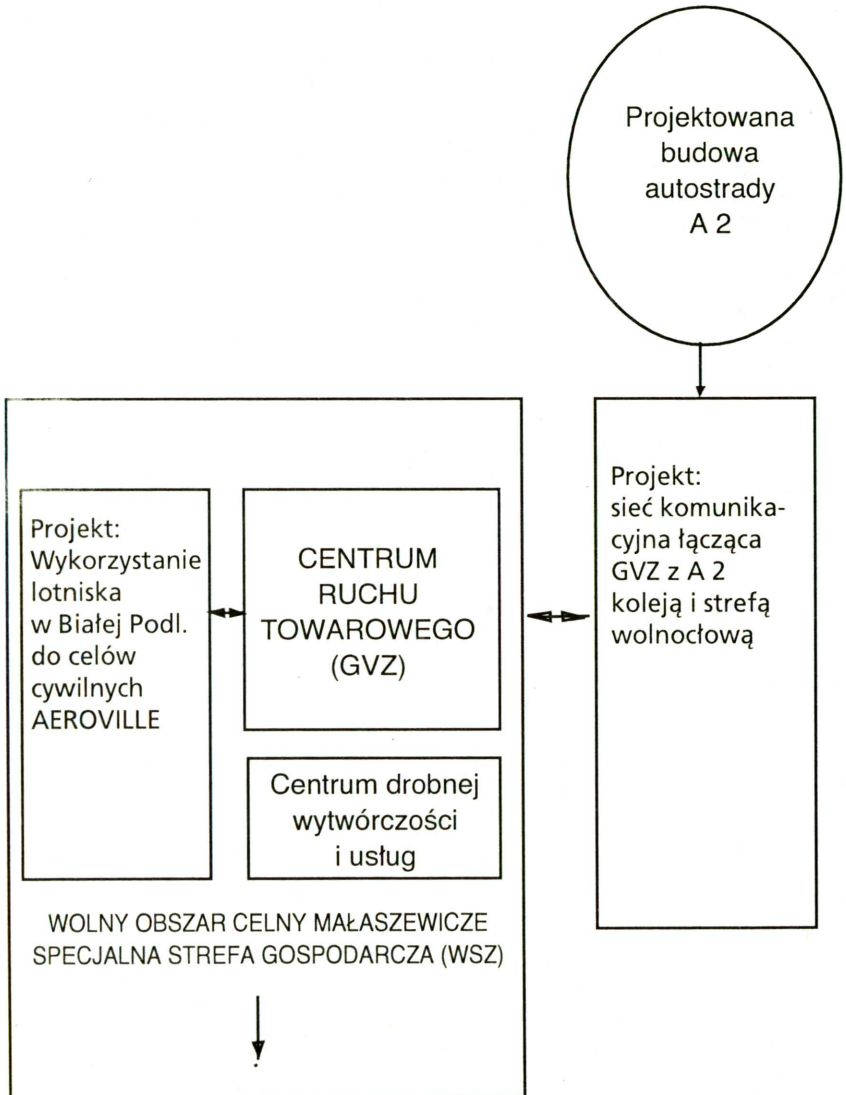
Na tej konferencji panowie Mackenthum i Prof. Dr. Trauer, kierownik ubw, wygłoszą referat pt. „Regionalny rozwój gospodarczy w Polsce - przedstawiony na

przykładzie województwa białkopodlaskiego'.

W referacie tym zostanie przedstawiony zagranicznym inwestorom sposób postępowania przy tworzeniu 'Centrum Gospodarczo-Transportowego' z będącym jego rdzeniem Centrum Ruchu Towarowego zlikalizowanym w Terespolu - Małaszewiczach'.

(5) Po utworzeniu konsorcjum i po ocenie działań podjętych w celu pozyskania środków z funduszy wspomagania na sfinansowanie studium projektowego, w połowie roku powinny rozpocząć się prace nad studium projektowym. Jednocześnie stworzy się odpowiednie warunki do utworzenia spółki eksploatacyjnej.

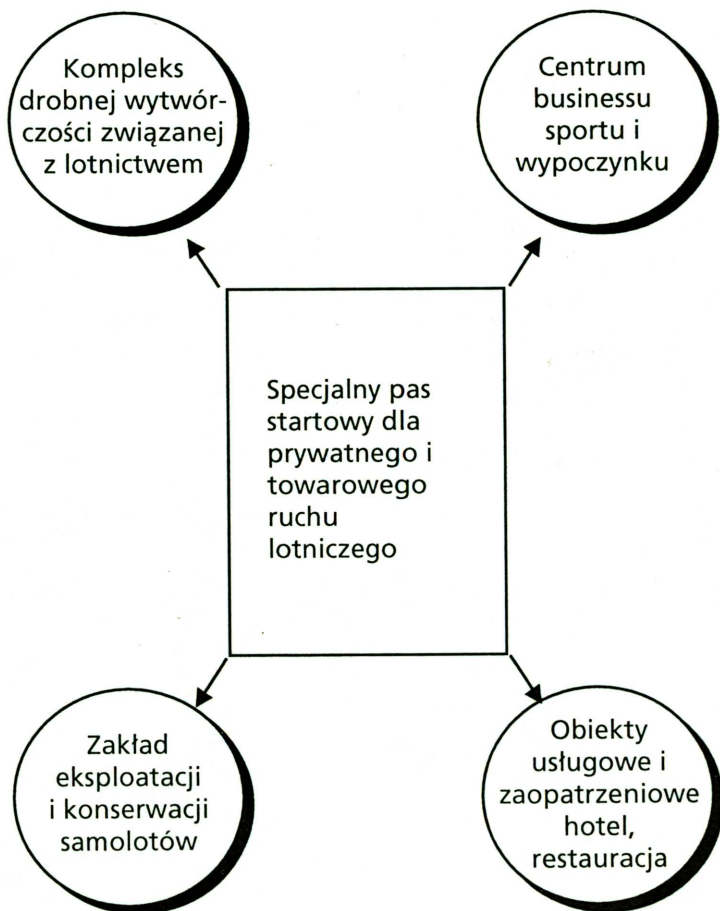
OGÓLNA STRUKTURA CENTRUM TRANSPORTU, RZEMIOSŁA, I USŁUG

Schemat nr 2

AEROVILLE

Biała Podlaska

Orientacyjne wielkości dla GVZ w Białej Podlaskiej

1. Powierzchnia całkowita (minimalna)	50 - 60 ha
w tym:	
- powierzchnia przeładunków łączonych (KLV)
droga/kolej/droga	10 ha
- powierzchnia szlaków drogowych	5 ha
- powierzchnia szlaków kolejowych	3 ha
- powierzchnia terenów pod drobną wytwórczość	30-40 ha
2. Odległość GVZ
od autostrady/dróg międzynarodowych	max 20 minut
3. Integracja terminalów GVZ
(droga/kolej/droga) z węzłem kolejowym PKP,
w celu obsługi całych zestawów pociągów	długość terminalu min. 1000 m
4. Stworzenie miejsc pracy	łącznie ok.2500
w tym :	
- w GVZ	ok. 600,
- w drobnej wytwórczości	ok. 1500,
- w handlu/hurcie	ok. 400
5. Potrzebne inwestycje
na utworzenie GVZ:	ok. 10-20 mln DM
♦ zakup i udostępnienie terenów,	
♦ budynki i instalacje budowlane dla celów logistyki,	
♦ zainstalowanie terminalu,	
♦ stworzenie możliwości składowania i przeładunku.	

WBP Biała Podl.
REGIONALIA

VI
Stu

studium

możnoju...